

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
temmuz
47 '85
KDVdahil
250TL

YARIN

**Yüzde 49'luk kağıt zammıyla basına, iletişim özgürlüğüne, öğrenme hakkına,
sanat ve edebiyata, kültür yaşamına, insan haklarına ve demokrasi inancına
büyük bir darbe indirilmiştir...**

Basın ve Yayına Karşı

1960-70 DÖNEMİ GENÇLİK LİDERLERİ TARTIŞIYOR

- RAİF ERTEM ile Konuşma/Universitenin asıl
varlığı öğrenci öğretim üyesi bütünüdür 5
BOZKURT NUHOĞLU ile Konuşma/İnsan
Kişiliğini Özgür Ortamda Bulur 9

HALKIN MÜZİĞİ SINIR TANIMAZ

- HATAY DÜMLÜPINAR/Müzikte
Tartışılmaayanlar ve "Demokratik" Önemleri 13
VAN KY ile Konuşma (Türkçesi : Yarın Çeviri
Kurulu) 14
SILVIO RODRIGUEZ/Ne Denli Masum
Gözükmüş Gözüksün Şarkı Hep Politikittir.
(Türkçesi : Yarın Çeviri Kurulu) 15
GÜRHAN UÇKAN/Kitlenin Sesi Olarak Müzik 16
DANIEL VIGLIETTI/Önemli Olan İnsanın
Gerçekten ve İnancından Göç Etmemesidir.
(Türkçesi : Yarın Çeviri Kurulu) 17
WOODY GUTHRIE/Şiir (Türkçesi :
Güney Gönenç) 18
ZOLFO LİVANELİ ile Konuşma/Konuşan:
Gürsel Akseven 19

EDEBİYAT

- FRANCISCO J. URÍJ'den ŞİİRLER (Türkçesi:
Gürhan Uçkan) 3
GÜNEY ARAŞ/Şiir 6
MEHMET YAŞIN/Şiir 8
A. ÇAĞRI ÇINAR/Şiir 11
MUZAFFER KALE/Şiir 20
ZEKİ GURARSLAN/Şiir 25
OKUMA NOTLARI 26
ŞİİR PENCERESİ 26

GENÇLİK YILI ve 12. GENÇLİK ve ÖĞRENCİ FESTİVALİ

- Gençliğin Uluslararası Coşku Günleri
Festivaller (Yarın Araştırma Bürosu) 20
NERGİS ALGÜN/Bunalar Bir Sistemin
Çarklarındaki Gençlik: ABD Örneği 22
Afrikada Öğrenciler Acıya ve Geleceğin
Umudunu Birlikte Yaşıyorlar/Derleyen: Gülgün
Tezcan 24
AYSEL TÖTÜNCO/Yunanistan Öğrenci
Hareketi: Ulusal Öğrenci Birliği
Umutlarla 22

KÜLTÜR

- YARIN/Biten Bir Öğrenim Yılıyla,
Doğan Umutlarla 4
TAHSİN GÖVEN/Bir Demokrasi Şöleni 12
Sonrası

KARİKATÜR

- İBRAHİM USLU
KEMAL ÖLKER 26
ABDULLAH ORHAN 29
MUAMMER BOZKURT 31
KEMAL URGENCİ 32

Yüzde 49'luk kağıt zammı açıklanmıştı. Daha önce de kağıt fiyatlarına zam yapılmıştı. Bu basın ve kültür ortamı için yeni değildi. Ancak yüzde ellilik bir zam ilk kez oluyordu ve açıklaması da vardı. Zamlar enflasyonla başa baş gidiyordu. Kağıt zammının ilk kez bu kadar yüksek tutarken, istisnâ örtülü davranmaya da gereksinim duymuyorlardı. Tavırlarındaki, kararlarındaki keyfîlik biliniyordu. Cezaevlerini dolduran onbinlere karşın, Türkiye'de siyasi tutuklu yok dilyebiliyordu. Üstelik bu açıklamayı kendilerine göre içeride kalan tek siyasi büklümlü tabiiye edilince söylüyorlardı. Pervazca DİSK ve Baş Derneği davalan üzerine dış basına demec veriyodadı. Zammını yapıyor, bundan doğal olarak etkilenecek olan basın organlarına sanki 'şaka' yaparcasına "gazetelere fazla zam yapıldı kağıda yine zam yapamam," diyebiliyorlardı. Parlamento'da çoğunluk onlardaydı. Tatile gönül huzu ile ikabilmek için, geceleri de çalışarak, 'demokrasi'ye geçerken, kendi demokrasiğini güvence altına almak istiyorlar, yeni Polis Yasası'nı çıkanyorlardı. Yaşamızın her alanına yapıldıktan saldıran siyasetçilerinin de ipuçlarını vermekten kaçınıyorlardı. Zam üstüne zam yaparken de istiyorlar ki, son yıllarda yaratılan kültürel çabaları artarak sürsün. Oba az sayıda dergi çıksın, kitap basılsın, gündelik gazetelerintiray dışı me-ye devam etsin, üniversite öğrencileri yoğun sınavlarından bir parça vakit bulabildikleri zaman okudukları kitapları bile artık okuyasın. Kitapçılar daha az kitap, dergi satasın. İnsanlar kültürel bir ortamın içine daha çok itilsin, sussun, faturalı yaşamla, KDV ile, videoda beş altı filmi üst işt izlemekle geçirsün günlerini. Daha az okusun ve daha az düşünsün. Şu kısacık yaşantısında kaderine razı olsun, kendisi ne veridenle yetinsin.

Sadece basın ortamı içinde olanlar değil, Yarın okuyuculan da bir yayın çıkarmanın ne denli zorluklarla dolu olduğunu artık çok iyi biliyorlar. Aslında uğraş isteyen, onurlu ve geleceğe dönük her iş zorluklarla doludur. Bir yayını düzenli ve kesintisiz çıkarmak, her zaman için

zorunlan olan bir çabadır. Yalnız bu sorunlar, toplumun içinde bulunduğu koşullara, politik ve ekonomik duruma göre değişiklikler gösterir. Birçok keyfi davranışlarla karşı karşıya bulunduğumuz koşullarında, artan yaşam zorluğu ve enflasyonla, günümüzde kendi olanakları ve okuyucusunun desteği ile çıkan bir dergide mali sorunlar, çoğunlukla en başta gelen sorunlardır. Yarın tüm sorunları gibi, mali sorunlarını da okuyuculanla paylaşan bir dergidir. Son zammın bize getirdiği tüm olumsuzluklara karşın dergimizin fiyatında bir değişiklik yapmayı düşünmediğimizi hemen belirtelim.

Yaz aylarına girildiği, dergilerin tirajlarının doğal olarak azaldığı son aylarda, Mayıs sayımızın satışının diğer aylara oranla yüzde onbeş arttığını ve bunun Yarın'ın en yüksek satış rakamlarından biri olduğunu sevinerek söyleyebiliriz. Ülkesinin tek gençlik dergisi olarak Yarın'ın, giderek daha etkin olabilmesi, eksiklerini giderebilmesi ve gençliğin sesi olması yolunda belki yavaş ama sağlıklı gelişimi, dergiyi çıkaran ve okuyan, okutan genç insanlar arasındaki dayanışmanın bir ifadesidir. Bu arada içinde yaşadığımız maddi koşulların zorluğuna karşın, kiminin bir tek mektup yazma hakkını bile Yarın için kullandığı cezaevlerindeki okuyuculanmızdan bayram dolayısıyla aldığımız güzel sözlerini içtenlikle paylaşıyoruz.

1960-70 dönemi gençlik liderlerinin tartışmaları Raif Ertem'e Bozkurt Nuhoğlu'yla siterken 1964'lere doğru gelmiş bulunuyoruz. Hazırladığımız Müzik bölümü, kendi müziğimizde tartışılmayanların yanı sıra, her şarkının aslında politik olduğunu, her bir müziğin bir yeri olduğunu ve müziğin sınır tanımadığını bir kez daha gündeme getiriyor. Böyle bir bölümü hazırlarken, Yarın okuyuculanına Abone Kulübümüz üçüncü yılına girerken yeni bir etkinliği ulaştırma düşüncemiz oluştu. Okuyuculanmızın Abone Kulübümüzün duyurusunda okuyabilecekleri bu yeni etkinliğimizi sevinçle karşılayacaklarına inanıyoruz.

Yarın'ın dan sevgiyle, dostlukla.

- ☐ SAHİBİ
Sami Alptekin
- ☐ SORUMLU Y. ZİİLERİ
YÖN MFNİ
Fusun Öztürk Baysan
- ☐ BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER
İşvec: Gürhan Uçkan
Box 38045, 100 64
Stockholm
F. Almany: Mehmet Bilgin
Hollanda: Ramazan Ekinci
Postbus 392
6040 AJ Roermond
İzmir: 856. Sokak
Nur Han 3/502
Konak-Izmir
İstanbul: Divanyolu,
Hoca Rüstem So. ak,
Zafer Kan No: 7
Kat: 4-14 Çağaloğlu - İstanbul

- ☐ DAĞITIM
Etkin Dağıtım
- ☐ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/ Yıllık 2400 TL.
Altı Aylık 1200
Yurtdışı/ Yıllık 30 DM
Altı Aylık 16 DM
Yurtdışı tek fiyatı 3 DM
- ☐ İLAN FİYATLARI
Kapak/ Tam Sayfa : 80.000.-TL.
Yarım Sayfa : 50.000.-TL.
Çeyrek Sayfa : 25.000.-TL.
İç Sayfalar/ Tam Sayfa : 50.000.-TL.
Yarım Sayfa : 25.000.-TL.
Çeyrek Sayfa : 13.000.-TL.

- ☐ TEKNİKİŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Reprotan
Baskı : Sanem Basımevi
Kapak Baskısı: Maya
Grafik Düzenleme: Yarın
- ☐ YÖNETİM ADRESİ
Etilimeli Sokak, 15/15
Sihhiye/Ankara
- ☐ YAZIŞMA VE HAVALE
ADRESİ
Yarın, P.K. 723, Kızılay-
Ankara.
- ☐ POSTA ÇEKİ
Yarın Dergisi, 16486 0

francisco juriz

FRANCISCO J. URIZ

1932'de İspanya'nın Zaragoza kentinde doğdu. 1957'den beri İsveç'te yaşıyor. Tanınmış İsveçli ozan Artur Lundkvist ile birlikte, Lorca ve Neruda'yı İsveççeye çevirdi. Aşağıdaki şiirler, ozanın ilk kitabı olan "Ett skrik är ett skrik..." (Bir Haykırış Bir Haykırıştır...) ile iki dilde basılan "Janus' anskiten/Las caras de Jano" (Jano'nun yüzleri) adlı kitapta alınmıştır.

Türkçesi: GÖRHAN UÇKAN

Duvar

yeni bir Narcissus gibi
güzelliğinin keyfini sürdürüyor burjuva düzeni
kopmuş dünyanın gerisinden
aşılmaz duvarıyla
üretim ilişkilerinin

yalnız bir insan
fazla bir şey yapamaz
duvarın üzerinden atlamaktan başka

kararlı insanlardan oluşan
büyük bir kitle
atlamaz üzerinden duvarın

yıkar da geçer.

Yarın

söyle bana neyi sakladığını
neyi sakladığını
söyle bana
ve ben söyleyeceğim sana kim olduğunu
kim olduğunu
söyle bana

neden susuyorsun bugün
susuyorsun bugün
söyle bana
bugün konuşma zamanı olduğu halde
konuşma zamanı
bugün
bugün sakladığını senin
yarın söyleyeceğim sana
eğer katırsan sen
yarın

konusulacak
bugün
haykırılacak
bugün
kalabilmek için
yarına

Kış

toprak örtülmüş uzayın ışığıyla
kar yağıyor

buz oluşuyor
şiddet nedeniyle
bir parça ekmek için
serçelerle vuruluyor barış güvercini
ve
meşalelerimizin ışığı
ulaşmıyor uzağa

yürüyüş sırasında
meşalelerin alevi değil
harekettir
donmamızı önleyen

ancak kıpırdanan su kurtulur
donun avı olandan

buz oluşuyor
ama sürdürüyörüz yürümeyi
elçiliğe doğru
çünkü meşalelerimizin soluk ışığı
barış güvercininin gagasında
ulaşacak Vietnam'a

ama meşalelerimizin ışığı değil
umuttur
işleyen madenlerdeki ince ışık

grevdir
aydınlatan uzayı

Bir öğretim yılı daha sona erdi. Bir öğretim yılı, öğrencilerin bilinç ve davranışlarında önemli değişimleri sergilediği bir yıl oldu. 1980 sonrası oluşan korkunun, YÖK'le oluşturulan baskının biyüdüğü politika dan uzaklaşmanın, giderek ortadan kalkacağını ilk ipuçlarının ortaya çıktığı yıl oldu. Öğrenciler, haklarını korumanın, yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmenin, kadenci bir anlayışla çözünü geleceğe bırakan suskunluğunu istisnalarından atılmanın gereğini gördüler. Baskının oluşturduğu, politikadan uzaklaşmanın, işsizliğin, bireyselleşmiş günlük yaşama çekilmenin, haklarını arama ile bağdaşmayacağını kendi pratikleriyle öğrendiler.

Başbakan Özal son "İcratanın İçinden" programında, gençlere seslendi. Öğrencilere, hükümetin kendilerine sunduğu refah içinde derslerine çok çalışarak, biran önce okullarını bitirip kendilerini bekleyen güzelliğe, bol paralı işlere girmek ilkenin kalkınmasına katkıda bulunmalarını öğütledi. Özal'ın söyledikleri sanayinin yoğunluğunda monotonluğu ve sıkıcı bir hayatın bir espi olarak nitelenebilir. Aynı zamanda bu öğrencilerin her şeyden önce yurtaş olduklarını unutmamaya çalışan, genel politikadan uzaklaşmanın sinnesini isteyen tutumun bir anlatımı, üniversiteyi kışkırtarak isteyen anlayışın yansımasıdır. Çünkü, bannma gereksinimlerini karşılamaktan uzak yurt kapasitesiyle, geçindirmekten uzak ve yaygınlığı sınırlı kredi vb. ile öğrenciye sunulan refah değil, sefalettir. Sunulan bu sefaletle katlanarak onları bekleyen bol paralı güzelim işlere ulaşma vaadi ise bir yalandır. Bu yalanla işsizlerin büyük bir kısmının 25 yaş grubundan olduklarını, diplomalı işsizliğin yükselen bir hızla arttığını bilmeyenler kandırılır.

Kaldı ki, öğrencilerin işsiz olmaları için okulu bitirmelerine de gerek yok. Öğrenci bugün, büyük ölçüde kendi isteminin dışında 3 ve 4 üncü sınıfta okuldan atılarak da işsizlere katılabilir. Aradaki tek fark ise diplomaya sahip olmadır.

Yünlüdeki üniversite politikası öğrenciyi can evinden vuruyor. Üniversitelerden "atılmalar", Eylül ve Ekim aylarında istisnalar açıklanmasıyla birlikte, bütün yakışıklıya gündemin en başına yerleşecek. Milliyet Gazetesi'nin verdiği rakama göre bu yıl 40 bin öğrenci niteliksiz işgücü olarak ailesinin yanında birer sığıntı olarak, üniversite kapısının önüne bırakılacaklar. Geleceğin ilişkin güzel umutlar, yıllarca harcanan emek ve zaman, ailelerinin sıkıntılarına yükü özerlen, toplumun harcadığı milyarlarca lira bir anda, ve bir tek dersten başarsız duruma düşmesiyle birlikte yok olup gidecektir. Bu durumu öğrencilerin tembelliği ile açıklayan ba-

biten bir öğrenim yılıyla, doğan umutlara

sitel anlatımlar kimseyi inandıramaz.

Atılmalar gündemin geçici maddesi değil. Bu sistem var olduğu sürece, her yıl onbinlerce öğrenciyi üniversitelerden uzaklaştırmak zorunda. Çıkarılmış öğrenci affı ise, mekanizmanın acımasızlığını ve gerçek boyutunun ortaya çıkmasını önledi. Gelecek yıl, öğrenci affının etkisi kalmayacağından, affa dönenlerin ve affan önce atılma durumunda olup da atılmayanların da atılması gündeme gelecek. "Terör" nedeniyle okumayan öğrencilerin okullara dönmelerini sağlama gereğiyle çıkarılan öğrenci affının, gerçekte YÖK'ün yaptıklarını temizlediği artık biliniyor. Gerçekten de affın YÖK'e karşı öğrencilerin tepkisini yumuşatmayı, yürütülen öğretim üyesi kıyımında, öğretim üyelerini öğrencilerden soyutlayarak yalnızlaştırmayı sağlamaya yönelik olduğu daha açık biçimde görülmektedir.

Öğretim üyesi kıyımı önemli ölçüde tamamlanmış durumda. Şu 'çok adam al-daha çok adam at' felsefesine dayalı ve öğrenci aleyhine olduğu kuşku götürmez bu sistemi, hiç bir engel tanımadan uygulamaya gelmiştir.

Ülkemizde üniversite öğrencileri ve genelde gençlik, korkulu terör edebiyatı ile "olası sızıcı" konumuna getirilip toplumsal yalnızlığa itilmiş, politikadan uzaklaştırılmaya yönelik çabaların yoğunluğu altında kalmışlardır. Düşünülen belliydi aslında. Öğrenciler başlarına gelenleri kadenci bir anlayışla karşılayacaklar, sızıp baklarını aramaktan vazgeçecekler, haklarını aramaya kalkacak olan bir "azınlık" olursa da kolayca ezilip sindirilebilecek.

Geçtiğimiz öğrenim yılı bu düşünülülerin tutmayacağını ipuçlarını verdi. Ek sınav hakkı için verilen dilekçeler verilmiş biçimiyle ve verildiği yerin konumuyla bu yargıyı güçlendiren üçüncü gelişmelere tanık oldu. Önceleri tek tek verilen dilekçeler, arkasından birlikte davranma alışkanlığı da bırakacak biçimde bir yaygınlığa ve toplu verilen dilekçeye dönüştü. Önceleri YÖK başkanlığına ve bakan-

lığa verilen dilekçeler, sonraları parlamentoya verilmeye başlandı. Giderek toplumsal muhalefetin ulaştığı boyuta karşın, YÖK'ün ayakta kalışı şaşkınlığa yol açar oldu. Şaşkınlık, YÖK'ün siyasal dayanaklarını zayıflatmadan, sorunlara kalıcı köklü çözümler bulunamayacağını kavratmaya yol açtı. Gruplar halinde parlamenter ziyaretleri, parlamento düzeyinde dert anlatmaya yönelişleri bunu gösteriyor. Bu görüşmeler ve karşılaştıkları baskılar; keyfiliğe dur diyen, derlerini anlatmaya gittiklerinde gözaltına alınmayacakları bir parlamento isteminin, öğrenciler arasında yayılmasını hızlandırdı. Gözerek öğrendiler. Ancak bütün kurum ve kurallarıyla işleyen bir demokraside haklarını arayabilir, sorunlarının çözümünün izleyebilir, sorularını sorabilirler. Bunu kavramaya başlayan öğrenciler, kuşkusuz kendi sorunlarının çözümünü ile erken seçim istemini birleştirmeye de yöneleceklerdir.

Çok çeşitli ve derin sorunlarla karşı karşıya bulunan öğrenciler, bireyselliklerinin yalnızlığında bulunan üstesinden gelemeyeceklerini gördüler. Kaldı ki, öğrencilik sadece görevlerle dolu bir alan değil, hakların da bulunduğu bir alandır. Örgütlü davranmaya yönelmeli haklarından birisini kullanmamalıydılar. Ancak o zaman sesleri duyurabilir, yalnızlıktan kurtulabilirlerdi. Böylece, öğrenciler, yasal hakları olan, sendikal, kitlesel örgütleri; öğrenci derneklerini kurmaya yöndiler. Geçen öğretim yılının en önemli kazancı da bu oldu. Bu nedenle de, gençlik yılının "katılım, gelişme, baş" biçiminde dile gelen ülkelerinden, "katılım" Türkiye'de öğrenci kitleleri için öne çıktı.

Önümüzdeki öğretim yılının öğrencilerin ilk sorunu yoğun biçimde uğraşmak durumunda kalacakları görünüyor. Bunlardan biri; başvuru hakkı yaptıkları öğrenci derneklerinin çalışmaya başlamasını sağlamak ve çalışmaya başladıkları sonra da gücünü ve temsil yetkisini üniversite yönetimlerine kabul ettirmek, üniversitelerde öğrencileri ilgili bütün etkinlikde-

rın karar ve yönetim süreçlerine katılmak olarak özetlenebilir.

Öğrenci derneklerinin, öğrencileri aşan önemde olduğu, demokrasinin sınırlarının niteliğini gösteren önemli ölçülerden biri olduğu biliniyor. İşte buradan çıkışla da, öğrenci derneklerinin kurulması, "demokrasi isteyen" herkesi ilgilendirir bir gelişmedir. Bu nedenle de, kurul ve kurullarıyla işleyen bir demokrasi isteyen, "ikinci sınıf bir demokrasiye razı olunamaz" diyen SODEP'i de ilgilendirmek durumundadır. Küçük kurultayların sonucunda açıklanan "Öncelikler Bildirgesi"nde dernekleri demokrasinin temel kurumlarından sayarak da ilgilendiğini ortaya koymuştur. Ancak sorun burada kalıp kalmayacağıdır. Demokrasinin gerçek güvencesinin örgütlü kitleler olduğu bilinciyle, öğrenci derneklerinin en kısa sürede çehşir konuma gelmesi istenir, SODEP politik ve pratik olarak desteklemelidir. Öğrencilerin karşısına çıkarılan yasal olmayan uygulamaların ve keyfi engellerin aşılmasına destek verilmelidir. Bu amaçla da, "İnsan Hakları Komisyonu" benzeri bir çalışmayı başlatmalıdır. Hak ve özgürlüklerin önündeki sınırları olan bir iktidar sonrasında bırakılmasıysa, düşünülmemelidir.

Öte yandan DYP, "tam demokrasi" istediğini belirten bir diğer partidir. Ancak bu kavranılmayı bekleyen bir açıklamadır. Nasıl ki, "milli iradenin tecellisi" diye somutlanan istegin inandırıcılığı, toplumda yeri olan tüm siyasal oluşumların da bu "iradeye" katılımı belirleyecekse ve bu yönde ki yasaklara karşı takındıkları tavır öne çıkacaksa; "tam demokrasi" isteginin inandırıcılığı da kitle örgütlemelerine ve bu arada da öğrenci derneklerine karşı ilenecek politikayla ortaya çıkacaktır. Bunun, bugüne somutlanan biçimi de, öğrencilerin derneklerini kurmalarına karşı çıkarılan keyfi uygulamalara karşı durmaktır.

Önümüzdeki öğretim yılının diğer öne çıkacak sorunu da, "yapısal" konuma ulaşan atılmalar olacaktır. Ve artık, atılmaların "tembelliği"likle ilgili bir yara kalmadığını kavrayan ana-babaların, çocuklarının bu oluşuma tek tek engel olabilmelerinin olanaksız olduğunu da kavramalarıyla; çalışmaya başlayabilir ve etkili tepkiler oluşturabilirlerse öğrenci dernekleri önemli işlevler yükümlenecek. Ama dernekleri ister çalışmaya başlayabilsin, isterse de bu daha bir süre geciksün, öğrencilerin, ana-babalarının etkin ve birleşik desteğine gereksinimlerini şimdiden gördükleri bir gerçektir.

Öğrencilere, hem en yakınları hem de demokrasi isteyen her kesim destek verilmelidir.

YALIN

1960-70 dönemi "gençlik liderleri tartışıyor"

□ Öğrenci olduğunuz dönemin politik, ekonomik koşullarıyla konuşmamıza başlayalım, sonra da bize o dönemde üniversitelerin durumunu özetleyin.

ERTEM ■Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarıydı. "Yeter Söz Milletindir" sloganıyla iktidara gelen bir siyasi iktidardır. Eh, biz de millet olarak konuşuyorduk. Ortaokulda, lisede, üniversitede de. Basın da öyle. Hatta, biz yere kadar siyasi partiler dahi işlevlerini yerine getiriyorlardı.

Marshall planının gereği, Türkiye topraklarına binlerce traktör gelmişti. Toprak ilk defa derinlemesine işlenmeye başladı. Görülmemiş verim. Pamuk, tütün, zeytin, buğday depo depo. Dünyanın ikinci buğday ambarı oluştuk. Bu arada ikinci dünya savaşı öncesi başlayan sanayi yatırımlarını bırakıverdik. O da başka.

Güçlüydük ya! Dışa açıldık. Serbest pazar. İzmir Fuarı anımsıyorum. Fuardaki yabancı pavilyonlardaki tüm mallar yerinde satılıyordu. Yalnız makine, traktör değil, içinden ipliği kadar. Ne istersen yabancı malı boldu. Al alabilirdin kadar. Adı "görülmemiş kalkınma"ydı.

Üniversitelerin, öğretim üyelerinden, öğrenci derneklerine, öğrencilerine kadar siyasi iktidam önemli bir karşı geliş yoktu. Benzer geçinip gidiyorduk.

Bu gidiş 1957 seçimleri öncesi kadar sürdü. Dünyanın üçüncü buğday ambarı, ikiden üçe düşmüştü. Türkiye, dışardan buğday almağa başlayınca alabildiğine bol malların yerine, en ufak ihtiyaçların temini için kuyruklara girilmeye başlanınca tüm işler tersine döndü. Balayı bitti. Odandan milletvekili çıkarma, her mahallede bir milyoner yaratma politikası 1960 devrimiyle noktalandı.

□ Genel bir yaklaşımla, öğrenci derneklerinin 1960'a kadar, siyasi iktidarların denetiminde ve onların çizdiği sınırlar içinde çalışan yapılar olduğu görülüyor. Gençlikse, bu örgütleri bağımsız öğrenci dernekleri biçimine getirmeye çalışıyor. Bu çabalar da çatışmaların nedenleri oluyor, definden jürmelerini anlatır mısınız?

* Öğrenci Derneklerinin 1960'lara dek siyasal iktidardan denetiminde olduğunu söylemek yanlış olur. İki devre içinde incelenmesi gerekir kanısındayım. 1957 seçimleri öncesinde siyasi iktidarda öğrenci, gençlik dernekleri arasında belirgin bir çatışma yoktu. Çalışmalar belli bir paralellik içinde yürüyordu. Çatışma daha çok üniversite yönetimi ile öğrenci der-

Tam yirmibeş yıl önce, bu büyük öğrenci topluluğunun hedefi Taksim meydanı.

Raif Ertem

1936'da Bergama'da doğdu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni 1966'da bitirdi. Akşam gazetesi ve Yön dergisinde çalıştı. 1962-63 döneminde TMTF genel sekreterliğinde bulundu. 61-62 uluslararası kültür festivallerinde yöneticilik yaptı. 1971'de bir dönem tutuklandı. 1968'den bu yana avukatlık yapıyor. Cumhuriyet gazetesinde "Rastgele" başlığı altında yazılan yayınlanıyor.

Konuşmalar: ORHAN SAMİ

Raif Ertem "Üniversitenin asıl varlığı öğretim üyesi öğrenci bütünlüğüdür"

nekleri arasında çıkıyordu. Örneğin açılışlarda, üniversitenin açılışlarında öğrenci temsilcilerine söz verilmediği için, ayrı açılışlar yapılıyor ve üniversite yönetimine veriyorsanız ediliyordu. Üniversite yönetimi ile öğrenci dernekleri arasındaki çatışma 1960 sonrası da sürmüştür. Hatta 1960 yılında Milli Birlik Komitesinin çıkardığı 115 sayılı yasa ile öğrencilerin yönetime katılmasını engelliyordu.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrenci Derneklerinin seçtiği temsilcileri yönetime kabul etmediği için Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti (O günkü adı) olağanüstü kongre toplamıştı. Ben kongre başkanı seçilmiştim. Başkan olarak, gelen öneri sonucu, dekanın istifaya davet etmem üzerine iki dönem okuldan kovulmuşum. Üniversitenin bu yanlış tutumu yüzünden 1968'de dekanın kol-

tuğundan atılmasına kadar varan olaylar gelişecektir.

Prof. Tarık Zafer Tunaya ve arkadaşlarının tüm uyarılarına rağmen eski kafalı bazı yöneticiler tutumlarını değiştirmeyeceklerdir. Üniversitenin asıl varlığını öğrenci öğretim üyesi bütünlüğü olduğu kavranamayacaktır. Aynı mantık şimdi de, daha geliştirilmiş olarak YÖK ile yürütülmeye çalışılıyor. Yürünmez. Bu arada belirtiyim, Prof. Tunaya'nın bizler üzerinde büyük emeği vardır.

1957 yılına kadar siyasi iktidarların öğrenci dernekleriyle belirgin bir çatışması olmadığını söylemişim. Daha da ileri gidebilirdi. O günlerde devlet ve hükümet başkanları İstanbul'a geldiler mi, Vilayetten sonra öğrenci derneklerini ziyaret ederdiler.

Öğrenci derneklerinin genel kurulları da küçük birer parlamento deneyimi içinde geçerdi. Genel kurullar açılır açılmaz, çeşitli konular içeren komisyonlar kurar ve hazırlanan raporları genel kurullarda tartışılırdı. Bunlar yalnızca öğrenci sorunları değildi. Ulaş sanayi tarım, sanayileşme gibi, bugün meclislerimizde tartışılmayan konular öğrenci derneklerinin genel kurullarında tartışılır, karara bağlanır, kamada da hükümete bildirilirdi.

Dediğiniz gibi 1957 yılına kadar bu tartışmalar siyasi iktidarlardan rahatsız etmiyordu. Ülkenin iktisadi ve siyasi düzeni bozulmaya başlayınca, raporlar siyasi ikti-

darlann hoşuna gitmemeye başladı. Öğrenci derneklerini ele geçirme çabasına gıştılar. Geçiremediği dernekler üzerine ağır baskılar yapmaya başladılar. Düzen burada bozulmaya başladı. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu üzerinde bu baskılar ve müdahaleler daha belirgin olarak gözükmemektedir.

Siyasi iktidar, o zamanki Demokrat Parti, çeşitli yöntemlerle etkin öğrenci derneklerini ele geçirince, öğrenciler dernekler dışı faaliyet göstermeye başladılar. Gerçek CHP'de, gerekse parti dışı kendi aralarında örgütlenme yoluna gittiler. Fikir Kulüpleri binun başlangıcı oldu.

1960'da 27 Nisan'dan sonra patlayan gençlik hareketlerinde öğrenci derneklerinin etkisi pek yoktur.

Size başka bir şey daha söyleyeyim. 1960 sonrası, günümüze kadar padamentolatda demokratik savaşım yapanlar, bu 1960-60 h ydarda, öğrenci derneklerinde çalışmışlardır. Parlamento deneyimini, öğrenci derneklerinde yapmış olan kişilerdir.

Nedense 1960 sonrası da siyasi iktidarda öğrenci derneklerinin önemini kavnyamadılar. Konuşmaların rahatı etti. Öğrenci derneklerinin önemini kavnyamadılar. Dernekler meclislerden daha iyi çalışıyordu. Öğrenci derneklerinin hazırladığı Türkiye sorunları üzerindeki raporlar meclis komisyonlarında hazırlanan raporlardan daha balmıyordu. Araştırmaya dayanıyordu. Müdahaleler çoğaldı. Sonunda siyasi iktidar TMTF'ni kayyumla teslimde kadar varan davranışlarını içine girdi. Öğrenci dernekleri bitti. Demokrasi bitti. Konuşturulmayan, göküşü dinlenmeyen gençlik sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan örgütlere itildi.

Aslında fazla parti ayrıarak yürümüyorum kanılanını. Tüm siyasi partiler muhalefette iken gençlik yanlısı oldular. İktidara geçince gençlik düşmanı. Siyasi iktidarlann; gençliği anasının dizi dibinde, ders kitabı meleşti, ülke sorunlarından uzak, konuşmayan gençlik kavramı dışında birer varlık olarak görme isteğinden doğan di-

şünceleriyle, gençliğin gerçek yapısı karşı karşıya geldi.

■ Dönemin genetik örgütlerini, politik inanışlarıyla ve konumlarıyla bidikte ele alabilir miyiz, kısaca anlatasınız.

■ Ülkemizde kurulmuş en büyük gençlik örgütü Türkiye Milli Gençlik Teşkilatıydı. Cümlü Türkiye Milli Talebe Federasyonunun kendisine bağlı olmasından alıyordu. TMTF öğrenci gençliğin büyük bir çoğunluğunu temsil eden bir örgüttü. Her fakültede ya da yüksek okulda bir dernek vardı. Üniversitelerdeki öğrenci dernekleri (Talebe Cemiyetleri) birleşerek O üniversitenin birliğini meydana getiriyorlardı. Yüksek okullar da öyle. Talebe Birlikleri de birleşerek TMTF'ni meydana getiriyorlardı. TMTF'un yaptığı çalışmaları günümüzde başarabilen başka bir örgüt yok.

Konular, ülke sorunlarını kurullarda tartışıp, demokratik usullerle karara varabilmek yeteneğini taşıyan padementerlerimizin çoğunluğunu TMTF ve bağlı örgütleri yetiştirmiştir. Fikre saygı, karşı fikre hoşgörü bu derneklerde yetişen kimselerde halen geçerlidir.

TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) öğrenci gençliği temsil ediyordu. En dinamik güç TMGT (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı) içinde işçi gençliğin temsilcisi TEKSİF, sonra TURK-İŞ; devrimci gençliği "Türk Devrim Oskları"; ızci gençliği, "Türkiye İzciler Birliği", kadınlar da "Türk Kadınlar Birliği" temsil ediyordu. Bu örgütler genellikle ilercici kanatta yetlerini almışlardır.

MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) ise bazı fakülte ve yüksek okullardaki öğrenci derneklerinin meydana getirildiği bir örgüttü. TMTF kadar etkili bir örgüt değildi. Daha çok günün koşullarına göre sağ kanat diyebileceğimiz yerdeydi.

Yalnız şunu açıldıkça yazarak var. 1960 Devriminde MTTB devrimci gençliğin yanında yer aldı. O devre yönetiminde bulunan kişilerin etkisi büyüktü. Hatırladığıma göre başkanı Yaşar Özdemir'di. Sonra da Yüksel Çengel bu geleneği yürüttü. Daha sonra birçok birleşme çabaları yürütüldüyse de sonuç alınmadı. TMTF Başkanı Sa-

Yol Ağzında

I.

Çoktandır bıçağımı tutuyorum kınmda
Karanlık geceye gül takıyorum, çoktandır
Geçmiş sorguluyorum fırtınalı akşamlarda

Bir düşünüyorum, güney düşü, biliyorum
Bir ezgi, destanının tomurcuğu, yaşıyorum
Eylülün lâl eden akşamlarda

Saklanmış kimi zaman gelirim
Kokar, ölür, hapsöler, yine gelirim
İnsanların sakınarak gezindiği akşamlarda

Bir delilik edeceğim anıyorum kendimi
Şorgular da fısıltılarla yünümese
Geçmişin yargılandığı nazi akşamlarda

II.

Sular yolumu kesiyor, gidemem
-Geçmiş ki yanlışlar toplamıdır-
Kanayıp giden günlere

Kuşlar kanatlarını kesiyor, gidemem
-Millet sonrası yaşıyorum ben-
Delilik de olsa içimde, ölüm de

Çocuklar sözümü kesiyor, gidemem
-Sorumluyum onlara karşı-
Duran da suçlu, bırakıp giden de

Ve sen ey, yakdaş yaklaştığın yerlere
-Yüreğimden öp beni-
Yarın varsa yüreğinde

III.

Yol ağzındayım,
Herhangi bir yol ağzında
Aklımda yüreğimin isyan sesleri

Aklımda yüreğimin isyan sesleri,
Yiten tanrıları yiten umutlara eşliyorum
Bir sabıtaşı bırakıyorum insanlara

Bir sabıtaşı bırakıyorum insanlara,
İstiyorum ki onlar da karışsın yolculuğumuza
Anlatsın sevdamızı birileri sonrasına

Anlatsın sevdamızı birileri sonrasına,
Törenler bitsin, yasalar bitsin, ayrılık bitsin
Yaratılın sevgiden ne varsa

Yaratılın sevgiden ne varsa,
Ne varsa özgürlük adına işlensin
Şiir nü demişti bir ozan adına

Bir yol ağzında,
Bakıp bakıp uzayan yollara
Herhangi bir yol ağzında

Güney Aras

29 Nisan günü saat 16.30 da toplanan kalabalığı, Lâleli ve Çarşıkapı yönünde ikiye ayırarak dağıtmağa çalışan asker, meydana kısa zamanda boşaltmıştı. Lâleli yönündekiler daha kalabalıktı. Uzun boydu. Hukuklu bir öğrenci: Bayrak açarak öne geçti. Arkasında Üniversitelerden ve halktan meydana gelen topluluk marşlar söyleyerek Ordu Caddesi'nden Aksaray'a doğru yürümeye başladı. "Şehitlerimizi selamlıyoruz", "İstifa Menderesi", "Diktatörler kahrolsun" diye bağırıyorlardı. Apartmanlardan çılgınca alkışlanıyor, üzerlerine her pencereden bir bayrak atılıyordu. Yürüyüşe liseli öğrenciler de katıldı. Un-kapanı köprüsüne gelindiğinde kafil e en az 30 bin kişiyi bulmuştu. Unkapanı köprüsünün Beyoğlu tarafında asker barikat kurmuş, bekliyordu. Barikatlar geçildi, yol veren asker ve subaylar omuzları alınarak Tepebaşı'na kadar taşındı. Akşam karanlığı bastığı halde kafiye büyük bir sevik ve iman ile ilerliyordu. Galatasaray ve İstiklal Caddesindeki bütün askeri barikatlardan kafil e ye yol verilmiştir. Taksim anıtına gelindiğinde saat 20 idi. Anıt biranda bayraklarla donatıldı. İstiklal marşı söylendi ve yürüyüşün anlamını anlatan birçok konuşmadan sonra topluluk sessizce dağıldı.

Muammer Taylak, Salıncak 2. Meclis üyesi ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri Başkanı İstanbul/Ankara

met Gündoğan günün siyasi iktidarına yakındı.

TMTF'in güçlü örgütü. TMTF'in yaptığı kültür festivallerini bugün devlet yapamıyor. Amerika Birleşik Devletlerinden, Sovyetler Birliğine, kara Afrikadan-san İsveç'e, İsrail ve Arapların beraber bulundugu, İstanbul'dan başlayıp, Ankara, İzmir, Bursa ve bazı ufak illeri de kapsıyan ve bir ay süren bir festivali henüz devletimiz düzenliyemedi.

O zaman Dünya Gazetesinde çalışan Sayın Hayati Asyazıcı şöyle yazmıştı: "TMTF'in yaptığı Kültür Festivalini T.C. Devleti başaramadı." İstanbul Festivallerini düzenleyenlerin kulakları çınlasın! Toprak bol olsun Oktay Arayıcı, adını "Baş Festivali" koyarak yitirdi.

Öğrenci sorunları üzerine hazırlanan raporlar belki Devlet Planlama'da vardır. Uluslararası bir öğrenci konferansı için hazırlanan rapor çok önemliydi. 1960'lı yıllara ait.

Uluslararası ilişkilerdeki etkinliği neredeyse hükümetler gücündeydi. Dış ilişkiler konusunu Frol Ünal iyi bilir. Nerelede olduğunu

bilemiyorum bir de Taner Cömert vardı. Uluslararası çalışma kampı, dil kursu, bugün yok.

Günümüzdeki hemen hemen tüm turizmciye ya TMTF den ya da TMGT den yetişmiştir. Çetin Kayna, Oktay Alp'in kulakları çınlasın.

Fikir Kulüpleri ilk 1959'lu yıllarda kurulmaya başladı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi TMTF hükümet organizasyonlarıyla, DP'nin etkisi altına girince etkisiz hale geldi. İlk Fikir Kulüpleri Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ve İstanbul Hukuk Fakültesi'nde kuruldu. Ankara'ninkini hatırlamıyorum ama İstanbul Hukuk Fakültesi Fikir Kulübünün ilk başkanı Asena Donu'ydu. Ben de yönetim kurulundaydım. Kubalı olaylarında etkin rol oynamıştı. Haberler-sınız Kubalı olaylarını. Siyasal iktidar Prof. İl Naili Kubalı'nın görevine son verince Hukuk Fakültesi öğrencileri ayaklanmıştı. İktisat, Tıp gibi diğer fakülteler de derslerini bırakıp eyleme katılmışlardı. O zamanki eylemler kitlesel eylemlerdi.

○ Yöneticiliğinde bulunduğunuz dernek ya da demeklerin çalış-

malarını, güçlerini, okul yönetimiyle ilişkilerini, toplumdaki yerini, eylemlerini yani kısaca örgütsel bizlere anlatır mısınız?

■ Ben derneklede başkanlık yapmadım. Hemen hemen hepsinde yönetim kurulu üyeliği, genel sekreterlik gibi görevler aldım. Uluslararası kültür festivalleri yöneticiliği vb. gibi.

Bir defa TMGT Başkanlığına aday oldum. En yakın arkadaşlarımla karşı çıktılar. Oysa karşı çıkanların başkan olmalarında benim epeyce rolüm olmuştu. Kınımıştım. Acısını hep beraber çektik. Yanıldıklarını daha sonra geliş özü dileyerek gidermeye çalıştılar. İş işten geçmişti.

1964, 1965 yıllarına kadar öğrenci toplumu içinde saygın kişiydim. Öğrenciden amacım gençliktir. Etkin olan üniversite gençliğiydi. Gençlik eylemlerinin haklılığı tartışılmazdı. Yanılmamışlardı. Bu saygınlık 1965 yıllarına kadar sürdü. TMGT, TMTF gibi örgütleri kapatılınca gençlik kendi arasında küçük küçük örgütlere dönüştü.*

Sonra Namık Gedik gibi bakanlar çıktı. Boşlukta kalan gençliği birbine kırarak formülü uyguladı. Birbirine kırdırmak.

Benim öğrencilik dönemimdeki eylemlerin çoğunluğu 1959 ve 1960 yıllarının başlarında geçmiştir. Öğrenci derneklerinin genel kurulları başla başına birer eylemdi. Sonra Kubalı olayları. Yukarıda dedim, 28 Nisan, 29 Nisan, Nato toplantısı, Celal Bayar olayları gibi. Yönetici değil de katılan kişi olarak bir çokları daha sonra da bulundum. Hatta 1968 yılında Aiesec olayında tutuklandım. Hem de akşam yemeğini hakaret edildiği iddia edilen Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'le beraber yiyip, karşılıklı kadeh kaldırdıktan sonra, geceye emniyette, sabaha da Sultanahmet Cezaevinde mehaba dedik.

28 Nisan Olaylarını bu kısa söyleşi içinde anlatmak mümkün değil. 27 Nisan günü CHP İl binasında toplandık. Baskın yapıldığını polislin haber vermesi. 28 Nisan 1960 günü Nuri Yılmaz'ın eylemi başlatması ardından öğrencilerin b'inci aniden dışarıya çıkışı. Hukuk Fakültesi birinci anışından. Orta bahçede toplanış, konuşmalar. Ön bahçeye geçen polislin gaz bombası atışı. İstanbul Üniversitesi Rektörü Sayın Sıddık Sami Onar'ın öğrencileri yatıştır-

1960 yılının bir günü idi. Takvimler o gün mayısın 18'i olduğunu söylüyordu. Ege'nin şirin isimli "Turgutlu" ilçesinde, bir yığın kalabalığı arasından kara gözlüklü bir adam kimseye çıkmış konuşuyordu.

Saat: 11.30'a geliyordu. Kürsüdeki adam yumruğunu bütün sertliğiyle salladı ve bağırdı:

"Öğrencilere gelince, bunlar sadece talebe. Sınıflarda döne döne bağları dönmüş, 35 yaşına gelmişler hâlâ analarına bir lokma bile etmek temin edemezler". Bu cümlelerle Türk Üniversitelerini ve Atatürk'ün bu yuvada emanet ettiği gençliği anlatan şahıs

Türkiye Cumhuriyetinin gımdı sabık olan Başbakanı Adnan Menderes idi.

Başbakanı bir bakışına hak (l) vermek doğru olurdu. Çünkü: Onun yanında gezen ve kendisinin Üniversite gençliğine baş yapmak istedikleri, lârif ettiği kınemelere çok benziyordu. Şimdi Diktatörya rejiminin zorla talebe başkanlığına getirdiği Nömiç Gedik kadar sevilmeyen bir kimseydi.

SAMET GÜLDOĞAN

Bu kişi dünkü nüshamıza Elazığ mahreçli bir haberle nezaret altına alındığı bildirilen, uhdesinde haksız olarak baskı ile Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanlığı'nı Hükümet idarecilerinin öğrencilere ve kongrelere yaptığı baskı ile tutan zatır.

Kayıtlar Samet Gündoğanın 1929 yılında Elazığ'da dünyaya geldiğini yazarlar. Samet 1953 yılında Elazığ Lisesini bitirmiş. 1953-54 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik dalına kaydolmuştur. Bugün 1960 yılındayız. Samed hâlâ (Sabık Başbakanın dediği) talebedir.

Doldurulması gereken 100 puvarından Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği başkanı daha (28) puan doldurmuş vaziyettedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TMTF DAVASI

İstanbul Üniversitesi bağımız otduğundan bu yana İstanbul Talebe Birliği de bağımız çolmuş ve Birliğe bugün hepsi birer kıymet olan 11 başkan hizmet etmiştir. (Rükneltin Tüzün, Orhan Arıman, Babür Arun, Temel Enderoğlu, Turgut Seade, Enver Aydın, Orhan Özkan, Osman Yılmaz, Behzat Akbulut, Tonguç Görker ve Aydın Tonsarı)

Samet Gündoğan 1957-58 ocak ayında yapılan kongrede aday kifa-yetsizliğinden evvelce cemiyet işlerinde çalıştığı ve sessiz görünmesi mülahazası ile bir yıl işler geride olsa düşüncesi ile seçildi.

Yeşil ters yüz edilmiş padesülü mütevezi Samed'i günler birden bire arabadan inmez, hep Ankara ile lemosta bir şahıs haline soktu.

Üniversiteler bunu kongrede tenkide hazırlıyorlardı ki: Samet Gündoğan 36.000 Mevcutlu İstanbul Üniversitesi'ne hükümete arkasını dayıyarak meydan okudu ve kongreyi yapmaya yanaşmadı.

25 Mayıs 1959'daki talebe cemiyetlerinin seçim teşebbüsüne karşı sabık İstanbul Valisi Ethem Yetkiner "Yapılmasın! İstisnasında bulundu." Bu cümleyi aldığı direktifte "Vali yasak etti" şeklinde kullanan Gündoğan 28 Nisan ve 8 Mayıs 1959'da hâdiselerle durdurulan T.M.T. Federasyonu kongresine adaylığını koydu. Kongre coplar, tevkifler arasında Balıkesire taşındı 16 Temmuz 1959'da Balıkesir Çimento Fabrikasının ve Öğretmen Okulunun bütün nimetleri Samet'e rey uerentler için sarf edildi.

Mücadeleci hakiki talebe temsilcilerinin bulundu. Federasyonda fa-reler hulo-hoop yapıyor. telefonlar bin yıllık sağır gibi ben söylüyor ve ne de duyuyordu.

Samet sandalyaya oturduğu gün, merkeze gelen emre eski kol-tuklar uyup yeni telefonlar sesi oluverdiler. İhtiyar içinde nereden ve niçin ewelden verilm edikleri bilinmeyen (Kongrelerde bulunan D.P. Milletvekili'nin) saye-i ilâleninde Tahsisat aitti ve kopıya konulan bekçi "Beyefendinin meşgul olduğunu" gelen talebelere söylemeye başladı.

Üniversitenin Fısıltı gazetelerinden bir kaçının manşetleri şöyle diydü.

"Site talebe yurdunda Samedin radyolu döşeli huması bir adası var.

...Nihayet asıl gazeteler yazdılar.

"Samet Elazığ'da nezaret altına alındı ve ağıldı..."

Artık Türk milleti gibi İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu da hüdü.

Pek yakında verilecek hesaplardan sonra asıl meşru başkanlar vazife-lerime gelecekler, asıl ve asıl temsilciler olacaklardır

mak için gelirken Bumin Yaman-
oğlu ve Zeki Şahin gibi poliler
tarafından tartaklanışı. Kanlı göm-
leğini gören öğrencilerin heyecan-
lanışı. Yenikapıdan, Beyazıt Mey-
danı.

Hiç unutamam. Esmer, ince ya-
pılı kaskelli birisinin kütüphanenin
köşesinden öğrencilerin üzerine
ateş edışı. Beyaz saçlı, beyaz sa-
kalı hür adamın "oğlum arkadaşla-
rına yat de" diye bağıışı. Sonra
aynı beyaz saçlı adamla beraber
İstanbul Üniversitesinin açılış ko-
nuşmasını yapacağı. Tutan Emek-
siz'in varoluşu. Almak istemeyen
arabanın camlarının kırılışı, Hüse-
yin Onur'un yaralanışı. Ertesi gün
üniversite bahçesi ve gece Da-
vutpaşa Kışlası.

NATO olayları. İstanbul Bele-
diye Samyının önü. Büyük ve
inançlı kitle karşısında güvenlik
güçlerinin aciz kalışı. Nedim Öz-
pula'nın tankın üzerine atlayayım
derken palelerin altında kalıp,
resminin asfaltta çizilişi. Alp Ku-
ran'ın evinde örgüdenip bir günde
Bakırköy'den Beykoz'a kadar du-
varların aşılanıp, beyanname dağı-
tılışı.

Beyanname deyince aklıma gel-
di. Hiç unutamam. Nuri Yazıcı,
Yüksel Çekemoglu ve ben. Araba-
mızı Trafik Müdürlüğünden alınıp
CHP'ye gelen Sayın Orhan Eyüp-
oğlu kullanıyor. Toprağı bol ol-
sun. İnsancıl adamdı. Aksaray'da
ki bir yurdun yanına geldik. Be-
yanname ve yasaklanan Ulus Ga-
zetesinin sayılarını bırakacağız.
Eyüboğlu durdu. "Polis bekliyor"
dedi. "Yıldız pıdıyor." Yutdunka-
pısını karşısında duran arabanın
içinde sigaranın ateşi yandıkça
polislin şapkasındaki yıldız da par-
lıyor. Sokağa girmeden döndük.
Beyanname ve gazeteleri bırak-
mamız gerek. Birbirimizin yüzüne
bakıyoruz...

Yüksel Çekemoglu söze girdi.
"Arkadaşlar beyannameyi yurda
ben bırakayım. Sizlerden biriniz
yakalanırsa örgüt dağılır. Ben ya-
kalanırsam hiçbir kopukluk olmaz.
yürür." Gözlemini yaşararak ver-
dik ve yurda girdi. Sonra...

İzmir'e gemi kaldınsınız. Ve
İzmir'de 14 Mayıs'ta Menderes'i
denizden çıkartma çabamız.

Tekrar İstanbul. Olaylar, olay-
lar. 27 Mayıs 1960. Lale-Altı Oral-
oğlu'nun evinde ihtilal'in haberi
geliyor. Gece sokağa çıkmaya ha-
zırlanıyoruz. Küçük Alev uyanmış
Oraloglu'nun kızı. Kucağıma otur-
du. "Gitme ağbey, seni yakalarlar-
sa ben ne olurum?" Nuri Yazıcıyla
fırılıyor.

Sonrasını biliyorsunuz. Ordu-
Gençlik günleri. Unutlanınız. Ye-
ni bir Türkiye. Demokratik kuzal-
ların tam işlediği, kalkınmaya yö-
nelik bir Türkiye. Umutlanmız...

Yassıda Mahkemeleri. Yeni
Anayasa. Seçimler. Celal Bayar'ın
af olayları. Federasyon'un kay-
yuma teslimi. Gençlik örgütlerinin
küçük parçalara bölünüşü. Burda
1965'li yılları olayları. 1971 Ha-
pishaneleri.

1971-1980 arası olaylar. Birbi-
rinden pek farklı değil. Bizden

sonraki kuşak daha içinde. Onla-
rın anlatması gerekiyor.

■ O yıllardan sonra gençlik hare-
ketleri hız kazanıyor, kısaca değeri-
lendirmelerinizi aktarır mısınız?

■ 1960 ile 1965 arası ve sonrası
eylemler birbirinden farklı görü-
nümündedir. 1960'dan 1965'e kadar
eylemler kitle hareketleri şeklinde
gözüktü. Bunu 1968'lere kadar da
uzatabiliriz. 1968 den sonra ise ta-
mamen küçük gruplar halindedir.

1961 Anayasasıyla birlikte, gü-
nüne kadar görülmemiş bir fikir
özgürlüğü gelmiştir ülkemize.
Buna toplanma, örgütlenme vb.
özgürlükleri de katabiliriz. Nerde o
günler?

En önemlisi de türk demokra-
sisine, kalkınma modelleri üzerin-
de tartışmanın gımesidir. YÖN
Dergisi bu tartışmayı başlatan en
önemli etken olmuştur. Kaynak-
ların mübalehesi. Mill Petrol,
Madenler vb. Gençlik kesiminin
çoğunluğunun savundugu kalkın-
ma yöntemi siyasi iktidarların pek
hoşuna gitmemeye başladı. Karşı
çıkıtlar. İlk önceleri TMTF gibi,
TMTG gibi örgütler çerçevesinde
toplum hareketleri yoğunlaştı. Siyasi
iktidarlar idari ve hukuki oyunlar-
la bu büyük örgütleri ortadan kal-
dırınca, bildiğimiz diğer örgütler
doğdu. Düzensiz, kasıtlı yayınların-
ozellikle siyasi iktidarların, gençli-
ği-geçenliğe kısıtlayan politikası,
olayları günümüze getirdi.

Gençliğin özlediği Türkiye ile,
Siyasi iktidarların özlediği Türkiye
paralellik içinde olmadıkları için ca-
uşmalar gittikçe büyüdü.**

1956-57 yıllarında başlayıp gü-
nümüze kadar uzanan olayların
peki yabancısı değiliz. Bu olaylar
dizisi içinde, öncesi ve sonrası
gençliğin ruhsal durumunu anlat-
mak zor. Özellikle her olay öncesi
ve sonrası.

Yalnız iki ana bölüm içinde
özelliyebiliriz. 1960 kuşağı ve
sonrası. 1960 kuşağı ilk başta so-
yut özgürlükler sorunuyla eyleme
başladı. Sonuca ulaştı. Bir iş başa-
rının, sonuca ulaşmanın gururu ve
rahatlığı vardı. Sonra da kalkınma
savaşına girdi. Yani bir aşama da-
ha sağladı. Bunu da hemen hemen
sağlamak istiyordu. Yitirdi. Bu ku-
şak, imitleride kavuştu. Son arda-
da "tam mude oldum derken" yi-
tirdi.

* Burada bir saplama yapınak gereki-
yor. adı geçen örgütler kapalı değil,
TMTF, 1980 sonuna kadar varlığını
yalnızca gençlik ruhsal alanında da
olsa sürdürmüştür. TMTF'ye, tabanını
kalmı sonucu kendiliğinden dağılma
süreci yaşamıştır.

** Bilindiği gibi bu bölümde 1960'ın
yakın öncesi ve 1964 sonuna kadar
olan dönem ele alınıyor, konuşuluyor.
Geçen sayıya da belirtildiği gibi, temel
onay gören bir dönem olduğu için de,
diziyi hazırlayanlar tartışmaya doğrudan
katılmıyorlar. Bu amaçla da 1965
sonrasına geçinemeye özen gösteril-
yor. Adına Sayın Erten'in konuşmasın-
da da görüldüğü gibi, kimi değerdendir-
meler ister istemez yer alıyor. Belir-
lemek gerekir ki, ele alınan bölümün
dışındaki değerlendirmeler üzerinde
durulmaması, katıldıkları anlamına ge-
lmemektedir. Dizinin başka bölümlerin-
de doğrudan tartışılacaktır.

Peygamberin Ölümü

Peygamber olduğunu anlamadılar
Kaf Dağına çıktılar Lennantovu
sabah akrepler yer çiğeyirir, akşam kartallar
insanlar ise lanetler yağın uylunu.

"Göremediğimizi görürsün demek pis büyüdü
ya pek safsın, aptalsın ya da
sürüden ayrılan da gördün mü
gurur ve uyumsuzluğu kurbanı oldu sonunda."

Öz ulusu taşıyarak öldürdü Peygamberi:
"Ölüm! tüm insanları seviyor diye."
Mesih gelirse kimi bekliyeceklerdi:
"Ölüm! Kutsal Yasaları değiştiremez kimse."

Ve sonradan yıkılan tapınaklarına kapanıp
kanlı elleriyle seade ettiler putlarına.
O, sunağın binlerce yıllık kılıfını koklayıp
"Neredeyim?" dedi. "hangi kara çağda."

Kafkaslarda hâlâ çınlamadaydı ulu sesi
tanrılara haşkaldırının: "Asla pişman değilim
hem bilerek, hem isteyerek söyledim hepsini
sınmayın ki başıma geleceklerden habersizdân."

Mucizesiydi aşktan tutuşan tanrısal ateş
şair, ki günahkâr bir peygamberdi
kendi Kutsal Kitabını indirmeye hüküm giymiş
tövbe ettiği de görülmemişti.

Öylece yaşamak isterdi ya, nasibi yoktu
gerileceği çarmıhı çaresiz taşınalıydı sırtında
şire teslini ettiği ruhu
belki hayat bulurdu İnsanlığının Diriliş anında.

Son yoldaşları da terketti onu çivilenirken
öldü yalnızlıktan, ah nasıl acıyla...
Ve gelinciklerin açtığı Mesarya Ovasına benziyor
alınında, tel örgülerden bir tacla.

Yatıyor öldüğüne inanmadan bir küçük Ölü Asker
tabularla çivilendiler tabutunu
gömmek için paramparça cesedini gönneden kimseler,
oysa kanatlanıyordu zehirli oklarla delik deşik ruhu.

Vurulan şiirkuşu tüylerini dökerek
kanatlanıyordu bir tann suret'inde
tek başına bir yıldız gibi yükselerek
kanatlanıyordu kara bulutlar üzerinde.

Ey Efendim! cankafesinde esir ettiğim
siz nisiniz çözen acıdan tutulan dilimi.
Bu dünyadan uzaklaştıkça dünyaya yaklaşıyor sesim
Kaidesler! işitiyor musunuz son sözlerimi

"SEVGİDİR TEK TANRI VE RESULÜDÜR ŞAİR."

Mehmet Yaşın

□ Sayın Nuhoğlu, olaylara dolu bir dönemi, yine olaylara dolu olarak yaşadınız. Bir anlamda hemen tüm olayların içinde yer aldınız, belki bir kısmının doğrudan sorumluluğunu taşıyorsunuz. Sizinle o dönemi bir kez de birlikte yaşayalım istiyoruz. Biz birtakım sorular hazırladık, onlar üstünde ve gerekiyorsa onları da aşarak, bize 1960'lı yılları anlatırmısınız? İşerseniz o dönemin siyasal, ekonomik koşullarından ve üniversitelerin durumlarından başlayalım.

NUHOĞLU ■ Başlayalım, ama benim değişik bir önerim var, benimserseniz ben sizin sorularınızı bir bütün olarak yanıtlayayım, belki de bütünlüğü için daha yararlı olur, ne dersiniz?

□ Olur, öyleyse söz sizin, buyrun. ■ Liseyi, İzmir'de Namık Kemal lisesinde okudum. Özgür olmayan siyasal bir ortamda yetiştiğim için, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayıt olmak için geldiğim sene yurt ve dünya sorunlarına ilişkin belirli bir bilgilenmem yoktu. Fakülteye girdiğim ilk sene DP iktidardaydı. Son iki yılını ben orada yaşadım. DP'yle. Belirli baskı kanunları, demokratik çizgi den uzaklaşma ve parlamenter bir diktatörya eğilimi vardı. Fakülte'deki öğrenciler arasında da iherici-gerici ayrımı vardı. Yani biz daha çok muhafazakar olanlara ve DP yandaşlarına geici, CHP'li ve yandaşlarına da iherici diyorduk. Ben kendimi birden bire bu politikanın içinde buldum. Nasıl seçildim, nasıl kanşım onu da bilmiyordum. Çünkü ben lisede ciddi bir politik eğitimin geçmişı değildim. Konuyu daha açmak istiyordum. Lisede benim kültürüm çok zayıftı. Zaten yayın organları da çok kısıtlı olduğu için ders dışında pek fazla birşey okuduğumu zannetmiyorum. 1959 senesinde İsmet İnönü, hükümetle ilgili bir siyasal propaganda gezisine çıktığı zaman, buna "eğilim" diyor, Uşak'ta yendiği ordunun baş komutanı Trıkopolis'i esir aldığı eve gitmek isterken, zamanın iktidar partilerini tarafından taş yağmuruna tutuldu ve başından yaralandı. İnönü de bunlara direnerek "ben emperyalizmi burda zorla yendim, siz bana mani olamazsınız" dedi ve bu eve girdi. Bu olay o devrin gençlerini duygulandırmıştı. Bu

27 Nisandan 27 Mayıs'a doğru. Öğrenciler Üniversitenin bahçesinde. Yükseklen sesler "bize katilin", "bizi destekleyin. (Fotografı YENİ SABAH, M. Erkman ve M. Teoman)

Bozkurt Nuhoğlu

1939'da doğdu. İU Hukuk Fakültesi'ni 1971'de bitirdi. Öğrenci liği arasında, İstanbul Üniversitesi Talebe Cemiyeti sekreterliği, genel sekreterliği, Üniversite Devrim Ocağı başkanlığı, İOTB başkanlığı, Türk Devrim Ocakları genel sekreterliği, TMGT genel başkanlığı yaptı. Öğrenciliğinin son on yılında birçok kez gözaltına alındı, tutuklandı. O yıllarda yapılan hemen tüm gösterilerde bulundu. 1977'de CHP'den oday oldu, veto edildi. 1973'den buyana avukatlık yapıyor.

Bozkurt Nuhoğlu "İnsan kişiliğini özgür ortamda bulur"

bakımdan, İnönü'nün gezisinin son durağı olan İstanbul'a geldiği zaman biz de O'nu Topkapı'da karşılamak istedik. Bu biraz kendili-

ğinden olmuştu ama CHP'nin, DP'ye karşı yürüttüğü politika içerisinde gençlik, duygusal bazı barekederle etkileniyordu. Şimdi anımsayabiliyorum ben de o gün karmızı bir gül alarak İsmet Paşa'ya sunmak istemiştik. Ama olaylar düşündüğüm gibi olmadı. Oraya gittiğimiz zaman polis barajıyla karşılaştık. Gösteriler ve olaylar oldu. Güllü İsmet Paşa'ya veremedim, hatta kendisini de göremedim. Sonra akşam gözaltına alındığımı habırlıyorum. Ve kendimi ilk kez siyasal poliste buldum. Bugün iki gün orada kaldığımı hatırlıyorum. Üçüncü gün Sultanahmet adiyesi yeni açılmıştı, beni oraya götürdüler. İlk kez resmi bir devlet yetkilisinin karşısına çıkıyordum. Olayı ben anlattım. Bir partili falan değilim dedim. Beni buraya sevk eden bir kurtuluş savaşı kahramanıdır. Uşak'ta belli kitleler tarafından saldırıya uğradı. Bundan

duygusal bir yakınlık duydum. Bir kurtuluş savaşı kahramanını karşılamak için gittim oraya. Benim yaptığım bu. Mahkemeye çıkardılar. Sonra serbest bıraktılar. İlk politikaya teması böyle oldu.

Sonra, tahkikat komisyonu olayı. Bu tahkikat komisyonu meclise sevk edilince İnönü, mecliste buna karşı çıktı. 18 Nisan 1960'ı hatırlıyorum. Yetki kanunları çıktığı gün İnönü şöyle bir konuşma yaptı: "Tarih küsisinden halinizi seyrediyorum. Suçluların telaşı içerisinde. İdam sehpaları kurulduğu gün onun altından şimdilik kimsin geçeceğini kestirmek güçtür. Sizi uyanyorım. Öyle bir gün gelecek ki ben bile sizi kurtaramam." Bu konuşması üzerine İnönü'ye, 12 oturun meclis toplantılarına katılmama cezası verildi ve bu konuşmasına yayın yasası kondu. 19 Nisan tarihli Ulus gazetesi İnönü'nün bu demecini tam metin halinde yayınladı. Bu gazeteyi partilerden bilsii bana ilettiler. Bu gazeteyi saat 10.11 dersi arasında hukuk fakültesinin anısına astım. Herkes okumaya başladı. Roma hukuku hocamız Türkân Rado gelerek "Bunu indirin" dedi. Öyle tatili olmuştu. Gittim astığım yerden gazeteyi aldım. Süleymaniye'ye yemeğe çıkıyordum. Poliser beni çevirdiler. Gözaltında dört gün kaldım. Mahkemede serbest bırakıldım. Fakülteye döndüğünde 28 Nisan olayları başladı. 28 Nisan olayları başladığı zaman adımı, tadını bilmediğimiz demokrasinin gelmesini istiyorduk. Onu da bilmiyorduk, demokrasi ne diye. Ama azulduğumuz birşeydi. Bizi o zaman şaşırtırdıran istekler şuydu: Çift meclis, üniversitenin özerkliği, hakim teminat ülkede olduğu zaman biz gerçekten daha iyi koşullarla, iyi vatandaş olarak hayatımızı sürdüreceğimize inanıyorduk. Böyle bir inanç içinde 28 Nisan'dan sonra DP iktidarına karşı siyasal nitelikli gösterilere başladık. 29 Nisan'da tekrar gözaltına alınarak Davutpaşa tutukevine götürüldüm, ikinci gün serbest bırakıldım. Elbette bunlar bilinçli olarak DP iktidarı karşı yapılan hareketler değildi. Daha sonra 15 Mayıs'ta bir grup öğrenciyle İzmir'e gittik. 15 Mayıs 1960'ta başbakanın İzmir konuşması vardı, demokratik istemlerimizi bizzat kendisine sunmak istiyorduk, başanlı olmadık.

Bu arada şunu belirtmem gerekir. Aslında 28 Nisan olaylarında CHP'nin katkısı unutulmamalı. Çünkü gerçekten İnönü herşeye rağmen o devide esareti bir liderdi. Yanı ulusal kurtuluş savaşından gelmesi, Mustafa Kemal'in yakın arkadaş olması, O'nun dediğinin doğru olduğu konusunda bize de yayın bir kanı uyandırmıştı. İ. İnönü, 1959'da bir basın toplantısı düzenlemişti. Sultanahmet'te. O gün de polis tarafından dövüldük. Biz gittik, polis, parti il merkezinde üniversite şebekelerimizi imzaladı ve sonra gıspetti. Orada tahmetli İnönü'nün konuşmasını, yani ne dediğini anlamayacak. Konuşması zor anlaşılırdı. Bize

Bir gün önce Tahkikat Encümeni'ne verilen olağan üstü yetkiler kanun kabul edildiğinde Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrencilerinden CHP Gençlik Kollarına mensup bir grup, 28 Nisan sabahı bazı Asistanlar ve genç öğretim üyeleri ile durumu konuşmuş ve artık derslere girmenin masuzluğunu kabul ederek derslere öğretim üyeleri ile birlikte girmemeyi kararlaştırmış idiler.

Mülkiyetler Birliği'nde (555 K)'nın plânı hazırlanmış: CHP Gençlik Kollarının faaliyeti.

4 Mayıs günü Plenne Marşı'nın gıftesini İstanbul'dan getirdiler. CHP Gençlik Kolları derhal faaliyete geçti; bundan binlerce çoğaltarak ekipler halinde Ankara'ya dağıtıldılar.

Gene 4 Mayıs gecesi Mülkiyetler Birliği'nin bulunduğu binada 7 kişi toplanmış (555 K) için plânları hazırlıyordu.

Muzamer Taylak, Saltanat 2 Meşrutiyet ve İ. Cumhuriyet Öğrenci Hareketleri, Başnur Matbaası, Ankara

birşeyler anlattı. Hiçbir şey anlamadık. İkinci gün gazeteleri okuduğumuzda şöyle bir tümce kullanmıştı: "O kadar güzel günler göreceksiniz ki çocuklar, bu günleri hatırladığınız zaman oynayacaklarını anan bebekler gibi güleceksiniz." Bu sözleri gerçekten etkilemişti bizi. Yani 28 Nisan olaylarını, yahut da DP'ye karşı geniş kitle olaylarını benim insanıma göre CHP organize etti ve onun lideri İnönü etkiledi gençleri. 28 Nisan olayları ve en sonunda askeri müdahaleyle 27 Mayıs devrimi. Hepimiz yaşadık onu. Büyük bir coşkunlukla karşılandı. En azından aydın kesim tarafından. Elbette 25 sene öncesine gittiğimiz zaman, gerçekten kitlelerin bir yığın sorundan haberi yok. Kitleler DP iktidarı destekledi ama, çok açık söyleyebilirim DP iktidarı, kitleleri aldatı. Yalan söyledi onlara. Ekonomik durumundan maddi durumuna kadar, eğitimden sağlığa kadar her şeyde kitleleri kandırdı. Aydınları da kandırdı. İktidara gelene kadar, onlara da demokrasinin söz verdi. Antidemokratik kanunların ayıklanmasını üniversitenin özerkliği, basın özgürlüğü, güvencesi, hakim güvencesi DP iktidarının en çok istediği konulardı. Ama iktidara gelir gelmez onları tümünü rafa kaldırdı. Ve giderek baskı rejimini 1960'a kadar getirdi. 1960'ta bir askeri müdahaleyle kendi hayatlarını noktadılar.

O geniş özgüdüklük içinde Türkiye'de yayın hayatı başladı. Benim okuduğum ilk kitap, 1961 yılında yayımlıyorsa John Strasi adı bir İngiliz bilim adamının "Sosyalizme Giriş" isimli kitabıydı. Hangi yayınlardan çıktı anımsamıyorum. İlk kez sosyalizm olayıyla böyle karşılaştım. Ve giderek süreç içinde klasik bab demokrasilerinin verdiği özgüdüklüklerin dışında da başka şeylerin kavgasını vermek gerektiğini anlamaya başladım. Toplumda kağıt üzerinde herkes özgür. Klasik bir örnek vereyim. Anayasalarda var. Seyahat özgürlüğü, herkes seyahat edebilir. Ama parasız bir adamın seyahat özgürlüğünün ne olduğunu o zaman kestiremiyordum. O günlerde, 1961 anayasasının getirdiği özgür ortamda yeni yayınlarda, iletişim olanaklarıyla yeni yeni şeyleri kavramaya başladık. Ve fakülte yönetimleriyle ilk çatışmamız da başladı. Bir anımı aklımak istiyorum burada: Üniversiteye adım atığımız günlerde gözümüzde, profesörlerimiz o denli yüksekteydi ki, onların rahmetli rektör Sıddık Sami Onar'ın her sözü buyruktu. (İşimiyorduk ki, onlar ülke yönetimine atanmalıydılar, nedir bu DP ilerin halı böyle. Sonra adım adım farkına vardık ki, gözümüzde büyüttiğiniz bu kişilerin neydeyse hiçbirinin bilme bir katkısı yok. Olanaktan iyiymiş, iki, üç dal öğrenmişler, çevirmişler kitapları, yeni diye sunmuşlar. Bunu kavrayınca, kabul edersiniz ki, yükseklerde olan o kişiler birden yere indiler gözümüzde.

Biz o özgürlük ortamında bazı

1960 nisanı, Ankara. Halk sabık başbakanı çevirmiş ve "İstifa et" diye bağırıyor. başbakanın yanıtı "beni öldürün". Buna karşı halk "hadi ölsün" diye karşılık veriyor. "Biz katli değiliz, siz katilisiniz."

sorulan somaya başlayınca, iletişim gerçekleşince, okuyup biraz daha gelişince, üniversite reformu gibi bir gereklilik duymaya ve öğrenci derneklerinin önemini kavramaya başladık. Bizim ilk İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğini ele almamız 1961 yılına rastlar. Onbin öğrenci vardı Hukuk fakültesinde. Öğrenci derneğinin ilk kez 1961 yılının başında üçbin öğrencinin kabılmasıyla Spor ve Sergi Sarayında bir kongresi yapıldı. Bizim kurduğumuz "Altın Terazi" grubu olarak derneği ele geçirdik. Tank Zafer Tunaya kongre başkanlığı yapmıştı. O kongreyle beraber ben kendimizi politikanın içinde bulmaya başladık. O devrin kendine has özelliği "Milli Birlik Komitesi" işbaşında. Sonra komiteye dayalı parti koalisyonları. Öğrencilerle politikacıların ve askerlerin yakın ilişkisi. Yastıda sorunu, affedilmeleri, affedilmemeleri sorunu, o iki üç yılın siyasi kavgasıydı. Ve yıl 1964. Gençlik içinde ilerici dıyularda beraber yeni gelişen özgür ortamla, yeni kıpırdanmalarda beraber öğrenci örgütlerinde yeni birleşmeler başladı. Hukuk fakültesi öğrenci derneğini, demokrat-

ilerici öğrencilerin ahenesi İstanbul'da diğer dernekleri de etkiledi. İstanbul Üniversitesi Öğrenci Birliği yönetimine gelindi. DP iktidarında öğrenci derneklerini bendi alması borazanlığını yapmakla koşullandırmışlardı. Yani DP ilk kez kendi kitlesel gücünü kaybedince, öğrenci cemiyetlerinden kendine bir güç sağlamak istedi. Bu bakımdan 1958'de Balıkesir kongresiyle beraber, valinin de katkısıyla yetkisi olmayan bir gruba TMTF terkedildi. 1961'de Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği alınınca Türkiye'de, o özür ortamı içinde ilerici öğrenciler hemen hemen bütün öğrenci örgütlerini ele geçirdiler. Bu süreç 1964'e kadar sürdü ve 1964'te Türkiye'nin o devirde en güçlü öğrenci örgütü olan TMTF ele geçirdi ilerici öğrenciler tarafından.

O dönemde yabancı petrol kumpanyaları Türkiye'de petrol aranıyordu. "Orta doğu bir petrol havzasıdır. Suriye'de, İran'da, Irak'ta petrol var da bizde niye yok. O zaman yabancılar burada kasıtlı bir biçimde petrol aranıyordu. Milli petrolü biz çıkaralım, biz satalım, enerji konusunda karardan biz verelim" diye TMTF bir kampan-

ya başlattı. Bu kampanya ile o tarihlerde ilk defa sokaklara yazılar yazıldı, duvarlar resimlendi, afişlendi. Ve ilk kez TPAO ile Petrol-İş arasında olan grevde TMTF aracılık yapıp ve iki tarafı uzlaştırdı. Öğrenciler şöyle bakyodardı olaya. Ülkede milli petrol kavgası var. Bunu da petrol ofisi yitiriyor, o zaman işçiler Petrol Ofisinin taleplerini kabul etmeli, özveri göstermeli diyodardı. Şimdi daha farklı düşünüyorum. Daha sonra bu olay tadı bir çözüme ulaştı. 1964'te gençler TMTF ve TMTÖ etrafında kitlesel bir güç ve örgüt oluşturunca, siyasi iktidarlar bundan rahatsız olmaya başladılar.

Şimdi biraz daha geriye gitmek istiyorum. 1960'a kadar hatta 1964'e kadar diyebilirim öğrenci dernekleri siyasi iktidardan yahut egemenlerin denetiminde örgütler olduğu için, onları kendi yaptırarak istedikleri eylemler doğrultusunda yönlendirmek çok kolay oluyordu. Bu eylemleri sayabilirim: Kıbnas mitingleri tümüyle egemenler tarafından yönlendirildi. Bir sürü sloganları bağırdı: "Ya taksım, ya ölüm", "Kıbnas bizim canımız feda olsun kanımız", "Askeri müdahale yapısın", 6-7 Eylül olayları, Vagon-İ olayı, Bulgar mezarlığı baskını, Tan matbaasının basılması hepsi kıskartımaydı. 1960'a kadar bütün öğrenci hareketleri diyebilirim ki egemenlerin istemleri doğrultusunda. Yani onları duyulmasını okşuyodardı, gençler sokaklara çıkıyodardı. Tan matbaasını basın, basıyodardı. 1960'tan sonra özgürlük ortamı içinde gençler bilinçlenince, kitlesel örgütleri ilerici-demokratlar elilerine geçirince, siyasi iktidarlar bu gelişimden kaygılandılar. Ve gençliği, siyasi bir güç olarak değerlendirmeye başladılar.

1964'ten itibaren yeni bir yol izlenmeye başlandı. İÜTB'nin parçalanması karar verildi. Ben 1964'te İÜTB'nin başkanlarındaydım. Bütün öğrenci derneklerinin katılmasıyla beraber ben başkan seçildim. Ama öyle bir provokas-

Bayaz ve Koraltan'la birlikte Meclisten çıkan Başbakan Menderes, Bayındırlıkların telkini ile Kızılay'a gitmeğe ve onları bizzat görmeğe karar verdi. Kötü bir günü ve saat seçmişti. Yanıtlıtmıştı ki. Nitekim Orduevinin önünden yaya olarak yürüyen Menderes, temin edilmiş bir koç kişi önünden koşarak alışıyordu ve Kızılaya hadiselerine içine adım adım çekiyordu. Kızılaydaki gençlik beklemedikleri bir anda Menderes karşılarında görünce "İstifa Menderes, İstifa". "Hürriyet, hürriyet" diye tempo ya başlamışlardı. Menderes'in şaşkınlığı bir kal daha artmış ve denilebilir ki bir anda perşan olmuş ve büyük bir paniğe kapılmış idi. Ne istiyorsunuz, ne bağırıyorsunuz? diye soruyor ve "İstifanı istiyorum.. Hürriyet istiyorum" cevabını alıyordu. Perşan Menderes, yakası paçası bir yanda "Öyle iş öldürün beni, haydi öldürsenize" diye bağırıyor. Gençlik bağırıyor "Biz katil değiliz" Bu perşanlı bir müddet devam ettikten sonra Menderes 1.Şb. Müdürü Bicioğlu'nun yardımı ile bir arabaya bindirilerek hadise yerinden uzaklaştırılmış daha doğrusu kaçırılmıştır.

Muammer Taylak, Saltanat 2. Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Başnur Matbaası, Ankara

yona girdiler ki sanki kahvede bir kongre olmuş gibi, bir başka başkan yarattılar. Sirkülerlerle öğrenci lideri yazabnaya kalktılar. Bu olayı giderek geliştirdiler. 1966'da Adapazarı'nda TMTF'nun 15 gün süren bir kongresi bitti, Arkadan zamaman İçişleri bakanı Faruk Sükan'ın emri ile yeni bir kongre topladılar. Her kongrenin muhalifi olur. Bu demokrasinin gereğidir. Kongrelerde muhalif olmasa kadar doğal bir şey, yoldur. Ama 5 tane muhalifi Adapazarı'na toplayıp yeni bir kongre oluşturdular ve dediler ki "biziz TMTF'ni temsil eden". 1966-67 yılları diyebilirim ki federasyonun esas sahiplerini bulma konusunda yapılan eylemlerle geçti. Biz sahibiyiz, siz sahibisiniz. Basıldı, alındı. Talebe birliği öyle. Onlar basıldı, biz bastık. Polis bir bizi, bir onları tuttu. Bir denge vardı toplumda. Bir demokratik dengedir o deviler. Egemenler açıktan kimseye karşı tavır koymıyordı. O devirde Türkiye'nin legal, hukuki statüsü sahip gençlik dernekleri, gençlik birimleri, gençlik örgütleri siyasal iktidarlar ve egemenler tarafından bu biçimde değenere edince, o devire göre kendisini sosyalist sayan, sosyalist olduğuna inanan bir grup insan Ankara'da Fikir Kulüpleri Federasyonu diye bir örgüt oluşturdular. Fikir kulüpleri bir gereksinimden doğdu. Çünkü egemenler Türkiye'deki legal hukukî örgütleri büyük ölçüde ederek işlemez hale getirdiler. Artık bağımsız olmak hareket etmeye olanak yoktu. Çünkü bütün dernekler iki başlı yapılmışlardı. O ortamda FKF doğdu. FKF'de sosyalist arkadaşlar, anti emperyalist arkadaşlar, ilerici demokrat arkadaşlar vardı. Simdi

bir şeyi anımsadım, çok ilginçtir. 1950'lerde önce İÜ TB'nin başkanını İÜ rektörüydü. 2. başkanını öğrenciydi. Dişinebiliyor musunuz bağımsız bir öğrenci örgütünden bahsetmenin olanaklı yoktu.

FKF kurulduğu zaman, dernekler iki başlıydı. Türkiye'de hukuki yapıya sahip, gençliği demokratik anlamda destekleyen dernek kalmamıştı fazla. Bir TMTF ayaktaydı. Onun da en güçlü kanadı olan TMTF mevcut durumdaydı. FKF bu ortamda yükselmeye başladı. Önce Ankara, sonra İstanbul sonra değişik yörelerde yayılmaya başladı.

□ Sayın Nuhoglu, isterseniz konuyu burada noktalsayalım, çünkü bundan sonrası 65-68 ve 68-71'de nemlerine giriyor. Biz, dizide dönem dönem tartışmayı yararlı ve gerekli gördük, o dönemlere ilişkin düşüncelerinizi de almak üzere isterseniz, öznel bir yorumunuzu alalım, nedir bu dönemde kardıklarınız, neler öneriyorsunuz?

■ Olur. Hemen belirteyim. Ek mek, yurt, işsizlik, okulu bitirdikten sonra iş, evlilik ve ailelerin sorunları var. Ama temel sorunu belirtmek istiyorum. Bütün bu sorunların çözümü politiktir. Gençlere politikayla uğraşmalarını öneriyorum. Sevdikleri kızıdan yedikleri aş kadar, yindükleri yola kadar her sorunu politiktir. Politikayla uğraşmayıp kendi çıkarlarını düşünüyorsa, ben yarıdan umutlu olm o zaman. Onlar, yarıdan hiçbir sorunlarını çözemezler. Bütün sorunların özü politikaya dayanır. Onun için iyi okumalarını, bilimle içli dış olmalarını isterim. Ama maddaka yurt sorunlarıyla ilgilensinler. Niçin,

neden sorunlarını hem muhataplarına, hem de kendilerine sorunlar. Her olayın çözümünü politiktir. Bugün anlamadığım bir şey var. Bu günkü yönetim diyor ki "Biz Atatürk ilkelelerine uygun gençler yetiştirmek istiyoruz." Atatürk ilkeleri politik birer eylemdir. Karakterini anti-emperyalist olmak ve tam bağımsızlık belirir. Öyleyse neden gençleri politikadan uzak tutuyorlar. Atatürkçilik de siyasi bir eylemdir. Gençler politika yapmalı. Hem ülke için, hem de kendileri için politika yapmalılar. Gençler, ülkeden iyi bir gelecek bekliyorsa politikanın içinde olmalılar. Başka bir örnek vereceğim emperyalizm konusunda. 1977'de Ankara'daki gençler İsmail için gösteri yaptılar. Polis gözaltına aldı, 25 kadar genç, Mahkemeye çıkarıldılar. O günkü hüküm-

lere göre yargılandılar. 8. Asliye ceza mahkemesi diyor ki "Emperyalizme karşı çıkmak bir yurtseverlik borcudur. O bakımdan bunlar, İsmail emperyalizmine ortaklaşa karşı çıkıyorsa bir yurtsever olduklarının gereğini yerine getirmek için karşı çıkıyorlar. Bu bakımdan tümünün beraatlerine karar veriyorum." Yani gençlere şunu vurgulamak istiyorum. Emperyalizm bireye düşman olduğu kadar, ulusumuza da düşman. Gençler yarı iyi bir gelecek bekliyorlarsa emperyalizme karşı çıkınlar. Ülkede kamadan yalnızca bizim tarafımızdan vermesini sağlasınlar. Ülke için biz karar verelim. Yabancılar değil. Benim önerim bu. Kendi bilim dalları dışında bir kitap okusunlar ve her türlü yayını, tabii bulabildirlerse, okusunlar.

Resen: Albert Birke

Nöbet

verilen bir kavgayı soluyarak yaşar
her gün duru sabahlara uyardırdık
ellerimiz hep tutkulu ve sevecen
akan bir suya benzedi ömürümüz

ama coşkun bir suya benzedi ömrümüz
ve hiç yorulmadık, savaşanlar yorulmaz
yalnızca gidenleri çok özledik
biri yol gibi gidiş de dönemeyenleri

bir türlü alışmadık bırakıp gitmelere
kesip sohbeti karanlığa dalmak var ya
o anda çoğalıyor, aşılmıyormuyor
ne varsa bizi bir araya getiren

işte o anda bir içli isyan
kimselemin duymadığı usul vedalaşmalar
kimimiz malıpus, asker kimimiz
geride hayatı dewan çocuklar

Ekim'84

A.Çağrı Çınar

TAHKİKAT KOMİSYONU

1960'da, 27 Mayıs öncesi olaylara neden olduğu öne sürülen, TBMM'de çoğunluğu oluşturan partinin, yasaları açacak biçimde yetkilerle donatılması sonucuna ulaşan "Tahkikat Komisyonu"yla ilgili olarak, ikinci ve üçüncü bildirisini aşağıda yayınlıyoruz. Bildiriler oldukça net ve tartışmaya yer bırakmayacak düzeyde. Komisyon kendisini şöyle anlatıyor:

"Memleketin ılımlı dilmek istenilen huzur ve asayişini korumak ve vukuu teşvik edilen kadeş kavgalarını önlemek için alması lüzumlu tedbirleri sebepleri ile birlikte tesbit etmek üzere, kurulan encümenimizin daha vazifeye başladığı ilk anda hangi ahval ve şartlarla karşı karşıya getirildiğinin büyük Türk milletine duyurulması zarureti hissedilmiştir.

"Cumhuriyet Halk Partisi ile bir kısım basının faaliyetleri tahkiki memur Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümeninin 2 numaralı tebliği:

Tahkikatın selameti cereyanını temin maksadı ile bütün siyasi partilerin ve bunlara bağlı teşekkül ve kolların her türlü kongreleri ve kademelerin bünyeleri içinde veya kademeler arasında tertiplenecek müşterek toplantılarla, aletumum siyasi mahiyetteki toplantılar ve partilerce yeni kademeler ve teşkât kurulması, tahkikatın neticesine kadar durdurulmuştur. 18.4.1960 3 Numaralı Tebliğ

Tahkikatın selamete cereyanının temin maksadı ile tahkikata mevzu teşkil eden maddelere tahkikat encümeninin vazife selahiyetlerini ve bilumum karar, tedbir ve faaliyetlerine müteallik her türlü haber, havadis, beyan, tebliği, mütalaa, vesika, resim ve yazıların ve (Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıt cerideleri hariç) bu taktirde alakalı Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakerelerinin her türlü vasıtaları neşri yasak edilmiştir. 18.4.1960" Tahkikat Encümeni Reisi Denizli Mebusu Hamdi Sancar - Cumhuriyet Gazetesi, 19.4.1960

Muammer Taylak, Saltanat 2. Mecraliyet ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Başnur Matbaası, Ankara

Atina belediyesinin trolleybiri sürücüsü, trolleybisini alıp PASOK bayraklarıyla süsleyerek seçim zaferini kutlamaya gelmişti..

"Sintagme" diye anılan Anayasa Alanı'na açılan yollardan birinin başında, trafik akışını yönetmekte görevli trafik polisi, yeşil beyaz bayraklarla süsli binlerce araca yol gösterirken, pamaklarını "V" şeklinde açarak zafer işareti yapıyordu..

Belki de 100 yaşlarında bir kadın, belki de 7 yaşlarında bir çocuk, binlerce araç, onbinlerce insan sokaklardaydı. PASOK'un yeşil beyaz bayraklarını arasında. zaman zaman orak çekiç ambilemli kızıl KKE bayrakları gözle çarpıyordu

Bu görkemli kutlamalar yol kıyısından izleyen, bir komşu ülkeden Atina'ya gelmiş bir gazeteci, lüzumlu bir coşkuyla seyrediyordu bu demokrasî şölenini..

Yunan halkı, demokrasiyi yaşıyor..

ÖNCE DEMOKRASİ

PASOK lideri Papandreu, seçimden iki gün önce Atina'nın Anayasa Alanındaki yaklaşık bir buçuk milyon kişiye yaptığı konuşmada, öncelikle demokratik özelemlerin üzerine gitmiş, iç savaş dönemi ile 7 yıllık Cunta dönemini anımsatmıştı halka. Özellikle cunta döneminin halkta yarattığı nefret duygusundan yola çıkan Papandreu, seçim sonunda kendi partisinin kumaylaştığını bile ummadığı bir seçim zaferi kazanmıştı. Bu seçim zaferinin temelde, hiç kuşkusuz, halkın bir kez kavuştuğu demokrasiyi bir daha geri vermeme istemi ve (bir dönem için) PASOK'a akan yüzde 3-3,5 oranında KKE oyu yatıyordu.

Papandreu, seçim kampanyası sırasında, Amerikan işlerinin kapatılacağını bildirdiği, NATO ile Yunanistan arasında "mesafe" konulacağını "ima" etmişti. Birçok militan PASOK yandaşının halk arasında yaydıkları inanç, NATO ile ilişkilerin zaman içinde tavsatılarak, gelecekte Yunanistan'ın bağılantısız bir ülke haline getirileceği yolundaydı. Papandreu, bununla da kalmıyor, Yunanistan'ın dış politikadaki çıkarlarını en iyi kendi iktidarlarının koruyabileceği konusunda halkta bir inanç yerleştirmeye çalışıyordu. Örneğin, Kıbrıs'ta sadece Türk askerlerinin değil, bütün yabancı birliklerin çekilmesinden yana olduklarını, ülkedeki KKE'nin oylarına göz kırpar biçimde vurguluyor, ya da geniş yetkilerle donatılmış (teknik değil siyasal anlam taşıyacak) bir Ege Bakanlığı kurulacağını açıklıyordu. Bu da Ege'nin Yunanistan kıyısındaki ve Yunan adalardaki halkına gönderilen bir mesajdı ve seçim sonuçlarından mesajların hepsinin gönderildiği kesimlere ulaşacağı gözleniyordu.

MİTSOTAKİS DİYE BİRİ...

Papandreu'nun karşısında ise, Yeni Demokrasi Partisi lideri bir

Bir Demokrasi Şöleni ve Sonrası

Tahsin Güven

Yunan halkı, demokrasiyi yalnızca seçimlerde yaşamıyor.

gariip adam vardı. Bu adam'ın gariipliği, yalnızca partinin başına geçtikten kısa bir süre sonra partisini iktidar adayı hal'ine getirmesinden kaynaklanmıyordu. Çok gariip bir yükselişi vardı bu kişinin. Parlamentoda iki üyeye sahip bir partideyken zamanında Dışişleri Bakanlığı görevini istlemişti, daha sonra İltihak ettiği partiyi ele geçirek şaşırtıcı bir yükseliş göstermişti.

Eski Cuntacılarla yakınlığı olduğu söyleniyor ve bu PASOK tarafından dağıtılan bazı fotoğraflarla belgeleniyordu. Bu gün için en önemli özelliği ise, kuşkusuz ödün vermez bir Amerikan yandaşı olmasıydı.

Türkiye ile diyalog kurulmasından yana olduğunu söylüyor, ve bunu Papandreu'ya karşı en büyük silah olarak kullanmaya çalışıyordu. Bu tutumunu, Türk basınının "uyanık" bazı gazetelerinin gözünü de boyuyordu. Öyle ya, Türkiye Yunanistan ile diyalog kurulmasını istiyor, Papandreu buna karşı önartılar ileri sürüyor ve bunlar da "kabul edilemez" bulunuyordu. Mitsotakis ise, diyalog kurulmasından yana olduğunu "ısrarla" belirtiyordu. Yoksa, Yunanistan'da da bir "Türk dostu" politikacı mı zuhur ediyordu?

Oysa, Mitsotakis haba söyleyişle bir "şark kumazı" idi. Nitekim, PASOK'tan bir gün önce Atina'da partisinin büyük mitingindeki konuşmasında, bunu ortaya koyuyordu. Papandreu'yu Türkiye ile diyalog kumamakla bazı "baklardan" vazgeçmek ve (öneğin) Türk uçaklarının Yunan hava sahasını ihlal iddialarında) sıkı sıkı kalmakta suçlarken, kendisi de benzer

iddiaları tekrarlayacaktı.

Papandreu, Türkiye ile diyalog kumamak için Kıbrıs'taki Türk askerlerinin geri çekilmesi şartını öne sürerken, Mitsotakis bu şart olmadan masaya oturacağını bildiriyor, ancak daha sonra bu konuda "ne yapacağını" hiç açıklamıyordu. Ege konusunda da benzer tutum içindeydi. Seçimi kazanıp Türkiye ile diyalog kurduğu takdirde, masada Amerikan önerilerinin bir temsilci gibi olacağı kanısı, politik çevrelerde oldukça yaygındı.

Papandreu, özellikle demokrasi konusunda net bir tutum izlerken, Mitsotakis iç ve dış politikada birtakım ardınyetli belirsiz tutumlar içinde seçime yaklaşıyor, kamuoyu araştırılmalara göre de iktidara yakın bir aday durumuna geliyordu...

İŞTE KARAMANLIS...

Seçimden bir gün önce, cumayı cumartesiye bağlayan gece yansı bir kaç dakika geç, bütün gazeteciler ayağa kaldıran ve politik gözlemlerinin kafasını allak bllak eden bir gelişme oluyordu. Papandreu'nun belki de dünya siyasal literatürüne geçecek bir politik manevrayla Mart ayında yerinden ettiği eski Cumhurbaşkanı Karamanlis, seçimlerde halkın tercihini değiştirmeyi amaçlayan bir açıklama yapıyor ve kendince ağırlık koyuyordu. Karamanlis, PASOK'un maceracı olduğunu, ülkenin "kritik ve tehlikeli" bir yöne sürüklenildiğini söylüyor ve Yunan halkının seçimde düşeceği bir "yanlış"ın başlanamayacağını "tebliğ ediyordu".

PASOK bunu hemen ve çok sert biçimde yanıtladı. Parti merkezi'nce yayınlanan bildiride, "Yunan halkının himayeci ve korumalarına ihtiyacı olmadığı ve kendisi için karar verebilecek olgunluğa sahip olduğu" belirtildi.

Aslında Karamanlis'in Mitsotakis'ten pek hoşlanmadığı bu'niyordu. Ancak eski Cumhurbaşkanı, siyasal karizmasını kendine göre "ehveni şer" bir yönde kullanıp, kafa yapısına ve dünya görüşüne uygun adayı iktidara getirme gibi bir saplantı içine düşmüştü. Ne var ki, bu hedef ve Karamanlis'in ağırlığı ters tepecek, PASOK ile Yeni Demokrasi Partisi arasındaki yüzde 1-1,5 olmasa beklenen oyları, yüzde 5'e sıçrayacaktı. Bunda kuşkusuz, Papandreu'yu "ülke yararına ve bağımsızlıktan yana bir program ortaya koyarsa destekleyeceğini" açıklayan Yunanistan Komünist Partisi'nin yüzde 13'ten yüzde 10'a gerileyen oylan da önemli rol oynayacaktı.

SEÇİMİN SONRASI...

Seçimleri PASOK tek başına iktidar kuracak bir çoğunlukla kazandı. Mitsotakis, yüzde 40,5 oranında oy aldı. Komünist Parti 12 üye ile, İç Komünist Parti'de 1 üye ile Meclis'e girdiler.

Seçim sonrası, muhalefet yönünden bilinen görüşler yineleni. Mitsotakis, tamamlanmış baskı yapıldığını, Yunan radyo televizyonundan yayınlanmadığını iddia etti ve "Seçimin tek kazananı bizimiz, çünkü oylanmış arttı" dedi.

Ancak, seçim sonrası kazanan tarafın lideri Papandreu'da belirgin bir değişim gözlemlendi. Papandreu, ilk basın toplantısında, kampanya sırasında bazı sözlerinden "ustaca" çark etmeye çalışıyordu. Basın toplantısında, bir gazeteci, Papandreu'ya Amerikan işlerinin kapatılıp kapatılmayacağı konusunu soracak ve PASOK lideri,

— "Canım, gazeteciler neden bu işin üzerine bu kadar fazla gidiyor, anlamıyorum" diyecekti. Papandreu, Reagan'dan "çok sıcak" bir mesaj aldığını ve "çok sıcak" bir yanıt gönderdiğini de açıklayacaktı.

Anlaşılan, Amerikan işlerinin kapatılması, NATO ile ilişkiler, batı ile ilişkiler, vesaire vesaire, bir başka bahara kalmıştı.

Doğal olarak Yunan halkının beklentileri de..

Ama Yunan halkı, bu seçimde yaptığı karardı ve birinci bir tercihi, demokrasiden vazgeçmeyeceğini ve onu savunacağını kanıtlamıştı.

Müzik, sanınız tüm sanat dalları içerisinde, daha çok insana, dolaysız yoldan ulaşma sorununun en azı inmiş olanı. Bunun yanı sıra, gündelik yaşama katılması, onun bir parçası duruma gelmesi açısından da aynı şey söylenebilir. Bu, müziğin bunca yıllar tartışıldığı, üzerine laf edildiği Türkiye için de farklı değil. Hatta giderek, ülkemizde müziğin kitlelere ulaşması için çok daha dolaysız yollar olduğu ve çok daha geniş boyutlarda yaşandığı bile söylenebilir. Daha çok müzik kültürüyle ilgili olmakla birlikte, batılı toplumlarda müzikle dinlenme, uykuya dalma, sabah müzikle uyanma gibi, kısacası, müziğin yaşanması olgusu, her ne kadar bizde darbuka, zurna sesleriyle sabahlara kadar uyuyamama, ya da ramazanda iftaval sesleriyle uyanma şeklinde kendini gösteriyor olsa da, bu anlamda, batılı toplumlarda bir müzik dinleme kültürünün ya da müzik yaşantısının varlığından söz etmek olasıyken, bizde tam tersine bir beğenilsizlikten ya da "hayatın müziksizleştirilmesinden" söz edilebilir. Müziğin, aşağıdaki örneklerle bakarak, toplumumuzda her an yaşandığı da düşünülebilir. İçki içirken, akşam evde demlenirken, dolmuşta, kamyonunda ya da gezinoda. Ancak bunların da olumlu yaşayışlar olmadığı ortadadır.

Müzik, yıllardır tartışılıyor dedik Müziğin Türkiye'de bunca sonan olmasının çeşitli nedenleri var. Bunlardan en önemlisi müzik alanındaki resmi politikalar ve bunun doğrultusunda yıllarca planlı bir şekilde yerleştirilmesine çalışılanlar. Burada atlanmaması gereken bir dişi etken daha var ki, bu da müzik dinleyicisi ile ilgili. Bu iki etkenin birbirleriyle yakın, hatta iç içe geçmiş olduklarını da bu arada gözden kaçırmamak gerekli.

Bu bağlamda, doğrudur bir müzik dinleme alışkanlığı ve kültürü yaratamamış bir toplumda müzik sorununa bir takım önyargı ve bağnazlıkların da katkısından söz edilebilir. Bırakalım genel olarak toplumun müziğe (burada daha çok batı kökenli müzikten söz ediyoruz) yaklaşımını, çağdaş olma savındaki insanlarımız arasında bile bu olumsuzlukları saptamak o denli zor değil. Örneğe, bir rock müzik topluluğunun dinlenilmesinin uyutucu, zararlı, anlaşılabilir müzik dinlemekle nitelenmesi. Yine benzer şekilde, klasik müzik dinlemenin pasif olmakla, kaypak olmakla eşdeğer sayıldığı günler o kadar uzak değil. (Tüm bunların günümüzde değişen ölçütlerinden ise ileride söz edeceğiz)

Burada konuya daha bir açıklık getirmek için bir alıntı yapalım. Ünlü estetikçi Amer Ziss şunları yazıyor: "Doğrudan doğruya yaratıcı bir amaç gütmeyen sanatlar bile gerçekliğin kavranmasında belli bir rol oynar. Bu bakımdan müzik, tartışma götürmez bir biçimde edebiyattan ayrılmaz; ekonomik ilişkileri ve yaşam koşullarını göstermez o... müzik, bir halkın rubunu ve geleneklerini, belli bir toplumsal düzeni doğruladığı duygulan ve ölçmeleri dışı getirebilir gerçekten."

Müzikten bir slogan, bir marş dü-

HALKIN MÜZİĞİ SINIR TANIMAZ

zeyinde "yarat" bekleyen bu tür yaklaşımların yanlışlığı ortadadır. Ve bunlar, yukarıda da görüldüğü gibi müziğin asıl işlevinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanmaktadır.

Oysa, kuşkuyla bakılan, küçümseyen pop müzik, üzerine düşen sorumluluğu her zamanyerine getirdi. İçinden çıktığı toplumun duyguyu düşüncelerini, özemlerini yansıttı. Onunla karşılıklı bir etkileşim içinde oldu. Özellikle 60'lı yıllarda milyonlarca genç insanı peşinden sürükledi. Onların dinamizminin, enerjisinin ve toplumu dönüştürme özemlerinin somut bir ifadesi haline geldi. Savaş, sömür, militarizm, bir Vietnam olayına karşı, insani olam, sevgi, barış ilettiler. Bu anlamda, bir Beatles'in Happiness Is a Warm Gun (mutluluk sıcak bir silah) adlı parçası, John Lennon'un "asker olmak istemiyorum anne, ölmek istemiyorum" diyen sözleri ya da Pink Floyd'un, "sizin eğitiminize ihtiyacımız yok" diyen şarkısı bir söylevden ya da slogandan daha mı az şey başarmıştır?

Sonuçta bu tür yaklaşımlar, kitlelere malolabilmiş, evrensel boyutlara varabilmiş kültürel değerlere sırt çevirmek talihisizliğine takılıp kalıyor. Ayrıca bunların, evrensel müziğin asıl seslendiği kitle olan genç insanlarda ortaya çıkması, toplumun üzerinde önemle durulmayı gerektiren bir diğer yönü.

Arabeskin, en çok tartışılanların başında yer alıyor. Arabeskin yoz bir müzik olduğu, insanları uyuşturup, kedercilğe yönelttiği hep yinelenen savlar oldu. Ama, müzikteki genel olumsuzluklar ve eksik vakit-

şimler burada da uç veriyor. İlk önce, arabeskin -deyim doğru ya da yanlış- salt bir müzik olayının değil, Türkiye'nin son 10-20 yıllık gündemini oluşturan toplumsal-kültürel çıkmazın bir yansıması, giderek kendisi olduğu gerçeği vurgulanmalı. Oysa, tam tersine arabeskin genelleştirilerek, salt birkaç şarkıcı adına ya da "arap çalgıları ile yapılan müzik" gibi yüzyeser bazı tanımlamalarla indirgenerek ele alındı. Oysa, çığır-lık boyutlarını çoktan aşan ansiklopediklik furyasından, çıplak ressam

le gen çevrilirken, insanlara ölçütlerin ne denli 'nesnel' ve 'sanatsal' olduğu yolunda bir yutturmacaya inanmalar için de makul bir kanıt verilmiş oluyordu. (Kurul iyeleni daha sonra, karar istemeye istemeye aldıklarını, Zeki Bey adına çok üzgün olduklarını söylediler.) Bunun yanında, söylemek bile gereksiz, radyo ve tv'yi ilerici sanatçılara bir daha açmamak üzere kapatan da aynı çevre değil miydi? Ancak, ilerici sanatçılar, hiçbir zaman Zeki Bey gibi sanatsal gerekçelerle

Müzikte Tartışılma yolları ve 'Demokratik' Örnekleri

Hatay Dumlupınar

lara, bakanların topluca yedikleri iftar yemeklerinden, seks filmlerine, videodan, anadolu fisesi sınavlarına kadar genel bir toplumsal panoramamın adı arabeskin. Arabeskin, bu şekilde tanımlamak, tüm bu olumsuzluklara karşı doğru bir tavır almak ve çözüm yollarını görebilmek için zorunlu da.

Arabeskin müzik alanındaki yansıması ise bizim asıl konumuzu oluşturuyor. Arabeskin müzik, devletin radyo ve tv'sinden yasaklama görüntüsü altında gizli destek görek bu boyutlara ulaştı. Ancak bu, o denli akıllıca yürütüldü ki, arabeskin topluma yayılmasındaki asıl sorumluluğun kimlere atıldığı hep gözden kaçınılabildi. Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur gibi arabeskin müziğin ilk temsilcilerine radyo ve tv hep kapalı tutulurken, müziklerindeki düzey ve kalite hiçbir zaman yukarıdaki düzeyine ulaşamayan "şantörler" ve bunların en bayağı şarkılarına sürekli yer verildi. Diğer yandan, arabeskin yasaklanıyor görüntüsü altında, arabeskin en düzeyli örneklerini yayınlamak için adeta korsan çalışan radyolar kullanıldı. Polis radyosu, şarkı armağan etmeli programlarıyla, askerdeki akrabaya radyo aracılığıyla selam yollamalı köşeleriyle, kayıp eşya haberleriyle, "polise güveniniz, polis sizi canından çok sever, siz de onu seviniz"li belgeselleriyle bunların en ünlüsüdür.

Televizyondaki, Zeki Müren'i reklamlı programı, Televizyon Denetleme Kurulu tarafından "diksiyonu bozuk" gibi çok ilginç bir gerekçeyle

reddedilmek şansına sahip olmadı. Eserleri yayınlanmaz ya da fon müziği olarak izinsiz yayımlanıp, hiçbir telif ücreti ödenmezken, reddedilme gerekçeleri hep politiktir.

İlerici müziği hep yoksayan, dışlayan, ama, arabeskin savaş açmak yutturmacalarıyla arabeskin, aranjman, türkçe sözlü hafız batı müziği gibi yoz müzik örnekleriyle sanatlarca yayın yapan radyo ve tv, Türkiye'nin bugünkü müzik çıkmazında en önemli sorumluluğu üstlendi. Yanlış, çağdaşı değerleri körükledi, beynlere kazıdı. Müzikal adı altında arabeskin yayın yaptı, sanat konseri diye sarhoş seyirciye içki halde şarkı söyleyen "sanat güneşlerini" izletti, halkımızın bayramlarda nasıl eğlendiğini göstermek amacıyla, bir odaya dolmuş, yaş ortalaması 50'nin üzerinde, 20-30 kişinin birbirlerini pantolon kayışlarıyla dövmelerini ardından da çiğ köfte yemelerini gösterdi.

Arabeskin üzerine diğer bir yanlış, yine izleyici/dinleyici çevresinden kaynaklandı. Yukarıda değindiğimiz, arabeskin kavramının içeriğinin tam doldurulamaması olmasında somutlanan yanlış, bu kez arabeskin değerlendiren ve ona karşı tavır alırken ortaya çıkıyordu. Arabeskin dinleyicisi saptanırken, "arada kalmış, ne kentli, ne köylü olamamış insanların müziği", "dolmuş müziği" gibi artık bilimselliği çok şüphe götürür saptamalar yapıldı, hala da yapıyorlar. Yüzbinlerce insan, giderek tüm toplumu ilgilendiren bir olguya "arada kalmak" ya da "dolmuşta olmak" gibi nitelermelerle yaklaşmak artık çok şey anlatma-

yor. Sorunun çok daha karmaşık olduğu ve çok daha derin toplumsal araştırmaları gerektirdiği artık açık.

Tüm bunlarda, dünyanın başka hiçbir yerinde görülemeyecek, bize özgü çarpıklara yol açıyor sonuçta. Arabeske karşı çıkmak, alaya almak, küfür etmek dünya görüşünün bir gereğiymişçesine algılanıyor. Hiçbir arabesk şarkıyı dinlememiş, duymamış, bunu düşünmeyi bile kendisine yakıştıramamış insanlar, ona karşı olmakla bir "gereği" yerine getirmiş sayıyorlar kendilerini. Diğer yandan, bir dönem herkesin bu şekilde karşı olduğu arabeskin, şimdilerde hazır demokrasi tartışmalarıyla varken, bazılarıca dinlenilebilmesi, demokratikliği, aydınlık kafalı olmanın bir gereği gibi vağbet buluyor. Her iki yaklaşımın yanlışlığı da ortadadır. Bir arabesk şarkıdan hoşlanmanın, onda müzik adına, ezgi adına birşeyler bulabilmenin demokrasi ve demokratikle ne ilgisi olabilir? Bundan, arabeski savunduğumuz gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Sorun, arabeske karşı olup olmamak sorunu değil, insanların dileddikleri müziği ya da sanatçıyı dinleyebilmeleri, gerçek eğilimlerinin farkına varabilmeleri ve kendi kişisel beğenilerini oluşturabilmeleri sorunudur. Bunun da müzik sorununun çözümü ulaşmasında azımsanmayacak bir adım olacağı

kuşkusuzdur. Müzikte bugün zorunluluğu daha da ortada olan, sağlıklı bir tartışma ve dialog ortamının kurulması da ancak bu ve benzeri olumsuzlukları, önyargıları aşmakla mümkündür. Tersî durumda ise, ancak, toplumsal bir olgu olan arabeski "dolmuş müziği" olarak değeriendirilmek, yanlış şeyler düşünülür diye arabeski (ya da herhangi bir müziği) evde dinleyip, arkadaşlarıyla Pink Floyd ya da Virvaldi dinleyen insanlar yaratmak, bir dönem klasik müzik dinlemeyi pasiflik olarak nitelendirirken, şimdi dönemin gereklerine uyup, sabahın 8'inde, CSO'nun önünde uzun kuyraklar oluştuğuna, dünyada sanız yalnızca Türkiye'de rastlanabilecek bir olayla, sanatçılarına bir dönem politik misyonları yükleyip, sanatçının da bunu yüklenmeyi, reddettiğini belirtmesiyle o sanatçıya düşman kesilen bir acayip dinleyici konumuna düşmek ve tüm bunları bir yana müzik diye salt bir-iki türk sanatçı ya da topluluğunun yaptıklarını bülüp, evrensel boyutlarda eserler yaratmış, sanatını halkın hizmetine sunup, savaşımın bir aracı haline getirmiş, bir Victor Jara'dan, bir Teodorakis'ten, bir Pete Seeger'dan habersiz olmanın eksikliği ni göremek mümkündür.

Olumsuzlukları hep yaşadık, hala da yaşıyoruz. Bunları saptayabilmek, göbilmek o denli zor değil.

Çözüm ise herşeyden önce, daha sağlıklı bir tartışma ortamını yaratılmasından geçiyor. (Ama bu kez müzikle uğraşan insanların da tartışmaya girmesiyle.) İki değişik anlayıştan sanatçının oturup tartışmasından, görüş alış-verişinde bulunmasından daha ortak çalışmalarla yaratılmasından daha doğal ne olabilir? Demokrasi ve demokratiklik burada, bu ve benzeri bir iktelikle aranmalı. Yoksa, herkesin aynı müziği dinlemesinde ya da hiç kimse nin arabeski dinlemesinde değil.

Örneğe, hemen yanışımızda. Teodorakis, Hacıdakis'te aramızdaki temel aynı soran Cengiz Çandar'a şunları söylüyor: "Temel sınırlımız şudur: Hacıdakis, Yunan halk motiflerini bir hammadde olarak görüp yürülmüştür. Bense, bizzat bu halk motiflerini yaratmak üzerin den yürüdüm. Ben içeriden, O dışarıdan çalıştık Ama çağdaş Yunan müziğinin kurucuları ikimiziz. Ben halk hareketi içinde bir hücreyken, O dışardan seyrediyordu. Kinamıyordu ama. Böylece siyasi farklılıklarımız da oluştu. Ben halk hareketleri içinde eserler yaratırken, Hacıdakis dışardan izledi. Eğer ben içicil taraf olsaydım ve bana sorulsaydım ki: Teodorakis de, Hacıdakis de iyi iş yapmıştır. Hacıdakis'te bir-birimizi tamamlıyoruz."

Politik görüşleri taban tabana farklı ve çağdaş Yunan müziğinin

birer parçası olan iki sanatçıdan biri söylüyor bunları, Hacıdakis'in de katıldığına şüphe yok. Yunan tv'sinde Teodorakis'in konserinin yayını birkaç hafta ertelenince, ilk tepkiyi de Hacıdakis göstermemiştiydi?

Çağdaşlık müziği nasıl oluşturulacak, hangi kaynaklardan ne ölçüde yararlanılacak nasıl bir senteze ulaşılacak? Derici ve nitelikli müzik her türlü yasaklama ve baskıdan aşip, daha geniş yayınlannasıl kavrayacak. Yox ve yanlış içerikli müzik nasıl etkisizleştirilecek, toplumun, müziği daha içerikli ve boyutlu yaşaması nasıl sağlanacak, yeni seçenekler, arayışlar nasıl ortaya konulacak? Müziğin evrensel boyuttaki değerleri, nasıl daha çok insana tanıtılacak, salt kendi müziğimizde dönük beğeni nasıl, başka halkların sevgile ini, başkalarının, acdanni yaratmış ezgileri ve sanatçıları doğru genişleyecek? Bunla Türkiye'nin müzik gündeminde hiç eskimeyen hep varolan sorunları, bugün de varlar. Çözüm ise, soruna doğru tanı koyabildikten sonra, daha kolaylaşacaktır.

1. Yılmaz Onay, Temel Sorun: "Hayatın Müzikleleşmesi", 8'dim ve Sanat sayı: 13, s. 43
2. Ayner Ziss, Estetik, Çeviren: Yakup Şahan, De Yayıncı 1984 s. 45
3. Cumhuriyet, 6 Ağustos 1984

KERSTIN LUND-
İsvetli gazeteci ve müzik araştırmacısı. Vietnam müziği MAN Vietnam'da uzun süre bulunmuş. Aşağıda, kendisinin üzerine araştırma yapmış birisi. Aşağıda, kendisinin sevilen Vietnamlı besteci ve Vietnam Müzisyenler Birliği yönetim kurulu üyesi VAN KY ile yaptığı söyleşiye bulacaksınız.

Van Ky

VAN KY

"Şarkı, zamanın soluk alışdır, zamanın sorunlarına yanıt getirmeye çalışır"

■ Sizin için şarkı nedir, ■ Savaş sırasında hepimiz şarkılar, türküler söyledik. Biz besteciler de aynı zamanda şarkıydık. Şarkılarla hep balkın ilğini dije getirdik. Şarkı, zamanımızın soluk alışdır, günümüzün ve yaşamın sorunlarına yanıt getirmeye çalışır. Toplumun ve toplamlık uğraşını gelişmesiyle orantılı olarak gelişir.

■ Şarkıların hangi konuları işlemesi ni istiyorsunuz? Burda da radyoda hafif bati müziği parçaları duyuyoruz.

■ Bizim göz yumamaya çağımız tek şarkı edü, "Beni bırakırsan öldürürün kendini" türünden sözlerdir. Bizim toplumumuzda da bireycilik ile toplumluluk arasında uğraş sürüyor ama yukardaki tür söz, bireyciliğin çok aşına gimesi oluyor. İnsan yalnız bile olsa, uğruna yaşayacağı başka şeyler var, memleket, gelecek gibi... Ülke mizde bizim için sadece iki seçenek var: Ya biledimizin gücüyle yapacağız, ya da sürünüp gödeceğiz. Biz ikinci seçtik. Teknik olarak eksiklerimiz büyük. Nota kâğıdı, enstrüman bile bulmakta güçlük çekiyoruz. Ama geleceğe inanıyoruz, bu güçlükleri yeneceğimize inanıyoruz.

Her tür şarkı çoğunlukla aşk konusunu işliyor. Doğru. Biz eskiden Konfüçyuscu bir ülkedik. O

zaman birbirlerini sevenlerin evlenmelerini güçleştiren, çoğu kez olanaklar hale getiren birçok kural vardı. Şimdi bunları ortadan kaldırdık. Kimse, kimseyle evlenebilmek için zengin olmak zorunda değil. Artık aylık şarkıları, tamsal nedemlerle belirli süre birbirinden ayrı yaşamak zorunda kalan çiftlerin özlemlerini dile getiriyor ve geleceğe umutla bakıyor.

■ Batılı besteciler üzerine ne düşünüyorsunuz?

■ Beethoven ve Schubert'i burjuva müzisyenleri olarak görüyoruz. Onları yaşadıkları devrin tarihinin ışığında değerlendirmek gerekiyor. Büyük humanistler olduklarını unutmayalım. Beethoven'in müziği, zamanımızın zıtlıklarını yansıtır; insanın değerini işliyor. Bizler, Vietnam halkına bu müziği tanıtmak, onun anlamını açıklamak istiyoruz. Çünkü her ülkede güzel çiçekler bulunur. Büyük besteciler, yer yüzünün müzikel miraslarıdır. Bu miras değerlilikle işlenek bizlerin görevidir. Her tür müziğin bir yeri vardır. Batının eglen-dürlü müziğinin de Yoğun bir işgünüden sonra böyle bir müzik türü, bizleri dinlendirir. Ne ki bu müzik türü, en önemli müzik türleri arasında değildir.

Bize savaşla birlikte ge-

len Amerikan müziğinin bir bölümü hiç de kötü değildi. Olanın politik ve toplumsal içeriğine boşverip eğlendirel yönüne bakıyoruz. Yaratıcılık, bu biçimle de insan için önemlidir. Ne ki biler en çok işin teknik yanı ile ilgileniyoruz; Schubert'ten de, pop müziğinden de öğreneceğimiz şeyler var çünkü

■ Eğitimde kullandığınız belirli bir müzik teorisi var mı?

■ Okullar için hazırladığımız bir kitap var. Tüm müzik okullarında okutuluyor. Müzik, somut yaşamı işlemelidir; aynı zamanda yaşamın koşullarını da. Başka zaman ve ülkelerden müzik söz konusu olduğunda zaman bizler şöyle diyor. İnsan iki taşı birbirine sırtması sonucu kibrit bulundu. Kuvvetli ortaltı aydınlatmak için kullandıkça, iyi Ama evi yakmak için ateş çıkartıldıysa, kötü! Biz de kendi geleneksel müziğimizi de sizin müziğini de aynı şekilde geçiriyoruz. Günümüzün müziği bundan yaralı çıkacaktır.

Türkçesi: YARIN
ÇEVİRİ KURULU

Silvio Rodriguez, Küba'nın La Nueva Trova diye adlandırılan Yeni Truva müzik akımının öncülerinden. Besteleri rılan Yeni Truva müzik akımının öncülerinden. Besteleri yanında çok başarılı bir gitarist olarak da uluslararası ün yapmış durumda. 1979'da Avrupa'da yaptığı bir turne sırasında kendisiyle yapılan bir söyleşiden bölümleri aşağıda bulabilirsiniz.

Yeni Truva Müzik Akımı

Truva akımı, gitara dayanan ve kökü 1800' lü yıllara ortalarında olan duygusal bir müzik türü. Afrika ve İspanya miraslarının karışımından doğmuş. Şarkı sözleri çoğu kez aşk ve doğa üzerine.

Yeni Truva akımı, geleneksel müzikten yeni uygulamalar arayan bir müzik türü oldu. Bizim ortak yanı, hepimizin genç olması, aynı toplumsal süreçten geçmemiz ve aynı dış tehlike altında büyümemiz. Başlangıçta küçük bir topluluk olan bizler, daha sonra geliştik, çoğaldık ve 1972'de bir müzik hareketi haline geldik. Bu hareket içinde yer almak için kişide belirli bir düzeyde müzik yeteneği ve şarkıcılığın nitelikli olması yanında, her şeyden önce yaşama karşı tutuldu bir tavır taşıması gerekir. Bugün bu hareketin içinde en az 1200 sanatçının yer aldığını söyleyebiliriz.

Devrim ve sanatçı

Devrim bir gün içinde gerçekleşen bir şey değil, zaman alan bir süreçtir. Bizler devrimin getirdiği değişiklikleri, daha ilk gün gördük. Kendi doğruluğum kent olan San Antonio de los Baños'da halk bir daha hiç unutulmayacak birçoğu ve şenlik ile kutladı devrimi. Hepimiz dağdan inen sakatlı insanlara yardım edtik.

14 yaşındayken ben de, diğer binlercesi gibi okuma yazma kampanyasına katıldım. Okuma-yazma bilenler, bilmeyenlere öğretiyorlardı. Domuz Bumu çıkartması sırasında ben de miltis olarak ülkeyi savundum. ABD tehlikesine karşı tüm halk birliktedir. 1962 de her an atom bombası tehlikesi altında yaşadık.

15 yaşından 17'ye deksosyalist gençliğin dergisinde çizilecek yaptım. 1964 yılında askere alındım. İlk kez o zaman gitar çalmaya ve şarkı söylemeye başladım. Çeşitli amatör festivallere katıldım. Bunlardan birinde bir TV yapımcısının beni görüp,

Silvio Rodriguez

SILVIO RODRIGUEZ

“Ne denli masum gözükürse gözüksün şarkı hep politiktir.”

kamerayı bana doğrultması ile müzik yolu "profesyonelleşti!"

1969'da adı "Ses Denemeleri Grubu" anlamına gelen bir müzik topluluğu kurdum. Bu toplulukla geçirdiğim yedi yıl süresince müzik teorisini ve şarkı bestelemeyi öğrendim. En çok yazar, çok çalışkan, başarılı gitarist ve besteci Leo Brouwer'den gördüm

Şarkı sözlerinin içeriği

Şarkılarım, yaşadığım, algıladığım ve gördüğüm her şey üzerinedir. Evet, çoğunlukla sevgi ağır basıyor ama bu sevgi, iki kişinin birbiriinden başkasını görmeyecek denli soyutlanmaması değil, toplum içinde yerini etken olarak alıp, insanları sevmesi. Sevgi, tekdiye ve alışagelini bir şey değil. Mutlak derinliği olan bir duygu, bir dene-

...bana uzanan tüm eller dost alimi tutmak isteyenler tümü vardılar bana ama yokum ben eğer oluruma insan kendi kafası içinde kapanmışsa kendinden başkasına...

ya da gülünce ancak yarım gülenler sürülmek isteyenler ilkyazı onlar beni yok bilsinler

o büyük söz penaylarında bulunmadım benim dediğim hep kendi sözlerim evet güç şeyler uğrımın çıkan ama neler yapılabildiğini ben de bilirim... (Resumen de noticias-Haber özellerinden.)

yim ve yaşam.

Küba'da sanatçının toplum içindeki yeri

Küba toplumu kusursuz değil ama sosyalizme giden bir toplum. Üretim ilişkilerindeki devrim, insanı baştan aşağı değiştirmiş değil. Ne ki ideolojik uğraş sürüyor. İnsanın en iyiyi edinmesini isterken, sanatın yüzeyde kalan bir şey olmasına izin veremeyiz. Nitelik derecesini yüceltme tutmak için çaba gösteriyoruz. Yeni Truva içinde bizler, şiirin önemine inanıyoruz. Şiir, müzik ile birlikte müthiş bir silah çünkü. Ancak müziği güzelleştirerek, içeriğini gösterimini ortaya çıkarabiliriz. Ve şiirsel niteliği yükseltmek, devrim yapmaktır aynı zamanda

Bizler, yeryüzünün dört bir yanında, bu uğraşın askerleriyiz. Sanatçılar eğitilmeli gibidir ve mikrofon

gibi büyük bir ayrıcalığa sahiptirler. Onunla halk batılır da. çıkarılır da. Ne denli masum gözükürse gözüksün şarkı hep politiktir. Bir dayanışma biçimi olarak sevgiyi iletirsen, ideolojik bir katkıda bulunmuş olursun.

Bu görüşler, benim kendi görüşlerim; ilkimin resmi görüşleri değil. Ama devrimin derin çıkarılarına uygun. Ben, insanların iyiliğini ve sanatın derine inmesini -yüzeyde kalmaması- istiyorum. Bugün Küba'da yüzeyde kalan şarkılar söyleyenler de var. Kimse onları engellemiyor. Ben buna karşı olduğumu açıkça söylüyorum.

Kültür emperyalizmi

Emperyalist müzik diye bir şey yoktur. Notalar, nereden bakarsanız bakın aynı yazılır. Tehlikeli ve emperyalistçe olan, müzik ile topluma getirmeye ça-

şılan yaşama biçimidir; müzikten yola çıkarak insanı belirli bir kılığa sokma çabalarıdır. Ne ki devrimden ötürü bizim kendi kişiliğimiz, kolay kolay saralmayacak duruma gelmiştir. Her yere yayılmaya çalışan kültür emperyalizminin bizde ayağı kayıyor ve bizi kendine uyduracağına, o bize uyuyor.

Hangi sanatçıların kendisini etkilediği konusunda

Her şeyden önce, geleneksel Truva'nın sanatçıları beni etkiledi. Violeta Para ilk aklıma gelen ve en çok önemli olan adlardan biri. Charles Aznavour'dan söz etmem sizleri şaşırtmasın; şarkı söyleyiş biçimi beni çok etkiliyor. Amerikalı, emekçilerin şarkıcısı Woody Guthrie ve İtalyan Lucio Battista burada anmayı borç bildiğim sanatçılar. Saymakla bitir gibi değil. Bob Dylan eski zamanına değinmeden geçilemez. Ne ki o, diğer birçokları gibi Kuzey Amerika toplumunca özümlemedi ve eskisinin tam karşısındaki kanatta yerini aldı. Yine de ona oportünist (fursatçı) demek istemem.

Latin Amerika müziğinin rolü ve geleceği

Karayip müziği, başta ABD olmak üzere birçok ülkeye yayılmakta. Daha çok Portoriko kökeninden söz ediyorlar ama bu müziğin en güçlü örnekleri Küba'dan çıkmıştır. Nitelik "Salsa" adını takarak Küba adı kullanmaktan kurtuldular. Reggae de bir Karayip ürünü. Öyle sanyorum, Karayip ve Brezilya müzikleri, gelecekte giderek yayılacak ve Rock'un ciddi rakibi haline gelecek. Küba'da kültürün yeri

Kültür bize nereden gelip nereye gittiğine olduğumuzu gösterir. Halkın bilgisi ve yeteneği ile şekillenir. Küba'da kültürün işlevi giderek daha önem kazanıyor. Eskiden bir kültür merkezi vardı; şimdi kültür bakanlığımız var. Sanatçı, geçimini sağlamak için liste başı parçalar üretmek zorunda değil; yani staret aracı değil. Sanatçılar belirli sayıda konser verme koşuluyla aylık ücretle bağlanmış durumdadır; yani ekonomik özgürlüğe sahiptirler.

Türkçesi : YARIN
ÇEVİRİ KURULU

Malvina Reynolds Foto: G. UÇKAN

Kitlenin Sesi Olarak Müzik

Gürhan Uçkan

Pete Seeger

Jan Hammarlund Foto: G. UÇKAN

Kadın 76 yaşındaydı. Ak saçları, sahneye yönelik sportiflikleri altında parlıyor, kalın gözükleri ardına gizleyemediği sıcak gülümsemesi, salonun en arkalarından bile görülmüyordu. Mikrofonun önüne konmuş sandalyeye basarak, dizine oturttuğu gitarını çalıyordu. Önceleri sesi basbayağı, yaşlı bir kadın sesi olarak geldi kulağıma. Sonra değişmeye başladı her şey. Kadın gençleştikçe gençleşti, güzelleştikçe güzelleşti. Olmayan bir orkestranın sesi eşlik etmeye başladı. Ya da bana öyle geldi. Kadın aşıyordu: "İle aynı küçük kutular, içinde doğduğunuz, büyüdüğünüz, çocuklarınızın üniversiteye okuttuktan sonra getirip içine tıktığınız, hep aynı olan küçük kutular"

Sözünü ettiğim, bu anımdan bir buçuk yıl sonra ölen (1978) Amerikalı sanatçı Malvina Reynolds. İçinde doğduğu büyüdüğü toplumu uzun yıllar bekledikten sonra artık dayanamayarak kıyasıya eleştirmesi ve özgün besteleriyle, kendi yazdığı sözlerle yenden yere vurnası ile kitlelerin sevgisini, resmi makamların öfkesini üzerinde toplayan bir anneane, bir anne; kısacası yaşlı bir kadın.

"Ve bu doktorlar, avukatlar, işadamlar hep aynı küçük tuğlalardan yapılmış hep birbirinin aynı olan insanlar hep golf oynayıp, martini içenler tümünün çocukları var okula giden yazları tatil kamplarına gönderilen ve ardından üniversiteye yazdımları orada küçük kutulara yerleştirildikten sonra birbirinin tıpkısı olarak çıkan delikanlılar derken iş yaşamına atılan, evlenen ve sonunda birbirinin aynı küçük kutularda yerleşen..."

Birden aklıma bambaşka bir ülkenin, bambaşka bir kadını geliyor: Şilli Violeta Parra (1917-1967). Halkını, elinde gitar ile meydanlarda başkaldırıya çağırarak, yaşamı süresince her türlü yokuşu ve basıyıcı çeken bir kadın. Yoksul bir evin, tamtadır mutfağındaki esarete başkaldıran yonibuz bir kavgacı.

Bakın nasıl sesleniyor Papa'ya: "...Ahrken elinizden özgüdüğü bir de oturup özgüdüktükten söz eder, biz cehennem acısı çekerken boyun eğmenizi söylerler... Ne dıyor yüce Papa Roma'daki koltuğunuzda? Elindeki güvercini kopandarken boynundan?"

Sanatçı tarih boyu sanatı ile halkın sesi olmayı bilmiştir. Müzik, en yaygın ve sevilen sanat dalı olduğu için, hiçbir anır tanımadan ülkeden ülkeye gezmış, kulaktan kulağa, ağızdan ağıza yayılmıştır. Birbirinden çok ayrı koşullar altında da olsa şarkıcılar, doğrıya ve uleriye dönük olanlar, kitlelerin sesi olma işlevini yerine getirmişler, getirmektedirler.

Woody Guthrie (1912-1967) Amerikan toplumunun yeni tarihini seslendirmiş, çağımızın en büyük halk ozanlarından biridir. Daha sendika sözcüğünün bile polis dayığı ve işten atılma demek olduğu yıllarda Amerikan işçisine, tanım emekçisine elinde gitar olarak gitmiş, defalarca tutuklandığı ve dayak yediği halde onurlu bir yaşama olan özmini dile getirmekten ve haklarını alınması için haykurmaktan vazgeçmemiştir. 1941'de kendisi gibi bir başka büyük halk ozanı Pete Seeger ile "Almanac Singers" adlı müzik topluluğunu kuran Guthrie, tüm ABD'yi dolaşarak sendikal sa-

vaşıma güç kattı. Amerikan adaletinin yüzkarası olarak tarihe geçen "Sacco ve Vanzetti" olayını (1927) seslendirerek günümüze armağan etti. Kavgı arkadaşı Pete Seeger, bu gün de sirdiiniyor kitlenin sesi olma işlevini.

Victor Jara'nın öyküsünü burada yinelemek gereksiz. İşte Şili, işte diktatörler ve işte gitar!.. Zamanımıza baktığımızda değişen fazla bir şey yok. Alınan haklar çoğaldıkça, hakları kısmak isteyenler çoğalıyor. Kitle ezildikçe, kitlenin sesi yükseliyor. Bir ülkede çıkamaz hale geldikçe -ger' id olarak- başka ülkeden o ülke için çıkıyor aynı ses. Bu nedenle değil mi yeryüzünün bir ucundaki baskıya, tas' öbür ucunda karşı konuyor ve ilerledikçe teknoloji, küçülüyor yeryüzü. Nâzım'ın dediği gibi, "bize şarkılarımızı söyletirmiyorlar," yine de, birçok ülkede. Yaşamını yurdundan uzak sürdürmek zorunda bırakılan Uruguaylı şarkıcı ve ozan Daniel Viglietti, konser vermek için geldiği İngiltere'de terörist gibi karşılanıyor ve bir günün fazla oda hapsi gördüktü. Sonra, gelisin geriye gönderilebiliyor. Bunu yapan ne Şilli diktatör, ne de İranlı gerici. ABD'nin kara listesinde adları bulunan birçok sanatçı, Amerikan halkından çağrı üzerine çağrı aldıkları halde, ülke kapıldandan içeri gremiyorlar. Amerikan anayasasının kendine verdiği geniş belirtme özgürlüğü hakkını kullanmak isteyen Harry Belafonte, Güney Afrikalı ırkçıları kınamak için Beyaz Saray'ın önündeki parkta her şarkı söylediğinde tutuklanıyor. Bir zamanlar ezilen halklardan yana olduğu için polls baskısından başka bir resmi ilgi görmeyen Amerikalı sanatçı Joan Baez, Polpot rejiminin sorumlularını destekleyip, bağışsız Vietnam halkına karşı tavrı alınca, apansız, ülkenin neredeyse kültür büyükelçisi gibi el üstünde tutulabiliyor.

Olaylar ne denli garip gözükseler de, o d' li açıllar. Bugün nükleer tehlike karşısında Yeni Zelanda ve Avustralya gibi Batı yanlısı ülkelerin yöneticileri bile "Artık yeter," derlerken, baş eylemlerinin öncileri, en Köü davranışlara lıyık gönüllü. Guthrie'nin McCarty devinde söylediği "This Land Is My Land" (Bu ülke, benim ülkem), Seeger'in grev gözçülerle omuz omuza söylediği "Where Have All the Flowers Gone" (Tüm çiçekler neredeler?) ve büyük insan Martin Luther King'in yüzbinlere söylediği "We Shall Overcome" (Zafer Bizim Olacaktır) şarkılarını, şimdi Brüksel'de, Londra'da, Viyana'da, Amsterdam'da, Kopenhag'da ve Roma'da milyonlarca insan tek bir ağzından, başı koymak ve savaş çılgınlığına son vermek için söylüyorlar. Cuntacılar tarafından demir parmaklıklar ardına kapatılmak istenen Teodomaks'i dinlemek için binlerce insan geceyanlarından başlayarak bilet kuymığına girebiliyorlar. Ülkesinde özgürlüğü kısıtlı ve sağlık durumu kuşku verici durumda olan sanatçılara, dayanışma içinde olan başka ülkelerin sanatçıları gibimbir bağışarak sahip çıkabiliyorlar...

Yani artık, sanatçı kitlenin sesi olduğukça, kitle de onu bağına basıyor. İster ak saçlı yaşlı tayze olsun, ister incecek sesli genç kız; ister hiç kimsede görülmemiş gürdükteki sesi ile kulaklarımızdan çıkmayan adam olsun, ister elleri çizmelerle ezilen genç adam, tümü bir daha sönmeyecek bir alevin kıvılcımları olma işlevini yerine getirmişlerdir. Bu alevi söndürmemek, kitlelerin efendidir. Ve işte bundan ötürü yeryüzünün her köşesinde milyonlarca insan, sokakları ve meydanları dolduruyor ve "karanlıkların aydınlığa çıkması için" uğraş veriyor.

Isabel-Aluget Parra

Foto: G. UÇKAN

Daniel Viglietti

Uruguaylı şarkıcı ve ozan DANIEL VIGLIETTI'yi okurlarımız 15. sayımızdan (Kasım-82) tanıyacaklardır. Viglietti'nin göçmenliği sürüyor; ama inancında ve kararlı olan ozan ile Hollandalı yazar Pedro van der Lee'nin yaptığı söyleşi okurlarımıza sunuyoruz.

Fotoğraf: GORHAN UCKAN

başladı. O zaman, *Hombre de Nuestra Tierra* (Yeryüzümüzün insanı) adlı yapıtı tamamladım. Ayrıca tiyatro ve sinema için müzik yapıyordum.

Tam bu arada, ikinci bir çarpıcı olay yaşadım. 1967'de Küba'da yapılan "Birinci Protesto Şarkıları Festivaline" katıldım. Bu olay, beni iki ayrı düzeyde sarstı. İnsanın yapmaya çalıştığına, benzerini yapmakta olan çok sayıda sesin katılmasının yarattığı çok yönlü şarkı ve onun sunuluşundaki zenginlik bunlardan ilki; ikincisi ise devrimini gerçekleştirmiş halkta gördüğüm coşku ve yaratıcılık.

Değişmiş bir Uruguay'a değişmiş bir insan olarak döndüm. Ülkemde 1968 yılı, önemli bir dönüm noktası oldu. Arjantin'de birçok küçük konserlere katıldım. Bunların küçük salonlarda olmasını, diktatörün gözüne çarpmamak

sanatçının değil, şarkının da zorunlu göçmen olması demek. Bildiğin kadar bugün bizim şarkılarımız, sırtta belleklerde doluyor.

□ "Şimdi politik bir göçmensiniz. Bu durum sizi nasıl etkiliyor?"

■ Vatani terk etmek zorunda kalmak, sanatım herkes için bir boy ölçme demek. Öyle bir boy ölçme ki bu, çok kişi için başarmamak, acı çekmek, yokluk yaşamak ve boşluk demek. Bu durumu insanın bir meydan okuma olarak kabul etmesi ve kesinlikle trajedi ya da melodram olarak nitelenmesini gerek. Tüm şaşkınlık, korku ve kararsızlık içinde bizler, durumun olumlu yönlerini görmek zorundayız. Vatanı terk etmek, insanın kendi kendini terk etmesi anlamına gelmez. Böyle bir şey insanın düşünle yenilmesi demektir, geçici değil. Önemli olan insanın gerçekten ve inancından da göç etmemesidir. Topki duygumuzdan ve sevecenliğimizden olduğu gibi. Belki bu sözler biraz basma kalıp geliyor ama gerçek olan, bu geçiş sürecinin çok tehlikeli ve sert olduğudur.

Şunu da unutmayalım: İnsan belki vatanında kalmıştır ama birçok şeyden yine de göç etmek zorunda bırakılmıştır. Onurlu bir yaşamdan, alınlardan karşılığını veren bir iş sahibi olmaktan ve inancına göre davranmaktan!...

□ "Günlük yaşamda sanatçının işlevi nedir?"

■ Benim görüşüme göre sanatçının en önemli işlevi yaratıcılığıdır. Canlı tutmaktır. Kendimden örnek veriyim; yurtdışına çıkınca önceleri yaratıcılığım durmuştu. Yazmayı azalttım ve yazdıklarıma da beğenmedim. Bunca ölüm, iğkence ve saldırı sürerken sanatçının sesini duyurması güç bir şey, ama olanaksız değil. Şimdi vereceğim yeni şeyler var olduğunu düşünüyorum. Bilmiyorum belki kendimi kandırıyorum...Yine de şarkı, halkın ortak duygularını ve yaşadığı olayları dile getirmeyi sürdürüyor.

□ "Zorunlu göçmenlerin durumunu işleyen yeterince şarkı yapılmıyor. Bu konuda ne diyorsunuz?"

■ Bu tür şarkılar için yeterince malzeme var. Yine de az sayıda şarkının zorunlu göçmenliği işlemesinde, bu kavramın kalıcı bir şey olarak kabul edilmesine karşı olumsuz rol oynadığını sanıyorum. Sanık zorunlu göçmen sanatçı özel bir kategoriye alınmak istemiyor.

Bunda rol oynayan bir başka etken ise, sanatçının şarkıları ile her tür insana ulaşmayı yeğ tutması. Evet, benim en yakınlarım hep zorunlu göçmen ama ben şarkılarıma Meksikalılara, Almanlara, Fransızlara, İspanyollara, Cezayirlilere... de sesleniyorum. Tüm bu insanlara tek bir şarkı, tek bir dize ile ulaşılabilir. Yaratmak ve kitlere ulaşabilmek, bizlerin içinde patlayan bir gerçek durumunda. Şarkıcı yazarken, "Acaba anılar mı?" diye bir önyargı içinde değiliz kuşkusuz. Ne ki yine de bir çeşit "getto müziği" yazmak da istemiyoruz.

□ "Sizlerle dayanışma içinde olan sanatçıların sayıları giderek artıyor. Bunlardan birkaçını söyleyebilir miyiz?"

■ Anglosakson müzik için de bazı şarkıcıların üzler için önemi büyük. Kuzey Amerikalı Phil Ochs'u

Athualpa Yupanqui

anmıyorum. Başta Uruguay ve Sili olmak üzere, tüm Latin Amerika'yı tanımıştı. Uruguay polisine değin deneyimi de oldu. Birkaç gün tutuklu kaldıktan sonra yurtdışına atıldı. Phil Ochs, ABD'nin göbeğinde bizlerle dayanışma kavgası verdi. Bob Dylan'ın Sili için 1974'de konser vermesini o sağladı. İsveç'ten Jan Hammarlund Fransadan Serge Reggiani, Yves Montand, Maxime Le Forestier, Colette Magny, Mehoika'dan Judith Reyes, İspanya'dan Raimon. Ve bu arada, hiç kuşkusuz, Pete Seeger.

Türkçesi: YARIN ÇEVİRİ KURULU

DANIEL VIGLIETTI

“Önemli olan insanın gerçekten ve inancından göç etmemesidir.”

□ "Ne zaman müziğe başladınız?"

■ Annem piyano çalardı; babam da gitar çalmaya uğraşır, caz dinlemeden yapmazdı. 1957 yılına girdiğimizde, hazır tür müzik üzerine eğileceğimi bilemiyordum. Müzik Konservatuana gittim ama, klasik müzikten çok halk müziği ilgimi çekiyordu. Giderek kendim beste yapma gereksinimini duymaya başladım. İlk şarkılarım, sevda, doğa ve insanlar üzerinedir. Ne ki Uruguay'ın gerçekleri katılaşmaya başlayınca, benim de şarkılarım gerçek üzerine yazıldı, bestelendi. Ayrıca önüne, daha önce varlıklarının bilincinde olmadığım birçok sorunun çıktı. Gerçek bana, bunca zaman az ya da çok uyuyan insan sınıfı ait ol-

duğumu gösterdi.

□ "Şarkılarının içerikliğini bilinçli bir gerçekçiliği bulmasında rol oynayan özel bir olay var mı?"

■ Benim için, aynen benim neslim için olduğu gibi, Küba Devrimi'nin çok önemli bir yeri var. Küba kültürü, başta Nicolas Guillen olmak üzere, beni çok etkiledi. Irkçılık ve eşitsizlik konularında gözlemini onun şiirleri açtı. Uruguay'lı sanatçı Yupanqui'nin şarkılarının da etkisiyle bu şiirler, bendeki bilinçlenmenin temelini oluşturdular.

Domuz Bumu çıkartmasından sonra bilinçlenmem çok radikalleşti. O andan itibaren şarkılarım, toplumsal gerçekleri çok daha kesin bir biçimde işlemeye

işin yeğ tutuyordum. Öyle sanıyorum ki Arjantin halkına epey yeni mesajlar iletilebildi.

□ "Uruguay'da sansür ne şekilde belirginleşiyordu?"

■ Politik ve kültürel kavga, daha çok Montevideo'da donuklaşıyordu. Kitle iletişim araçlarındaki sansür, en çok göze çarpan sansür biçimiydi. Uruguay televizyonundaki şarkıların aynısından edemiyordum. Tam A Desalambor (Tüm teğöğleleri yıkan) adlı şarkımı söylüyordum ki yayını kestiler. Radyoya gelince; 21 ayın radyo istasyonundan salt ikisi arada bir benim ve benim gibilerin parçalarını çalıyor. Ne ki giderek kontrol daha da sıkılaştı. Bugünkü duruma geldi ki bu da salt

WOODY GUTHRIE

"Woody Guthrie"

Çizen : ANTONIO FRASCONI

Bilmek İstiyorum

Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum
Nereye gitsen her yanımda aç insanlar
Dostlarım yoldaşlarım bana soruyorlar
Bilmeliyim, evet, bilmek istiyorum

Neden doğru düştü bir işim yok?
Oysa bu eller ekmenin, biçmenin, sürmenin ustası.
Yasalarınız neden beni yer'imden yurdumdan kopardı?
Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum.

İşe yarar ne iş yaptınız şimdiye kadar
Beni soymaktan öte sorarım size.
Kaçıp saklandığınız evleri bile size ben yaptım
Hem neden, k'nden kaçırıyorsunuz, bilmek istiyorum.

Bizi hapisanelerde çürüten sizlersiniz,
Hastanelerinizi, tımarhanelerinizi tıklan tıklan
Polisleriniz neden vuruyor sendikacı işçileri?
Açık konuşun beyler, bilmek istiyorum.

Neden iş bulamıyoruz, boşta geziyoruz?
Neden ekmecek paramız yok, neden?
Neden hepimiz açlığa mahkum olduk?
Soruyoruz beyler, çünkü bilmek istiyorum.

Türkçeşi: GÜNEY GÖNENÇ

□ Ben söyleşiye Sanat Olayı dergisinin Şubat '81 sayısında yayımlanan bir yazınızdan bir bölümü anımsatarak başlamak istiyorum. Orada "Kendini yalnız ve anlaşılmasız hissettiğin bir yerde, sana çok uzak ama kitleye kendini kanıtamış bir adam senin gibi düşündüğünü, seninle bir olduğunu anlatmaktedir şarkılarında. O artık sana en yakındır; senin sırtında, sana en çok benzeyen, seninle bir olandır." diyorsunuz. Bu önceden, bireyin sanatçıya bakışını açmamanızın yanı sıra, sanatçıya da bireye, giderek topluma karşı bir sorumluluk yüklediğinizi çıkanyorum. Buradan hareketle, genel olarak sanatın, özel olarak da müziğin toplumsal işlevi, sosyolojik boyutu üzerine neler söyleyebilirsiniz?

■ Sözümlü ettiğiniz bu konu John Lennon üzerine bir yazıydı. Sanatçının dinleyici ile özdeşleşmesi olgusuna dayanıyor ki, bu bütün dünyada söz konusu sanıyorum. Yani pop müzikten arabeske kadar kitle önüne çıkan sanatçılardan, İspanya'daki boğa güreşçilerine kadar, etrafında az ya da çok bir hayranlık boyutunun oluşması, dinleyici/sevirci kitlelerinin tutkuyla bağlanması bir özdeşlik olayından kaynaklanıyor. Şöyle söyleyelim: Eğer Türkiye'deki birey, Türkiye'deki geçmişi düzen içinde, gazeteleri kupon kesmek için alıyor, piyangoya, çekilişlere katıyorsa ve bütün hayali bugün televizyon reklamlarında gördüğü insanlar gibi olmaksa, bundan öteye gidemiyorsa dış gücü, imgelemi, özdeşleşeceği sanatçı elbette ki şu günkü koşullar içinde parlama, öne çıkmış sanatçı olacak. Oysa biz, deyim yerindeyse, bir alternatif sanat oluşturuyoruz. Daha doğrusu birtakım kültürel değerlere eleştiriler getiriyoruz. Bu eleştiriler bazen yazı, bazen tırkık, bazen film yoluyla olabiliyor ama bunlardan da önemlisi, tavmız değişik. Bu tavır şöyle bütünleşiyor: Diyelim ki, TRT'nin bir programındaki düzenliliklerde, Türkiye'nin geçmişten kaynaklanıp geleceğe uzanan kültüri içinde bir yozluk olduğunu gören bir dinleyici buna bakılmayan, bunun alternatifini oluşturan sanatçıyla özdeşlik kuruyor. Diyor ki, "bu da benim gibi düşünüyör, benim duygularımı temsil ediyor." John Lennon meselesinde de öyleydi. Beatles, biliyorsunuz genç insanların yaşamında giyiminden konuşmaya kadar devrim yaratan bir gruptu. Topluluğun üyeleri kendilerine birtakım amaçlar seçtiler. John Lennon, dünyada barış için, kardeşlik için, Vietnam savaşına karşı, nükleer savaşa karşı çok önemli mesajları olan bir sanatçıydı. Ve O'nun öldürülmesinde kitle de kendisinin bir yanlarının öldürüldüğünü duyumsadı. Yalnız, ben bu ilişkinin bu kadar direkt olduğuna inanmıyorum. Deminden beri söylediklerim kuşkusuz gerçek. Ama sanatın bir işlevi daha olduğu kanımdayım. Bu da doğrudan işlevinin yanı sıra, daha dolaylı ve daha uzun vadeli bir ilişki. Bunu şöyle açayım, biz şu anda burada oturmuş konuşuyoruz. Bir terminolojimiz var, bir platformumuz var, üzerinde konuşabileceğimiz bazı değer

Zülfü "Günlü mesaj inanır

yargılar var. Bu bizkimi yaşama süreçlerimizde edindik. Bu bizi nasıl oluşturmuyor? Çocukluğumuzda ya da gençliğimizde okuduğumuz kitaplar, din de içinde olmak üzere aile yapılan, baba çocuk ilişkisi, kültürel ortam... Bütün bunlar bizi oluşturmuş bir birlik ve bugün bu biçimde konuşmamızı sağlıyor. Demek ki, yirmi yıl önce yazılmış bir şiir bizim bugünkü dünyayı etkiliyor. Bu sadece bizim önümüzü açan sığın şeyler de değil. Türkiye'nin yüzyıllarca yıllık birikimi de bizi biçimlendiriyor. Daha da geliştirirsek, dünya kültürünün geldiği noktada bizi biçimlendiriyor. O halde sanat olaylarının böyle uzun vadeli etkileri var. Yani üçyüz yıla, beşyüz yıla dayanan etkileri olduğu gibi, yinni yıl içinde, o yıl içinde sonuca ulaşabilecek etkiler de söz konusu. Ben hiçbir zaman gündelik mesajla inanamadım. Bugün bir tırkık yapacağım, şu mesajı vereceğim, insanlar bunu dinleyecek... Yarın ne olacak? Onun için bana geliyor: Sanat insanın dünyayla olan ilişkisinde, toplumla olan ilişkisinde daha değişik boyutlar geliştirmek işlevini yitiriyor. Zaten yapıldan işte kalite yaratmış insanları da bu yüzden benimsiyoruz. Diyelim ki Fellini'nin bir filmi seyrediyoruz. Fellini'nin verdiği bir mesaj bizi çok fazla ilğendirmeyebilir. Örneğin, Roma Roma filminde İtalya'daki papalık kurumuna alay eden o defile bizim gerçekmiş değil, biz bunu yaşamıyoruz. Ama işini yaparken gösterdiği ustalık, incelik, geliştirdiği biçimler bizi etkiliyor. Dolayısıyla bize dünyayla ilişkimizin nasıl olması gerektiği konusunda bazı ipuçları veriyor. Sanatın propaganda ve ajitasyon alanında kullanıldığı da oluyor. Bazı parti ve kurumlar, bazı devletler sanata böyle bir işlev yüklerler. Yani, sanat bizim düşüncelerimizi halk yayımlanma kabul ettirecek, onları coşku halinde tutacak ve biz, insanları mobilize edebileceğiz. Ben böyle birşeye de hiçbir zaman inanmadım. Benim inandığım sanat birikimdir. Ajitasyon bir rahatsızlatma, bir boşaltmadır. Oysa ben tam tersine, birikime inanıyorum. Birikim de, bize kalite duygusu verdiğini, bizde içkin bir değer yarattığını zaman geçiriyor. Şöyle bir örnek vermek istiyorum, 1982 yılı Şubat ayında Paris'te Sarbonne'da bir toplantı yapıldı. Mitterand'ın, Mitterand'ın danışmanı Jack Attali'

Livaneli k a hiçbir zaman madım”

Konuşan: Gürsel AKSEVEN

nın ve kültür bakanı Jack Lang'ın düzenlediği büyük bir konferansta bu. Panelin konusu kültür ve gelişmeydi. Kapanış konuşmasında Mitterand'ın söylediği çok önemli birşey var. "Dünyada şöyle sanılır" dedi "İnsanın siyasi iktidarı tarafından ekonomik gereksinimleri karşılanacak, kanlılar doyacak, insanlar yaşayacaklar, ondan sonra da sanatta uğraşacaklar. Çünkü eğlenecekler. Ve bir sentezi gerek. Ben bunun tersine inanıyorum. Sanat ve kültür bizim ilişkilerimizi belirlediği için toplumdaki organizasyonu da belirliyor. Dolayısıyla fabrikalanmızı, gündelik iş hayatımızı, gündelik ilişkilerimizi, politikalanmızı, yani hayatın her alanını ekonomiye kadar belirleyen bir boyutu var." Gerçekten, ben de buna inanıyorum.

□ Ülkemizde müziğin gelişimi açısından, müzik türleri arasındaki sınırların kaldırılması, bir senteze varılması gerektiğini; arabeskin de el yordamıyla da olsa bunu yapmaya yönelik gerekli bir çıkış olduğunu söylüyorsunuz daha önceki söyleşilerinizden birinde. Arabeskin kültür birikimine katkıları var mıdır? Müzikalite açısından konumu nedir? Lumpen kültüre dayalı yapılar sanatsal işlev yükümlülükleri mi?

■ Ben arabesk üzerine görüşlerimi ilk olarak 1979 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Yunus Emre'den Ferdi Tayfur'a" adlı yazı dizisinde açıklamıştım. Arabesk karşısında benim başından beri tutumum şudur: Biz kültürel olayları suçlamak, yasaklamak, aklamak durumunda değiliz. Sanat mahkemelerine kesinlikle inanmıyorum, sanat savcılarına, sanat avukatlarına da. Bir olgu var. Bunu araştırmak, incelemek ve bu konuda bazı düşüncelere sahip olmak gerek. Arabesk konusundaki görüşlerimi kısaca belirtiriyim. Türkiye'de geçmiş dönemlerdeki değişik toplumsal yapıların yansıması olarak birbirine değmeyen, birbirine paralel bile olmayan ayrı sanat türleri, kültürleri vardı. Bunları en kaba biçimiyle söylersek,

İstanbul saray çevresinde oluşan emperyal kültür, anadolu kültürü -anadolu kültürünü tek bir çizgi olarak alamayız, kendi içinde çeşitli bölgeleri var ama şimdiki tek bir kültür olarak ele alalım. Bir de tanzimatla sonra gelen batı kültürü. Bunlar uzun bir süre birbirlerine değmeden geliştiler. Örneğin Osmanlı kültürü senteze dayalı bir kültürdü ve bütün dünya kültürlerine ağıktı. Zaten o zamanlar bir ulusallık kavramı olmadığı için arap, fars, balkan ve batı kültürünü alabildi. Enstrümanlarını aldı, kendi müziğini de kullandı. Mutfağından, müziğinden, giyim tarzına kadar hiçbir kompleks duymadı dünyayla ilişkiye girerken. Sadece bir tek kültüre kapalıydı o da anadolu kültürü. Yani bu kadar yüzyıl içinde ne bir saz girdi Osmanlı'ya ne halk şilri girdi, ne halk dîşi girdi. Köçekçelerle, sirtolada -ki sirtakilerdir- balkan kültürüne anadolu kültüründen daha çok ağıktı. Fakat bu ayrımlar yapay kaldı artık. Kendi içinde kurulumuş yürüyen bu değişik sentezler, şehirlere göçle ve zaten hiçbir zaman tam olarak oluşmamış Osmanlı aristokrasisinin yıkılmasıyla birden kanıştı. Herşey birbirine geçti. Gazinolarda, saray içi oyunları, balenin gelen Bülent Ersoy'la Urfa barakdan söyleyen İbrahim Tatlıses'i yanyana koyup neredeyse aynı şeyleri söylerken görmeye başladık. Bu bağlamda çağdaş bir sentez gerekiyordu. 20.yüzyıl Türkiye'sinin bu kargaşasının bu geçişinin bir dili olması gerekiyordu. Ve bu da de bütün unsurları kapsayacak, bütün mirasımıza sahip çıkmalıydı. Fakat bu, TRT ve diğer resmi kuruluşlar tarafından engellendi. Halk bu durumda el yordamıyla kendi sentezine gitti. Yani sazı elektro yaptı, onun yanına keman koydu, başka şeyler ekledi ve daha ritmik, kendi yaşam koşullarına uygun bir müzik türü geliştirme yolunu tuttu. Yalnız, bu bilinçli bir müzik türü gelişimi değildi. Bunun müzikte gerekli bir gelişim, bir atılım olarak saymam. Arabesk olayının yaygınlığı daha çok şehirlerdeydi, gecekondu

minibüslerde falan yaydı. Bu bizim aydınlarımızı şoka uğattı. Çünkü ister istemez bütün kültürler içine girmek, bir potada erimek zorundaydı. Arabesk artık geçmişe üzere. Kendinden bir örnek vereyim. Türkiye'ye son dönüşünden sonra gördüğüm bir olgu var. "Leylim Ley" gibi on yıllık ya da "Karlı Kayın Ormanı" gibi yedi sekiz yıldık parçaların birdenbire bazı çevrelerde benimsenmeye başladı. Bugün aşağı yukarı yirmi-yirmibeş solist bu parçaları söylüyor. Bunlar arasında o kadar değişik türde söyleyenler var ki. Örneğin Nuri Sesişgüzel ve İbrahim Tatlıses var. Leman Sam, Taşkın Sahab gibi gece kulübü türünde söyleyenler var. Nüket Düni, Sezen Aksu gibi Türk halk müziği sanatçıları var. Hiçbir ortak şarkıya yokken, "Leylim Ley" hepsinin söylediği ortak parça haline geldi. Herbiri kendi türünde söylemeye başladı. Yıllardır bizde elit kültür, popüler kültür tartışmaları yapılır ama şu anda ilginç bir gelişim, ilginç bir olgu yaşanıyor. "Leylim Ley" on yıldır elit kültürün mahiydi. Şimdi ise popüler kültüre dönüştü.

□ "Aldırma Gönlü" için de benzer bir gelişimi yaşadığını diyebilir miyiz? Bir dönem...

■ Hayır. "Aldırma Gönlü" baştan da elit bir kültür olayı değildi. Daha başında halka yansıdı. "Leylim Ley" türü bir gelişim değildi. Diğer ülkelerde edindiğim deneyimler bunun bilinçli bir şekilde yapıldığını gösteriyor. Yakından bildiğim Yunan müziğinde örnek vereyim. Bu soruları Teodorakis'le, Hacıdakiş'le, Paranduri ile de çok tartıştık. Orada da aynı şeyler yaşanmış ama orada Yunan radyo televizyonu böyle yasaklamacı olmadığı için; devlet kurumları sanatçılarına daha sıcak daha sıcak daha sevecen baktığı için başka türlü gelişmiş. Rebeticadan geliştirmişler müziği Teodorakis ve Hacıdakiş. Rebeticada, 1920'lerde İzmir'den göç eden yunanlıların yarattığı bir müzik türü. Önce şehir varoşlarında başlıyor, buzukl denilen alet icat ediliyor -o zamana kadar yok buzukl- ve bunu alıp üşüyor bütün teknikleriyle, bütün batı müziği armonileriyle. Fakat Türkiye tabii yunanlılara bakarak çok daha geleneksel bir toplum. Yenilikler kolay benimsenmiyor. Çünkü kendi kafamızın içindeki sansürler bugün bizim yakındığımız dış yasaklamalardan daha etkili oluyor. Herici de olsak, aydın da olsak kafamızda tabular, yapılabilecek ve yapılamıyacak şeyler kategorileri var. O yüzden klasik türde herhangi birşey yaptığınız ve bunu sürdürdüğünüz zaman bir yere oturtuluyorsunuz. Oturtulduğunuz yer sizi belirliyor ve herkes rahatlıyor. Yani bu bir adadır, tanıma yapılmıştır, etketi üzerine asılıp dolaba konmuştur, işi tamam. Fakat benün başına geldiği gibi bir dolaplan öbününe geçersen yerini belirlemekle zorluk çekiliyor. O zaman büyük bir tepki başlıyor. Ve bu tepki de, sandığının aksine, buna en az tepki duyması gereken, en aydınlık, en herici çevrelerden geliyor...

Gençlik festivalleri; demokrat ve ilerici düşünceleri paylaşan dünya gençlerinin en önemli, en geniş katılımlı ve kendi halklarının safında ulusal bağımsızlık, barış, demokrasi ve ilerleme hedefleri için verilen savaşın en güzel göstergelerini oluşturan olaylardır. Kültürel çalışmaların, sanat ve spor gösterilerinin yer aldığı bu günler, gençliğin bir sonraki heyecanla beklediği güzelliğindedir.

Bir gençlik festivali düzenleme düşüncesi, İkinci dünya savaşının bitiminde, 1945 Kasımında Londra'da toplanan 83 ülke gençlik temsilcilerinin Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nu "kurmayı kararlaştırdıkları" "Dünya Gençlik Konferansı" günlerinde doğdu. İlk festivali düzenleme onuru da, savaş sırasında nazi işgaline karşı unutulmaz 17 Kasım direnişini gerçekleştiren Çekoslovak gençlerine, öğrencilerine verildi.**

Savaşın enkazının henüz kaldırılmadığı o günlerden bu yana yapılmış olan onbir festival de, gençlerin dil, din, inanç, düşünce, renk ayrımı tanımaksızın kaynaş-

tıklan, bağımsızlık, barış, demokrasi istemlerini çokkunun biçimde sevgiledikleri dünya çapında gösteriler oldu. Herbir festival, bir uluslararası deney aktarımı ve bir sonraki için daha iyi başarılarımıza yansıma dönüştü.

1947 Prag, 20 Temmuz-17 Ağustos; "Gençlik barışa, uluslararası işbirliğine ve ülkelerinin yeniden inşası yoluyla yardım eder." İşte Birinci Dünya Gençlik Festivali.

17 ülkenin gençlik temsilcilerinin oluşturduğu 17 bin kişilik coşkun gösteri. Festivalin dünyaya yayınladığı çağrı, "barış ve demokrasi"ydi.

1949 Budapeşte, 14-18 Ağustos; "Gençler birleşin! Sürekli barış, demokrasi ve halkların ulusal bağımsızlığı ve daha iyi bir

Gençliğin Uluslararası Coş

gelecek için birli!" İşte festivallerin gelenekleşmesi için alınan kamyon en güzel kanıtı. İkinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

90 ülkenin 12 bin delegesiyle temsil edildiği, soğuk savaş tuzgadannın karşı halklarının "hayır" diyen seslerini getirmiş olan gençlerin büyük barış eylemi. Bu festival, tarihi, batı ülkelerinin gençlerine çıkış izni vermemeleriyle ve gençlerinin ne

pahasına olursa olsun katılma yollarını bulmalarıyla geçmiştir.

1951 Berlin, 5-19 Ağustos; "Gençlik barış, ulusal bağımsızlık ve daha iyi bir gelecek için birleşti." Üçüncü Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

Bu kez, savaşın en çok tahrip ettiği kentte, Berlin'de 104 ülkenin gençlerinin 26 bin delegesi toplandı. Öncekilere farklı olarak, Berlin'de festival öncesi oluşturulan dayanışma fonu yardımıyla üçüncü dünya ülkelerinden ilk kez kitlesel katılımı gerçekleştirildi. Gençler yeni bir savaşa asla evet demeyeceklerini tüm dünyaya duyurdular.

1953 Gükras, 30 Temmuz, 14 Ağustos; "Barış ve dostluk için, 'Dördüncü Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'.

Kore savaşının sürdüğü, üstelik de yayılma tehlikesinin yükseldiği günlerde yapılan festival doğal olarak savaşa karşı gerçekleştirilmişti. 111 ülkeden 30 bin gencim katıldığı ve daha ileri amaçlar için etkim işbirliği kararlarının alındığı bu festival, gençliğin, dünya barış hareketine çok daha etkin katılımını, insan hakları ve demokratik özgürlükler için verilen savaşımı, ilerici gençliğin dünya çapında çok daha kitlesel birleşme amaçlarını gözler önüne sermişti.

1955 Varşova, 30 Temmuz, 14 Ağustos; Beşinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

İlk kez Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu ve Uluslararası Öğrenci Birliği üyesi olmayan gençlik kuruluşlarının katıldığı bir ortak eylem gerçekleştirildi. Bu dünya gençliğinin birliği için çok önemli ve ileri bir adımdı.

Festival, öncekilere göre çok daha yoğun çalışmalara sahne oldu. Nükleer bir savaş karşısında yapacakların barış içinde birlikte yaşama koşullarının tartışıldığı, kararların alındığı festival, dünyaya için, barış yolunda ciddi bir soluk oldu.

1957 Moskova, 28 Temmuz, 11 Ağustos; Altıncı Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

137 ülkeden 34 bin gençlik temsilcisinin katıldığı festival, katılımın engellenmesine karşı verilen mücadelelerin zaferiydi. Barış ve dostluk için çağrılan tüm dünyaya yayılırken, buna karşı durulamayacağının da gençlerce gösterilmesi ve belki de savaş tuzgadannın durdurulması önemini taşıyordu.

Festival, barış içinde barınan yaşamın gereklilikten yaşama geçirmesinin güzel bir örneğiydi.

1959 Viyana, 26 Temmuz, 4 Ağustos; "Barış ve dostluk için," Yedinci

Humma

Uzaklık ve kırağısı günlerin
Kültürel tonuercukları, açamadım dudaklarını.

Özlemlerin ayışığı indi güzel yüzüne
Ayışığı, dağılmış biranda gülüşün yine.

Aynılık yolları kapadı iri bir anahtarla
Araya iklim girdi —başka birşey yok!—

Yıldızlar ne kadar uzak dışarda
İnsandan başka herşey gece

Günler ılık geçirmeyen siyah camlıdır burda
Derin bir nefeste futuna kabarmışında.

Kendi fırtınasında boğdurmak istiyor bunlar adamı
Eğin başlanızı
Moranmış cesetleimizi taşıym diyorlar kucaklarınızda.

Bitmeyen sorular ayakta tutuyor bedeni
Koltuk altları kanatılmış dal
Salıncıklar kurup sallandıkları çocukların.

Görüyorum. Özlemlerin ayışığı indi güzel yüzüne
Gülüyorsun. Burdan. acıdan daha net görüyorsun sevinç.

Gözler kapalı da olsa, çok uzaklara bakabiliyormuş insan.

Muzaffer Kale

İlk kez ve daha sonrakilere de katılma isteğiyle festivale geldi. Festivalin tüm etkinliklerine etkin biçimde katıldı. Böylece, festival, dünya gençlerinin baştan yana, demokrasiden yana tüm örgütlerini ele verdiği ve renk, inanç aynı gözlemediğinin tüm dünyaya kanıtlandığı politik bir eylem oldu.

Festival, festival tarihinin güzel bir bileşeni oldu. Gençlerin, on festival içinde dile getirdikleri sorun ve istemlerin, gerçekleştirdikleri etkinliklerin hemen tümünün yer aldığı biçimde gerçekleşti. Gençliğin baş içinde bir arada yaşama amacından keskinlikle vazgeçmeyeceğinin ve daha iyi bir yaşam için birlikte olma azimlerinin toplu dile geliyordu.

ku Günleri: FESTİVALLER

Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

122 ülkenin 18 binginci tarafından temsil edilen 1200 gençlik örgütünün katılımıyla gerçekleşen festival silahlanmaya karşı ve başı yanısı bir toplu gösteriye dönüştü. Baş içinde bir arada yaşama istekleri yeniden, yeniden dile getirildi.

rildi.

Festivalin temel ağı alanı, Vietnam halkının bağımsızlık ve birleşme için verdiği savaşa uluslararası destek verilmesi ve dayanışmanın yüksektirilmesi çabalarıydı.

Yüzlerce politik, kültürel, sanatsal, sportif etkinlik gerçekleştirildi. Irkçılığa, sömürgecilığe, faşizme karşı dünya gençliğinin birlikte, elele yürüteceği çalışmalar tartışıldı.

1973 Berlin, 28 Temmuz, 5 Ağustos: "Barış ve dostluk için anti emperyalist dayanışma, "Onuncu Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

140 ülkeye yükselen katılım, 25 bin gencin bir araya gelmesiyle somunlanıyordu. Festival tarihinin ikinci önemli gelişimini sağladı. Bu tarihe kadar festivallere katılmayan ya da katılmak istemeyen gençlik örgütleri de

1978 Havana, 28 Temmuz, 5 Ağustos: "Anti emperyalist barış, dostluk, dayanışma için," Onbirinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

145 ülkenin iki bin gençlik örgütünü temsileden 18 bin 500 gencin Castro'nun "Dünya gençliği Küba senin evindir" diyerek başlattığı festivale katılımıyla gerçekleşti.

• Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WEDY), bugün dünyanın tüm ülkelerinden çeşitli düşüncelerdeki gençlik örgütlerini üye aldığı ve Birleşmiş Milletler'de daimi delegasyonla temsil edilen yığışıl örgüttür.

• 17 Kasım, aynı zamanda Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)'nin de kuruluş yıldırımıdır. 10-17 Kasım arası da "Dünya Gençlik Haftası" olarak Birleşmiş Milletler örgütü tarafından olmak üzere tüm dünyada kutlamaları geçer. Son gün olan 17 Kasım da, her yıl "Öğrenci Günü" olarak kutlanır.

YARIN ARAŞTIRMA BÜROSU

1962 Helsinki, 29 Temmuz, 6 Ağustos: Sekizinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

Geteneksellenen bir festivalin, engellenmeyen delegelerce gerçekleştirilen bu sekiizinci, 137 ülkeden, 18 bin genç tarafından temsil edilen 1500 öğrenci ve gençlik kuruluşunun katılımıyla yapıldı. İlk kez Birleşmiş Milletler ve UNESCO temsilcileri de resmen festivalde yer aldılar.

12. FESTİVAL MOSKOVA'DA

1985 Moskova, 27 Temmuz-3 Ağustos: "Anti emperyalist dayanışma, barış ve dostluk için," Onikinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

1985, İkinci dünya savaşında faşizme karşı kazanan zaferin 40. yılı; 1985, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombasının 40. yılı; 1985, Avrupa Savunma ve İşbirliği Sonuç Anlaşması'nın imzalanmasının 10. yılı; 1986, Birleşmiş Milletlerin kuruluşunun 40. yılı ve 1985 Dünya Gençlik Yıldırı.

1985 yılında yapılan festival işte tüm bu yıldönümlerinin cakaştığı bir yolda yapılmıştır. Festival tarihinde apayn bir yer tutmaktadır. Düzenleme Komitesi'nin de, beş yıldır yapılmaya başlanan festivali iki yıl geciktirerek 1985'e getirmesi tüm bu önemli yıldönümlerinin birlikt ve daha bir coşkulu anlamı içindir.

Festival, Gençlik Yılı'nın "katılım, gelişme, barış" ilkelerini temel alan ve 130'u aşan alanda etkinlikler düzenleyerek, festivalin daha yetkin ve ileriyeye dönük geçmesini amaçlamıştır. Bu 180 konuyu şu ana başlıklarda toplamak olasıdır: Barış ve silahsızlanma, nükleer savaş önleme; emperyalizme karşı dayanışma; gençlik ve öğrenci hakları; ekonomik işbirliği, gelişme, yeni ekonomik düzen; savunma ve işbirliği...

Festival çalışmaların onbeş ayrı merkezde yürütülüyor. Bunlar yukarıda sözünü ettiğimiz ana bölümleri inceliyor, işliyor. Ayrıca, genç kadınların hakları, çalışan gençler özel merkezlerde ele alınıyor.

Öğrencilerin yoğun desteğini çeken, öğrenci hakları, öğrencilerin toplumsal konumları, okumak, işsizler, eğitimde reform ve demokratikleşme, üniversitelerin özerkliği konularıyla festivalin ilginç merkezlerini oluşturuyor.

Kültür ve spor programıysa; dayanışma konserleri, klasik ve pop müzik konserleri, folklor gösterileri ve spor yarışmalarıyla festivali renklendiriyor.

Bilindiği gibi, festivaller, ülkelerde gençlik örgütlerinden bağımsız hazırlık komiteleri aracılığıyla kutlanıyor ve bu komiteler de, festivale temsilci gönderen gençlik kuruluşlarının delegeleriyle oluşuyor.

Festivale bölgesel ve uluslararası düzeyde örgütlenen gençlik ve öğrenci birliklerinden büyük çoğunluğu da doğrudan katılıyor.

Festivalin yapılacağı on günü hazırlayan, öncesinde ülkelerde ayrı ayrı yürütülen etkinlikler yoldirindiren, önerilerde festivali bir anlamda bir yıldır kutlayan Düzenleme Komitesi Sürekli Komisyonu 34 ülkenin gençlik temsilcilerinden oluşuyor.

Fransa/Koordinatör Sekreter, SSCB/Düzenleyen Ülke, Macaristan/Mali İşler, Cezayir, Angola, Arjantin, Bulgaristan, Şili, Kongo, Küba, Kerkoslovakya, Ekvator, El Salvador, Etiyopya, F. Almanya, Finlandiya, Demokratik Almanya Cumhuriyeti, Yunanistan, Gine, Hindistan, İtalya, Kome Demokratik Halk Cumhuriyeti, Lübnan, Nikaragua, Filistin, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, Güney Afrika-Amiralik Gençlik Örgütü, Suriye, Vietnam, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, ABD

Bütün Afrika Öğrencileri Birliği (AASU)/Avrupa Konseyi Ulusal Gençlik Komiteleri (CENYC)/Uluslararası Liberal ve Radikal Gençlik Federasyonu (IFLRY)/Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği (IUSY)/Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)/Latin Amerika Kıtasa Öğrenci Örgütü (OCLAE)/İskandinav Gençlik Merkezi (NCY)/Bütün Afrika Gençlik Harakati (MPC)/Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WEDY)

1968 Sofya, 26 Temmuz, 6 Ağustos: Dokuzuncu Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

142 ülkeden 20 bin gencin katılımıyla yapılan festival, ikinci dünya savaşının trajik olaylarını yaşadığı kentlerden, Hiroşima, Belgrad, Stalingrad'dan gençlerin de sembolik olarak bir arada gelmesiyle gerçekleşti.

Neredeyse yetmiş yıl olacak... Kap dâlizmin egemen dünya sistemi olma özelliğini yitirme sürecini somut biçimde yaşamaya başlaması ve kapitalizmin içinde, kapitalist üretim ilişkilerine karşı biçimde oluşan emekgüdülü ekonomik sistemin tüm kurumlarıyla uygulamaya geçirilmesinin üzerinden yetmiş yıla yakın bir süre geçti.

Kuşkusuz böyle bir yapının ikinci cildünden başlayarak sözcüğü ettiği kapitalizm, artık oluşum sürecindeki yanlışları niteliğini gerilerde bırakarak tekeli kimliğine bürünmüştür. Ve gene kuşkusuz, sözkö-

ren Jerry'i odak almak, belki bize Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik ve siyasal iktidarı elinde bulunduran egemen sınıfının gençliğini tanımak fırsatı verecek, sâhâ tekelleri, petroller, holding sahiplerinin kültürsüzleştirilmiş, yozlaştırılmış ve birer zaman öldürmeden öte amacı olmayan uğraşlarının zamanla yerlerini bıraktığı uyusturucu, toplu seka, ve her türlü şiddet eylemi gibi zararlı alışkanlıklar sahibi oğullarını, kızlarını tanımak, onların içinde bulundukları koşulları eleştirmek olanaklı sağlayacaktır. Ancak 230 milyon nüfusu Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük burjuva gençliği öylesine küçük bir azınlıktır ki, babalarının, amcalar-

İBRAHİM USLU

nusu sistemin altyapısını aşır, ustapısal kurumlarıyla da kendini gösterdiği, siyasal ve sosyal yaşamı da neredeyse ekonomik yaşamı kadar kesin bir elki altına aldığı toplumlara verilecek en iyi örnek Amerika Birleşik Devletleri olacaktır.

İşte bugün Amerikan toplumuna, yaşam biçimine bakılırken, gözönünde tutulması gereken ilk şey, ülkenin bu örnek konumudur. Tüm diğer kapitalist ülkelerin bir "ideal" gibi gördüğü, Üçüncü Dünya ülkelerinin kimi zaman hayranlıkla, şıpta ile ne yediğini, ne giydiğini, ne dinlediğini çok iyi bilecek kadar yakından izlediği Amerikan gençliğine toplumbilmele bir açıdan yaklaşmanın ilk koşulu da, tekeli kapitalizmin bu ülkedeki ekonomik, siyasal ve sosyal varlığını, gelişkinliğini gözden ırak tutmamaktır. Kendisini bu kadar iyi izleyen kapitalist ülkeleri, "Federal Almanya"da elektrik var mı?", "Üçüncü Dünya'yı" "Boliya Afrika'da değil mi?" sorularıyla anlamaya çalışan, Soyaletli ülkeleri ise anlamaya güdülünden, meraktan tünyüle uzak bir tutum ve "demir perde" gibi anlamaz bir sözcük çevresinde "çok iyi" kavrayan Amerikan gençliğinin evrensel yalnızlığını, kopukluğunu, bunalımını incelemek için gereklidir bu.

Elbette, Amerikan gençliğine yaklaşılması gereken bir başka şey de genelleştirilmiş b'gençlik tanımına sâplap kalmaktansa, toplumun sâhsal yapısını indererek, gençliğin de sâhsı bir topluluk olduğunu akılda tutarak hareket etmek olacaktır.

Ancak bu iki önkoşulu gerçekleyen bir inceleme nesnel olabilecek, yaldızlı bir Amerikan gençliği imgesindeki yanlışları payını açık biçimde ortaya koyacaktır.

Büyük kentlerden banliyölere

Amerikan gençliğini inelerken Tekas'tı petrol zengin babasının Miami'deki villasında tüm gününü sukayağı yapıp, parti vererek geçi-

nın yeni kendi sâıflarının yarattığı, devamı için çabaladığı koşullarda, bu gençlerin ne gibi olumsuzluklar içine düştüklerini incelemek işe biraz ironi katmaktan öle bir yarar sağlamaz. Kaldı ki bu mutlu azınlık gençleri çok geçmeden "önemli" bir miras devralacakları için, anne babaları tarafından burjuva etnikinin çeşitli kurumları çerçevesinde "Yola getirileceklerdir". İşte bunun için Jerry'nin anlık ve bireysel bunalımı, ve Amerikan gençliğinin, ne de bu gençlik üzerine bir inceleme-nin sorunsalı değildir. Sorunsal, Jerry'nin ileride üstleneceği patronluk görevi bağlamında kendisini bile bunalıma iten koşulları süregeliği için çaba gösterecek olmasıdır.

İşte bu nedenle, Amerikan gençliğini tartışırken, büyük burjuvaziyi bir nesne değil, bir etken, bir özne olarak aklımızın bir köşes'inde uyup, küçük burjuvazi diyebileceğimiz alabildiğine geniş bir orta sınıf ve 70 milyonluk bir işçi sınıfı üzerinde durmak istiyoruz. Böylelikle, Jerry Miami'de kâhıyor, biz de gözlerbuizi büyük kentlerle banliyölerin anlam-lı çelişkisini çeviriyoruz...

Michelle onyedisinde bir genç kızdır. Üç milyon nüfusu Chicago kentini zenci mahallesini olarak tanımanın bir kesiminde, yedi kişilik ailesi ile birlikte yaşar. Ev olarak kullandıkları huzdası çıkmış bir otobüstür. Ağabeyi Michael onu iki yıl önce, kent dışındaki araba mezarlığından çıkararak, beklemesi gerek-manlar Michelle gebeydi. Şimdi bir

çocuğu var. Adı Willy. Babası belli değil. Çünkü Michelle eskiden iş tutardı. Sonra kazayla gebe kaldı ve bir türlü düşüremedi çocuğu. Üstelik çalışmaya da ara verdi zorunlu olarak. Ve Willy sâkat doğdu. Ağabeyi Michael ailenin en büyük çocuğu, Willy'i saymazsan tek erkeği. Michael'ın kaç yaşında olduğunu kimse tam bilmiyor ama herhalde 25 in üstünde değildir. Ayda 280 dolar kazandığı bir işte çalışıyor. Kent dışındaki besin fabrikalarından birinde. Chicago'da yedi kişilik bir ailenin bannabileceği en küçük evin kirası ayda 200 dolar. Bu nedenle otobüsleri çok değerli bir varlık onlar için. Michael kendisine "genç" diyenlere kızıyor. Neden acaba? Oniki, ondoñ ve onbeş yaşlarında üç kardeşleri daha var. Özellikle iki büyük oğlanın boğazları iyi, yiyorlarda yiyorlar. Neyse ki el çabukluğu var, aşınıyorlar bir şeyler, ama yetmiyor, yedi kişiyi doyurmak güç. Oniki yaşındaki Sheila, dokuzuncu sâfta okuyor ama hep en kötü notaları alıyor. Okulda mariyuana içmeye de şimdiden alıştı. Michael'ın bu aralar canı sıkın, patronuyla kavga etmiş. Elini makineye kapıran arkadaşına sigortası ödenmediyse sana ne? Neden gidip patronuna çıkışıyorsun? Michael'ı anlamak güç.

Michelle bugün sabahın kâilesine gitti, ama dua etmek için değil. Eline iç büyük kap aldı. Kâileden dağittıkları çorbadan alıp eve götürerek, kuyruk öyle kalabalık ki...

Bu arada, sıkın gidip Michelle'in omuzuna dokunayım demeyin. İrki'lecektir Kocaman, korku dolu gözlerle bakacaktır size. Chicago kentinde, Michelle gibi yan aç, yan tok yaşayan 890 bin kişi daha var. Bunların yanı milyon 25 yaşının altındaki gençler. 25 bini aşkın insan, eski otomobillerde, otobüslerde yaşıyor, kâilesinin önünde yemek kuyruğuna giriyorlar. Michelle'in yaşında binlerce genç kız vücudunu satıyor birkaç dolar için. Ağabeyi Michael gibi onbinlercesinin emeği sömürülüyor, sigortalı, fazla çalışmaları ödenmiyor. Michelle tüm bunları görüyor, yaşıyor çevresinde. Sıradan bir Amerikan genci o, ya da nüfusu 50 milyona yaklaşan işçi gençliğin içinde herhangi birisi. Michelle yalnız değil, ama gidip omzuna dokunamaz yine de irkilecektir.

Amerikan gençliğinin bu alt sâfı, Micheller, Michaelar daha nicele-ni, kapitalist sistemin ta 1832'lerde, endüstri çabucaklarının altında bini 18 yaşından küçüklerden oluşturduğu yıllarda başlattığı emek sömürüsünün kurbanları. Amerikan işçi sınıfı, gençliği, bu sömürünün en yoğun biçimiyle karşı bânıya sürdürüyor, teknolojiye "alıp başını gitmiş" bu "ileri" ülkenin büyük kentlerindeki "boğaz tokluğu" motifile sâırları çizilecek denli ilkel yaşantısını.

Bu arada Jerry su kayağı yap-

maktan skıldı, deniz kenarındaki villasını önünde bir parti vermeye başladı arkadaşlarına. Kulakları sağır edici bir müziğin çaldığı "çdğin" bir parti...

Bizce Chicago'dan ayrılmış bir başka Oita-batı kenti olan Minneapolis'te mola verdim. 400 bin nüfuslu ve bir sanat merkezi kimliği taşıyan bu kentte de, Friedman'ın ekonomik modeline örneklik eden Chicago'dakine benzer görüntülerle karşılaşmak olasıdır. Oysa biz artık Amerika'nın küçük burjuva gençliğini tanıma isteğimizde göre, Minneapolis'in göl kenarındaki banliyölerinden birine, örneğin Edina'ya uzanmak daha iyi. Gence 17 yaşındaki bir genç kızla tanışmak ve adı Caroline olsa bu genç kızım.

Caroline lise son sınıf öğrencisi. Babası Honeywell şirketinde çalışıyor. Annesi ortaokul öğretmeni. Üç kardeşi, iki köpeği, bir kedisi ve bir kuşu var. En değerli varlığı vişne çurduğu rengi arabası. Bir de erkek arkadaşı. Punk tipi saçları olduğu için annesiyle babası biraz yadırgıyorlar George'u, ama aslında iyi çocuk, punkçılara da pek ilgisi yok. Caroline okuldan sonra çalıştığı hamburgeride kazandığı paranın önemli bir bölümünü giymeye yatıyor, sonra benzine, birazını da üniversite için baktıyor. Onlar, o ve üç kardeşi, iki yakalarının üzerinde durmaya başladıkları gündün itibaren birer birey olduklarını öğrendiler. Bu yüzden arayıp kullandıkları süreç, bentin parasını kendileri öderler. Tümünü bağışadılar, hiçbir yapıtlarına kanılmıyaz, yeter ki para tutsun elleri. Caroline bu durumdan hoşnut, gerçi annesiyle konuşmak isteyip de bir türlü zaman bulamadıkları konular oluyor ama, neyse. Okulda durumu iyi, ABD ekonomisinin iyi işlediğini, Vietnam savaşında haklı olduklarını ve Sovyetler'in KAL 007'yi düşürmekle "savaş yanlısı" politikalarını ortaya koyduklarını biliyor. Bunları iyi bilmesinin ötesinde başka birşey öğrenmesi pek gerekmiyor. Okul hemen hiç ilgilendirmiyor onu. Edina'nın heyaz ve birbirinin aynı görünüşlü gençlerle dolu sokaklarını turlamayı seviyor. Siyahların buharla girmesi yasak. Caroline'in annesi "ırkçılığa karşı" olduğunu ancak zencilerin "farklı" olduğunu da kabul etmek gerektiğini söylüyor. Bir de cuma gecesi partilerini seviyor Caroline. Her cuma, Edina'lı gençler, saat 10 dolaylarında başlayan bu partilere doluşurlar. Minneapolis'e eyaletinde 19 yaşından küçüklerin içki alması yasak olduğu için, 20 yaşında bir arkadaşla altı yedi kasa bira ismaitirler. Ve evlerin bodrumlarında sabaha kadar tenekelerce bira, pakellerce sigara, mariyuana varmış o da, içilir. Bütün gece pek az konuşulur, pek az dansedilir. Çılgın bir müzik çalar: "Ölümler ülkesinde, en iyisi uyumak, la, la, la..." Ertesi sabaha sis gözlerle kalkılır ve hamburgeriye, kızarmış patatelerle kutulara yerleştirilmeye gidilir. Caroline anarsa, yani pek seyrek düşünür, bazen yatağında işa ya da sorar ya pek yanıt alamaz, neden bunca sıkıcıdır bu yaşam? Neden böylesine boştur dünya?

Bu arada Jerry ve arkadaşları da kumsaldaki partiyi, evin bodrumunda sürdürmeye karar vermişlerdir. Bynonağışın müziği sürüyordur kapıta, göz gözü göremeyecek kadar dumandır hava...

Toplumsal ve evrensel yalmızlık

Amerika Birleşik Devletleri'nde oyun, öğrenim, çalışma gibi toplumsal süreçlerin içine girmeleriyle birlikte, birer "birey", ya da yanlış atı kimliği kazanan gençler. Kapitalizmin çıktıkları arasında sıkışıp kalmamak için yarışmak, başkalarının önüne geçmek, para kazanmak, maddi çıkarları bireysel çabalara gözetmektir gençliğin öğretildi. "Her koyun kendi bacağından asılır", "İnsan birey olarak doğar, birey olarak ölür" sözleri ilkokullarda duvarlarına yazılacak kadar çok benimsenir. Burjuva ahlakı, iyi birey olmayı öğretilmektedir. Toplumsal bireyselleşme, evrensellik ulusalıllaştırılır.

Jerry'nin babasının ve babası gibilerinin, dşgilerini ellerinde tuttukları tüm üstyapısal kurumlar gibi eğitim de tekeli kapitalizmin ilkelilerle, burjuva etkileri biçimlenir. Bir kültürlüleştirme, beyin yıkama aklın gelişme yollarını tıkama organına dönüşür eğitim kurumları. Gençler ya Michelle gibi emek sömürüsüyle biçimlenmiş yaşamlarında, fırsat eşitsizliğinin bir sonucu olarak eğitimden yararlanamaz, ya da Caroline gibi kısır, kalıplaşmış ve gerçeklerden kopuk bir eğitim yoluyla düşünce sömürüsünden paylanırlar.

Amerikan gençliği kapitalizmin günümüz koşullarında giderek yoğunlaşan bunalımına koşut olarak, giderek daha "tutucu" bir kimlik kazanan eğitim politikası tarafından yalmızlaştırılmaktadır. Anlamı ve amacı bireyin toplumsallaşması, toplumsal bilinç, ulusal ve evrensel kültür edinimi olan, olması gereken eğitimin, bu yolda adımlar atması tekellerin işine gelmez. Toplumsallaşmanın oluşturabileceği bir toplumsal birlik, dayanışma. Bir sınıf anlayışı sonun çıkaracaktır. Emek sömürüsü bir işçi, olayın bireysel değil sınıfsal içerik taşıdığını kavrayarsa, bu işverenin zararına olacaktır. Uluslararası işkâri daha iyi tanıma, Amerika Birleşik Devletleri'nin "en iyi, en ileri," ülke olduğu yolundaki inançlara gölge düşürebilecektir. Evrensel bilincin gelişmesi, yu günün birinde Amerika Birleşik Devletleri'nin silah dışatımının hiç de evrensel başa hizmet etmediği gibi bir düşünce uyandırması silah tekelleri ne yapacak?

Tüm bu olasılıklar gözönünde ayrılmayan egemen sınıf, Amerikan gençliğini bilinçli bir kültürlüleştirme politikasına kurban etmekte, yaşamak için para kazanacak bir işin, TV gibi bir eğlencenin, bir de birbirinden farklı olduğu öne sürülen binlerce din kurumundan birinin varlığıyla genç yaşamaları sınırlandırmaktadır. ABD'de bir genç liseden mezun olduğunda araba kullanmayı bilmiyorsa bu, ayıp karşılanır, ancak aynı gence Türkiye'nin adını duymuş olması bile şaşırtıcı bir bilgililik göstergesidir.

Kapitalizmin yapısal nitelikleri olan sömür ve saldırı, bireysellik ve ulusallık kapamındaki gerekçelerle gençliğin kabul ettirilmek istenir. Onlara tanıtılan düzen, en iyi ve değişmez olmalıdır. Bireysel ve ulusal çıkarlarını gözetilmesinde ancak, bu düzenin süzgecinde içinde olmalıdır. Bu bağlamda sömür ve saldırı, gençliğin de haklı gösterebileceği kırlar bulmak pek güç değildir zaten.

Sistemin bunalımı ve gençliğin arayışları

Anlatının başından beri sözlü-

ğimiz gibi kapitalizm, sömürüye dayalı düzeninin sonunun yaklaşıpının bilincindedir. Giderek artan bunalımı içinde, düzenin kalıcılığını sağlamak amacıyla, toplumun geleceği olan gençlere kendi ideolojisi- ni benimsetmek zorundadır. Bunun yolu da topluma/evrene karşı kayıtsızlıkla başlayıp, sistemi besleyen bir tüketim özlemi ve her türlü düzen-karşıtı savaşımın köküne kibrit suyu akanak ve bireysel kurtuluş, bunalım felsefesinden geçer. Gençler, özellikle de küçük burjuva gençliği, Caroline gibi "neden böylesine boş bir yaşam bu?" sorularının ötesine gidemeden, anlamaz, bir dizgede yaşanılanı sürdürürler. Başkaldırma güdülerini ya tümüyle köreltilmiş, ya da varoluşçuluk, hippilik, punkçılık gibi çok çeşitli biçimlerle etkisizleştirilmiş, giderek gene bir boyun eğişe dönüştürülmüştür.

Tüm insanlık değerleri doğası gereği bir "meta" olarak gören kapitalizm, söz konusu bunalım ortamının yarabılmasında kitle iletişim araçlarından en geniş biçimde yararlanır. 50 milyon kişinin serbestçe silah taşıdığı ülkede, gençler şiddet öğelerine bezeli, kanlı, vurdulu, kırkılı filmlere beslenir. Okullarda mariyuana gibi uyuşturucuları kullanılmasına tam anlamıyla göz yumulur. Edina lisesinin müdürü, "nasıl olsa alışkanlık yapmıyor, öldürücü etkisi yok, birazınız biraz yükseleceğiniz şu gençler" diyerek bu tutumu açıklayabılır. Gençliğin istediği sistemin bunalıtıldığından kurtulmak istiyor. Eh, bunun iki yolundan biri sistem karşıtı savaşım vererek, değiştirme çabası göstermek ise, diğeri de yakınları yerden kesip, bir uyuşturucu yardımıyla yükselmek olmalı. Sistemin sınımsız isteyenlerin yeğlediği de ikinci yoldur işte.

Amerikan gencinin yaşamında "metalaşma" sürecinden en çok payını alan oğurlardan biridir cinsellik. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yedi saniyede bir kadın ırzına geçiriliyorsa ve cinsel suçların büyük bölümünü 25 yaşının altındakiler işliyor, sorgulanması gereken gençlik değil, bu metalaşma sürecinin kendisidir. Seks filmleri, seks dergileri, strip-tease gösterileri sarımsır her yanı. Seksin kârı bir iş olduğu- nu gören şirketler, bunları başını artırarak için çabalarlar. Giderek daha çok seks filmi, daha çok seks dergisi sürerler piyasaya. Yapılanlara daha çok şiddet, daha sapık unsurlar katmayı da unutmazlar. Ve sonra ABD'de porno film çeviren çocuk sayısının yolda 300 bine ulaştığı öğrenilir. Köşebaşlarında üç dört yaşında çocukların ırzına geçilir. Chicago'lu Michelle 17 yaşında, babasının kim olduğu belirsiz sakat doğmuş bir çocuk sahibidir.

Ve gene aynı ülkede nüfusun yüzde 98'i tannaya innır, yüzde 60'ü düzenli olarak kiliseye gider, 14-15 yaşlarına erişen "iyi birstiyan" gençleri" İsa'nın gelip onlara görünmesini beklerler. Hangi anıların olursun olsunlar, genç beyinler din yoluyla da uyuşturulmaktadır. Zaten çağdışı bir eğitim vermekte direnen okullarda, Başkan'ın isteğiyle evrim teorisinin öğretilmesinden vaz geçilebilir. İlkokullarda dua dersi zorunlu kılınabilir rahatlıkla.

Jerry'nin iyi bir mirasıydı. Caroline'in düzene düzenini uydurmuş aradan bir birey, Michelle'in ise sınırlı bir sessizce boyun eğen bir insan olarak yetişmesi istenmektedir. Bunalımı aşınan, sonu geciktirmenin tek yolu olarak görülmek-

tedir bu. Gençliğin din, uyuşturucu- seks gibi ters etkili çözümler aradığı bunalımı ise, sistemin içinde bulunduğu durumun yansımasından başka bir şey değildir.

Buraya kadar, sınıflı bir topluluk olarak ele aldığımız Amerikan gençliğini, sistemin birer sonucu olan olumsuzlukların içinde tanıttık. Gençliğin ırkçılıktan, kültürlüğe, yabancılaşmaya kadar birbirine bağlı tüm sorunlarının sistemin birer yaratanı olduğu açıktır.

Ancak ortaya çıkan görünümün "olumsuz" olması yanında "umutsuz" olduğu da düşünülmesin. Bizim burada verdiğimiz örnekler, umutsuz bir bakış değil, çoğunluğu tanıtmaya yönelik bir inceleme- nin genel örnekleridir. "Umut" dediğimiz şey ise, Michelle'in, Michael'in içinde bulundukları nesnel koşullarda, tüm olumsuzlukların göbeğinde oluşur, gelişir. Michael'in sigortası ödenmeyen arkadaşının hakkını bireysel değil, toplu arayacağı günle- nin tüm güçlükleri karşın geleceğini bilmektir umut. Sistemin en ağır bunalım sürecini yaşadığı şu günlerde, bu bunalımı en büyük kurbanlarından biri olan Amerikan gençli- ğinin toplumsal savaşında yerini alacağından kuşku duymamak. Nasıl ki Jerry, eninde sonunda sistemi savunan bir kişi durumuna gelecektir. ABD'nin 70 milyonluk işçi kesimi ve bunun içindeki gençlik de hergün kapitalist üretim ilişkilerini yaşayarak, kendisinin sistemle çelişki içinde olduğunu kavramaktadır. Öte yandan, öderek yaşadığını daha çok duyan bir nükleer savaş tehdidine karşı, yannlarını savunan gençlerin, tüm baş gücleriyle evrensel dayanışması da gelişmektedir. Bu dayanışma içinde kuşkusuz, diynadan habersiz kılınmak istenen Amerikan gençliğinin de katılımı ve yeri vardır, daha da genişleyecektir. Nitekim, Colombia ve New York üniversitelerinde okuyan binlerce gencin, ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Botswana'ya müdahalesini hemen ertesi gün yoğun biçimde protesto etme dayanışmaları göster- mesi, ilkkenin büyük kentlerinde yönetimin silahlanma, yayılma ve eşitsizlik politikalarını kınama amaçlı yürüyüşlere özellikle üniversite gençliği'nin giderek artan bir katılım göstermesi, 18 yaşındaki Kendall Logan adlı bir gencin kıyıp kır dizeyi başı dokulu şirlerden bir kitap oluşturmasını, sınırlı ve genel bir incelemede yeralacak kadar yaygın örnekler olmasa da, yoknama- yacak önemli çabalaradır.

Evet, Amerikan gençliğine eriş- te sözünü ettiğimiz önkoşullar ger- çekleyen bir yaklaşımla baktığımızda, "coca-cola" reklamlarındaki gi- leryüzlerden başka görünimlerle karşılaşılabiliyoruz. Ancak, bu ölçü- ler çerçevesinde yapılan her incele- mede, "umutluluk" da tanı bilinci ve tüm olumsuzluklara karşım geli- gerek süren iletici çabaları, güç- lenen, bir "yarına giülümseyerek ba- kış" biçiminde genel bir koşul ol- maldır.

Unutmayalım ki, Yirminci Yü- zül Tarihi'nin kalın ciltleri vardır. Bu ciltlerde örnek verilen yalnızca ABD'deki kapitalist gelişme de- ğildir. Bilinçli bir okuma, tüm ülke- nin bakışlarını ve doğa olarak genç- lerinin de eninde sonunda benimse- ycekleri örneklerin gözünüden kaçınmasına fırsat tanımaz. İşte onun- da orada başlar asıl...

Birçok ülkedeki öğrenci hareketlerinin doğuşunu ve gelişimini dolaylı ya da dolaysız etkileyen ortak unsurlar vardır. Bunlar; ulusal ve uluslararası durumu, yaşam ve çalışma koşulları, demokrasi ve ilerici güçlerin durumu, vb. gibi etmenlerdir. Bu özellik Afrikalı öğrenciler ve onların hareketi için de kuşkusuz geçerlidir.

ULUSLARARASI DURUMUN AFRIKA'DAKİ YANSIMASI

Barış, bağımsızlık, demokrasi için kazanılan sayısız zaferler, başçı ve ilerici güçlerin insanlık adına kazandıkları başanlı emperyalizme karşı mücadeleye birbirini destekleyen gelişmelerdir.

Bu mücadelenin en acılarla dolu olanlarından Afrika da, bu süreçte ABD ve yandaş ülkelerin saldırgan tutumlarına hedef olmaktan kurtulamamıştır. ABD, dünya çapında sürdürdüğü silahlanma yarışına Afrika'yı da katarak sürdüüyor. Kitadaki askeri üslerini yaygınlaştırıp modernleştirmeye önem veriyor. Doğaldır ki, bunları yaparken, bir yandan da bölgede kendisine daha "yakın" yönetimler oluşmasına "katkıda" bulunuyor.

Reagan'ın çokönem verdiği "yıldızlar savaşı"ndan bu gelişmeler sonucu "geri kıtanın" etkilenmemesi düşülemez. Nükleer savaş, yıldızlar savaşı vb. gibi tehditlerle birlikte bu kıtada Afrikalı halk ve öğrenciler karşı başlayan ve pek de masum olmayan ilgi, dikatleri çeker ölçüde ulaşıyor.

Kapitalizmin içinde bulunduğu uluslararası krizle birlikte emperyalizmin giderek artan saldırganlığı siyasal, askeri ve ekonomik alanlardaki ilişkilerde ciddi hasarlara yol açıyor. Emperyalizm Afrika kıtasındaki gerçeklikleri atıyor ve Afrika yöneticilerinin gelişmelerini bastır-

arak, yerlerini yeni sömürgeci olanların almasını sağlamaya çalışıyor. Pek çok ülke hükümetleri IMF ve Dünya Bankası'nın şartlarına girmeyi kabullenmekle, Ulusal kaynaklarını çokuluslu şirketlere satarak halklarının geleceğini ipotekliyorlar, bu yolla üm olası gelişim yollarını kapatıyorlar. Zorlamacı bir politikanın yerleşmesi son çözümlemede yalnızca toplumsal tabakadan etkiler ve dolayısıyla Afrikalı öğrencinin yaşama ve eğitim koşullarına da yansır.

Bunların baskıcı yönetime karşı çıkılan, çoklukla karşı çıkan diğer toplumsal tabakalardan biriktirilenlere karşı da ortaya konulan baskıcı bir tavıra, ve bununla birlikte ortaya çıkan halk karşıtı uygulamalara; ilerici partilerin kapatılmasına, demokratik hak ve özgürlüklerin çiğnenmesine, öğrenci demoklerinin yasaklanmasına ve öğrenci militanlarının tutuklanmasına yol açar. Doğallıkla uzlaşma yanlısı olmayan yeni sömürgeci Afrika yönetimler bu yolla ne içte ne de dışta olumlu bir yere kavuşmazlar ancak bu da yeni sömürgeci yöneticileri ne pek ilgilendirmez.

TOPLUMSAL HAREKETİN AYRILMAZ PARÇASI OLARAK ÖĞRENCİ HAREKETİ

Afrika ülkelerinin bilinen bir olgusu da gençliğin sayısal gelişimi ve önemidir. 1975'den 1980'e dek, Afrika nüfusunun yıllık artış hızı yüzde 2,8 olarak tahmin edilmektedir. Gene 1975'de, Afrikalılar, değişik eğitim düzeylerine göre şu şekilde sıralanıyordu: İlkokul yüzde 83,6 , ortaokul yüzde 14,8 ve yalnızca yüzde 1,6'yı yüksek düzeyde. 1980 istatistikleri yüzde 10,8 in orta öğrenim ve yüzde 2,8'in yüksek öğrenim gördüklerini bildiriyor. Bu araştırma sonuçları da ve

Derleyen: GOLGÜN TEZCAN

Afrika'da Öğrenciler Acıyı ve Geleceğin Umutlarını Birlikte Yaşıyorlar

YUNANİSTAN ÖĞRENCİ HAREKETİ: ULUSAL ÖĞRENCİ BİRLİĞİ

Yunanistan'da öğrenci hareketinin ulusal adı, "Ulusal Öğrenci Birliği"dir. Ulusal Öğrenci Birliği, okullarda seçimle oluşturulan öğrenci yönetimlerinin ulusal düzeydeki merkezi örgütlenişidir.

Bu ansiklopedik bilgileri artan-şımızın nedeni, geçtiğimiz Mart ayının son günlerinde "okullarda seçimle oluşturulan" yönetimlerin için yapılan seçimlere değinmek içindir.

Mart ayında başınızmıza da haber biçiminde yansıyan ve yazık ki, ilgi toplayamayan bir habere şimdi değinmemizin nedeniyse, ülkemiz başımızda da şaşkınlıkla karşıladığımız uyardıran genel seçimlerin kamuoyumuzda yarattığı ilgidir.

Yunanistan'da askeri cuntanın yıkılışından buyana başta Atina Politeknik okulu olmak üzere tüm okullarda öğrenciler belirli bir gün sapıtayip seçim yapıyorlar. Seçim öncesi, tıpkı genel seçimlerin bir küçük örneği gibidir. Bir ay öncesiinden başlayan propaganda süresi son onbeş günde hız kazanır, son haftayla okullarda tek konu seçimler olur.

O gün, her öğrenci sandık başına giderek yönetiminde gör-

mek istediği adaylara ve daha da önemlisi adayların oluşturduğu listelere yani gruplara oy verir. Sayın yapılır okul yönetimleri belirlenmiş olur. Bu sonucun ulusal yansımasıyla YÜÖB'nin belirlenmesidir. Kısacası en çok oy alan grup YÜÖB yönetimine de gelir. Okullardaki öğrenci yönetimlerinin yetki sınırları, "sınırsız"dır. Öğrencilerle ilgili tüm etkinliklerin karar alma sürecine birinci elden katılır. Tüm öğrencilerin üyesi olduğu büyük birer demok konumundaki bu öğrenci birikimleri bölgesel ve ulusal düzeyde de öğrencilerle ilgili konuların tartışılmasına katılır, belediyeler ve hükümet düzeyinde, "yasal" bir konumla söz sahibidir.

Bu birliğin ve birlik için her yıl yapılan seçimlerin bu yıl ilginç

bir değişikliği söz konusuydu. Bu aslında genel seçimlerin bu denli çekimeli geçeceğini de en azından üç ay öncesiinden gösteren bir gelişmeydi.

1985 seçimlerine kadar, öğrenci birliklerine önem vermeyen ve seçimlere de geçişime düzeyinde katılan Yeni Demokrasi Partisi ve onun gençlik içindeki yandaşları, ilk kez bu yıl örgütlü, değişik bir savaşım içinde seçimlere katıldı. Sonuçta YDP'nin ülke düzeyindeki konumundan daha geride olmakla birlikte önemli ölçüde oy aldı, üçüncü gençlik grubu oldu.

Seçimlerin değişmez sonucu bu yıl bir kez daha yineleni ve KNE yandaş gençler en çok oyu alarak (yüzde 33 dolayında) en büyük grup olarak okui yönetimlerinin

çoğunda ve YÜÖB'deki yönetici konumlarını sürdürdüler. PASOK yandaş gençler de ikinci düzeydeki konumlarını korudular.

Seçimler öncesiinde, aynen genel seçimlerinde olduğu gibi, ve basınıımızın da yadırgadığı biçimde "hiçbir olay" çıkmaksızın serbest propaganda yapıldı, afişler asıldı, mitingler düzenlendi. Tek aynm tüm bunların da üniversitelerde gerçekleşmesiydi. Seçim broşürleri dağıtıldı, bildirilerde gruplar birbirlerini "acımasızca" eleştirdi, suçladı. Ama seçim günü tüm bunlar bitmiş ve öğrenciler iradelerini belli etmiş oldular. Bir dönem daha yönetime gelenler öğrencilerin sorunları ve istemleri için uğraşı veriyorlar. Bir yandan da cunta dönem'ün büyük Politeknik olaylarının yıldönümüne hazırlanıyorlar. Bu 17 Kasım'da da, her yıl olduğu gibi işlerinde başbakan ve bakanların da bulunduğu, politik parti yöneticilerinin yer aldığı ve belki de ilk kez bu yıl cumhurbaşkanının da bulunduğu en az bir milyonluk bir kitle, o yıllara ve o yıllan kendisine yaşatanlara, arındıkları güçlere olan birincisi ve kinini dile getirecek

● aysel tüttüncü

üstü eğitimin görenlerin her zaman okuyan nüfus içinde son derece küçük bir oran tuttuğunu gösteriyor. Bir insan, yalnızca eğitimi sürdürürken "öğrenci" kimliğini taşıyor. Yani öğrencilerin toplumsal yerleri belirgin, saptanmış değildir. Çünkü bir yanıyla geldiği toplumsal sınıfa, diğer yanıyla da eğitimin onu hazırladığı gelecekteki toplumsal konuma bağlıdır. Farklı toplumsal yapılarıyla, politik düşünceleriyle, geçici toplumsal konularıyla; öğrenciler karmaşık bir toplum grubu oluşturmazlar ve bu da kışkırsız, onların politik dönüşümlerini açıklanmaya yeter.

Bu özellikli Afrikalı öğrenci hareketi tarafından, pek çok savaşım çeşidi arasında yapılmış seçimin anlaşılmasını sağlayabilir. Onların yöntemleri işçilerinkinden önemli ayrımlar gösteriyor. Bunda işçilerin sözcüleri bir grev sırasında üretimi durdurabilmelerinin getirdiği büyük güç de önemli rol oynar ve kışkırsız öğrenci hareketi böylelikle tenel bir güçten yoksundur. Ancak Afrika'da, öğrenci hareketi toplumdannın yapılandırılmasından kaynaklanan biçimde çoğu ülkede "öncü" hareketler olmuşlardır. Yani "büyük güç" elinde tutan kesimle ilişkilerini geliştirici biçimde düzenlenememişlerdir. Bu olumsuzluklar da gösteren konuların, öğrencilerin ve onların derneklerinin, Afrika demokratik hareketinde çok önemli yer almasının sonucunu getirmiştir. Öğrenciler ve içinde bulundukları toplumlarda yaşanan krizler ve güçlüklerin birbirine olan bağlantısı, pek çok Afrikalı öğrencinin, onların derneklerini ve kıtadaki diğer ezilmiş tabakaların çekmekte olduklarını açıklayacaktır. Çünkü kaderlerini halklarıyla birleştirmeyi seçen öğrenciler için, demokrasi günden güne yeni sömürgeciğin baskısı altında çökmektedir. Öfkeli halklarıyla birleştikleri ve temel gıda mad-

deleri ve taşıt ücretlerinin sürekli artması karşısında açıkça tavır aldıkları için, Faslı öğrenciler üzerinde yoğunlaşan baskılar hala anımsanmaktadır. İdeallerini ve halklarının umutlarını öne koyan rejimlerin yerini, kapitalist dünyaya giderek daha fazla bağlanan devletlerin aldığı Afrika'da benzeri örnekler pek çoktur.

Afrika'nın yeni sömürge ülkelerinin yöneticileri, bunalımda tüm dünyada var olduğu türünden geçişimlerle, ülkelerinin bunalımlarından, açmazlarından derin biçimde etkilenen öğrencilerin sıkıntılarını göz ardı ettirmeye çalışıyorlar. Demagogik yaklaşımlarla öğrencilerde Afrika'nın kötü durumundaki köylülerinin yaşamaları arasında koşutlukları göstermekten, yöneticiler özel bir zevk alırlar, ama bu da, bu kıtanın öğrencilerinin yaşam koşullarının "töz pembe" olmadığını kanıtını oluşturmuyor.

Toplumsal gereksinimlerine yanıt vermeyen bir eğitim sistemiyle, çok az sayıda öğrenciye yirmi yıl öncesinin rakamlarıyla verilen burslarla, 20-25 kişilik olarak yapılmış çalışma odalarına en az iki katı öğrenci doldurmakla, eğitim amacı yoklukları, yurt, sağlık, beslenme sorunlarıyla, spor, tatil vb. nin lüks olarak görülmesiyle ve tüm bunların da ötesinde kültürel ve ideolojik sömürgecilikle savaşmak durumunda. Bu sorunlar ve koşullar altında da Afrika'nın öğrencileri ve onların örgütleri boğulmaktadır.

Afrika öğrencilerinin halklarının sıkıntılarını birebir yaşar durumları ve sorunun temelini yeni sömürgecilik uygulamaları olarak öğrenci hareketinin, ülkelerinde demokratik haklara karşı girişilen saldırıların, akademik baskılara öğrencilere yansımaları karşı düşünüş, yönetimlerin sahte gerekçeler altında öğrencilere ve öğrenci hareketlerine saldırılarını yoğunlaştırmasını getirmektedir. Üniversiteler tatil edil-

mekte öğrenciler okullardan atılmakta, öğrenci dernekleri kapatılmaktadır. Nairobi Üniversitesinde, geçtiğimiz dönemde öğrencilerle güvenlik güçlerinin çatışmasında en az bir öğrenci öldürüldü ve pek çoğu yaralandı. Kahire Üniversitesinde de öğrencilere gaz bombaları atılıyordu. Kuşkusuz yalnızca ikisini ömellediğimiz bu olaylar, Afrika öğrenci hareketinin ve derneklerinin hangi koşullarda bulunduğunu acı bir biçimde gözler önüne getirmektedir.

Öğrencilerle, akademik personel ve çalışanlar arasında oluşan en küçük eylem birliği ve birlikte davranma isteği bile, Afrika'nın yeni sömürgeci yönetimlerini büyük kışkırlara düşürüyor. Akademik işlemler doğrultusunda oluşan bu birlikleri, yönetimler varlıklarına doğrudan saldırı biçiminde algılıyorlar.

Liberya Üniversitesi de, yeni sömürgeci yönetimlerin bir başka taktiğinin güzel bir örneğini verdi. Öğrencilerin gelenekleşmiş ve gerçek örgütlenmeler olan derneklerini yerine, kendisine bağlı küçük bir grubun oluşturduğu yeni birliği geçirmek istedi. Bu, asıl niyetin ve amacı açık gösteriliyordu.

Afrika'nın yeni sömürge yöne-

timlerle yönetilen pek çok ülkesinde halkın ilerici ve bağımsızlıktan yana istemlerini yönlendiren ilerici partilerin olmayışı, Afrika öğrenci hareketinin en önde duran sorununu oluşturuyor. Buna, çok kötü yaşam koşullarından gelen öğrencilerin biran önce okullarını bitirme hedefini önlerine koymaları da eklenince, yaygın ve kitlesel olması gereken öğrenci hareketlerinin ve onların yönetimlerinin yerine küçük burjuva teorisiyle yönetilenlerin konması getiriyor. Buysa öğrenci hareketi için önemli olumsuzluklara neden oluyor.

Afrika'ya ve Afrika'daki bağımsızlık hareketlerine karşı amaçsız bir saldırı içinde bulunan emperyalizmin varlığının her an duyulması Afrika öğrenci hareketinin, yalnızca öğrencilerin haklarıyla ve sorunlarıyla uğraşmaktan ülkelerinin kazanımlarını korumaya götürdüğü bir gerçektir. Bugün öğrenci hareketlerinin Angola, Etopya, Mozambik'de ülke yönetimlerinin, Namibyalı ve Güney Afrikalı öğrencilerin SWOPA ve ANC önderliğindeki savaşımını; halklarının ve Afrika'nın geleceği için büyük önem taşımaktadır. Bu önem, belki de Afrika'nın geleceğinin belirlenmesinin önemidir.

Abidin Öğretmen'e

mektup yazmış kızın
 ilk öğrendiği harflerle
 Aynen aktarıyorum bir deşir var sana
 "En güzel sensin
 en iyi sensin
 en şirin sensin
 senden başka güzel yok"

ve diyor ki;
 okullar açıldı babacığın
 ilk öğretmenim sana benziyor
 ama senin gibi gülüyor
 artık havalarda soğuyor
 paktomı sırtına al
 o günkü gibi gömlekle çıkana
 kاپیا

Dindirememişti kanını
 başındaki yaralar sırtıyor mu hala
 gönder de anem yıkasın
 öyle
 gömleğindeki kanla
 gidemezsin ki okula...

Zeki Gürarslan

okuma notları...

SPARTACUS
ARTHUR KOESTLER
Roman, Kuzey
Yayınları
Aralık 1984, 308 s.

Spartacus'un yazan Artur Koestler roman yazmaya başlamadan önce gazetecilik yapar. İspanya iç savaşında muhabir olarak yer alan Koestler Franko'nun adamlarının eline düşer bir süre sonra, Arlondan gelenlerle zindan, işkenceler, idam mahkumu olarak ölümünü beklediği günlerdir. Eğer Koestler kendinden iki bin yıl önce yaşamış Spartacus'e böyle mi yaşar, şüpheler, hayal kırılganlıklar, kısaca bir yaşam, bir felsefe verebilmişse, onu yeniden yaşatabilmişse, bunda o günlerin katkısı yadanamaz sanır.

Koestler'in bu romanda ki büyüklüğü, tarihte bira-yin rolünü ve toplumların gelişim yasalrını böylesi ustalıkla verebilmesindedir. Ve bunları o günlerin Roma'sında Spartacus'un yaşamında öylesine somutlaştırmıştır ki okuyucu hiçbir şekilde rahatsız etmemektedir.

Koestler öncelikle Roma'nın içinde bulunduğu durumu göster ölmeye eserler bir kabarmasının söyledikleri: "Dağıtım sistemi berbat,ekonomik sistem dünyanın gelişmesine ayak uyduramıyor, eski şekillerle saptırıp kalınsı, ergeç yıkılacak. Bizde yeni bir düzen gerekli Bir yüzyıldan beri dışın herke açıkça görüyor bunu. Fakat bu fikri, ifade edildiği her yerde yok etmeye çalışıyorlar, hem de hangi kafanın içindeyse o kafayla beraber."

Her şey en iyi gladyatör okulundan 60 kişinin kaçmasıyla başlar, olaylar gelişir. Artık yetmişbin kişidirler. Yetmiş bin esir. Ve Güneş Şehrini kurmaya girişirler. Topraksızların mülkü, vatansızların vatani, esirlerin özgür şehri olmasını istedikleri şehir. Oysa "Güneş Şehri daha kurulur kurulmaz, düzenin, dünyanın dört bir tarafında ödüldüğü ağm görünmez ilimleleri aramaya girecek ve bu ağdan bir daha kurtulamayacaktır."

Güneş Şehri için er-kendir henüz Spartacus tüm bunların bilincine var-

mıştır. Yenilgi kaçınılmazdır. Ama gene de gitmesi için yapılan önerileri kabul etmez ve sonuna kadar kalır. Kalışını da şöyle açıklar Remalı Komutan Krassus'a: "Sonuna kadar dayanmalı. Menziller arasındakıbağı koparmamak için, beni benden sonrakine bağlayan zincirin bir halkasının eksik kalmaması için, sonuna kadar gitmek lazı-m. Kural böyle, neden öyle olduğu sorulmaz. Krassus'un anlamadığını görünce masamın üstünden kupayı aldı, şarabı son damlasına kadar içti ve gülümseyerek "Artık bırak-mamalı, dedi. Benden sonrakine temiz kalsın." Spartacus'u okumanızı öneri-riz. Roma İmparatorluğu ve Spartacus'un servetine ilişkin verdiği bilgiler için. Bireyin tarihi nereye kadar belirleyebileceği konusunu düşünmeye ittiği için.

□ NESRİN HOCAOĞLU

YAŞAM YOLU
ANTON S.MAKARENKO
Çeviren: Şemse Yeğm
Payel Yayınları

Eğitimci ve yazar Anton S.Makarenko tarafından 1925-1935 yılları arasında yazılan "Yaşam Yolu" adlı kitap gerçek bir deney olan Gorki ve Zermjnski topluluklarını anlatmaktadır. Henüz kuruldukları yıllarda Sovyetler Birliği'nde ve dünyada ilgileri üzerine çeken bu topluluklar 1917 öncesi ve iç savaş koşullarında toplum dışına atılan açlık ve kımsesiz çocuklardan oluşmaktadır. Anton S.Makarenko bu toplulukların ilk kurucu ve yöneticisidir. Kurulan ilk topluluk çocukluk ve gençliği çok güç koşullarda ve hemen hemen her işte çalışarak geçer, bu nedenle kendi geçmişlerini anımsatan, büyük yazar

Gorki'nin adını alır ve onlarla taşır.

Kitabın değeri sadece tarihsel özelliğinden kaynaklanmamaktadır. Yaşam Yolu günümüz eğitim bilmimin temel konuları olan "Çocuk eğitimi", "Gençlik", "yeni insan tipinin yaratılması" gibi konularda görüş ve deneylerle doludur. Yazıldığı dönemde Sovyetler Birliği'nde bu konuların yoğunca tartışıldığı, araştırıldığı dönemler di.

Makarenko'nun uygulamaya çalıştığı eğitim sisteminin temel amacı "bireyin toplumsallaşması"dır. (Eğitim sistemimiz ise tam tersi bir süreci "Toplunun bireyselleşmesi"ni yaratıyor mu?) Bencillğe sonuna kadar karşıdır ve topluluk "daha iyi bir yaşam için avasırken yavaş yavaş kişisel çıkarı ana herkesin çıkarlarıyla karışacağı" savunmaktadır.

Makarenko'nun inana ve yaşama bakışı sıcak ve sağlamdır. "Kusurlu olan insanlar değil, aralardaki ilintilerdir"

"Yaşamın güzel olması gerektiğine, onun bütün güzel şeylerin kökeninde bulunduğu inanıyorum. Yaşamı olduğu gibi seviyorum. Yaşam, kutsal olmadı, ölçüt olarak bencillığı aımadığı, uğraşp didinmelerden, tehlikelerden, acıların, düşüncelerden, doğa karşısındaki bir tür övünç ve bağmazlıktan oluştuğu için güzeldir.. Yaşamı sevdiğim için yaşıyorum, geçeyi, gündüzi seviyorum, uğraşp didinmeyi seviyorum, insanın büyüme sine doğayla boğuşmasını, özellikle de kendi doğasıyla boğuşmasını seyretmeyi seviyorum"

İki ciltten oluşan ve bir eğitim destanı olarak tanımlanan bu kitap mutlaka okunmalı.

□ H. UYGAR

şair penceresi

Yaşamın Bilgisine Ulaşım: k ve Şiir

Penceremizin bu yazısını, derğimize gönderilen şiirlerde çok sık karşılaştığımız, aynı kökene dayalı iki önemli yanılgıdan basketle, şiir-yaşam ilişkisi ve bağlı olarak şiir bilgisi konusuna ayırdık. Her ay gönderilen yüzlerce şiir üzerinde yaptığımız değerlendirmelerde -şairin diğer sorunları yanı sıra- şiirle yaşam ilişkisinin bağsal düzeyde sağlıklı olarak kurulamamasından kaynaklanan iki önemli ortak özellik görülmektedir.

1- Ya, yaşama ilişkin bir bilgi -bilimsel olsun, olmasın- estetikte edimeden, imgeye dönüştürülmeden olduğu gibi şiire aktarılmakta ve şiir bir bütün olarak bu yolla kurulmakta; 2- Ya da, gerçekliğin doğru ve bütünsel bilgisine vamlanmış olmanın kaynaklanan bir ealkilikle, yaşamla bağı kurulamaması soyut ve bulutluk şiirler yazılmaktadır.

Bilindiği gibi şiir, yaşamı ve yaşam içinde insanı kavramanın, daha iyiye, güzele ve doğruya ulaşmanın en duyardı, inceltilmiş araçlarından biridir. Sanatın diğer dallarında olduğu gibi şiirin de süzülüp damıtıldığı ana kaynak yaşamdır. Şiire giren herşey doğrudan yaşamla ilgilidir ve her zaman yaşam şüri önceler. Bu nedenle şairin, şiirini oluşturan bu büyük kaynağı bilmesi doğal bir zorunluluktur. (Kuşkusuz bu bilmede, yaşamın tarihse ve toplumsal boyutlarıyla kavranması en doğrusu ve yetkinidir.)

Yaşamın bir alanmda uzmanlaşmış kişi için diğer alanlarda yaşamın sünsesine yardımcı olacak bir bilgi yeterliken, şair için bu, bütün hakkında daha yoğun, derinliği olan bir bilgiyi gereklil klmaktadır. Çünkü O, doğumdan ölmeye insana ilişkin tüm konularda söz söylemek gereğini duyaracaktır. Bunu da tüm yaşamsal olgularda ilişkilendirebileceği sanatsal imgelede yapacaktır. Şairin, bimeddiği için konu anırlatmasma gitmesi nasıl dışınıilemezse, yetersiz ve yanlış bilgilerle yetkin ürünler vermesi de beklenemez.

Ancak, kuşkusuz hiçbir zaman salt bilgiyle şiir yazılamaz ve hiçbir sanat yapıtı yalın bilgimin boy gösterdiği bir alan değildir. Bilindiği gibi, şiir, bilimsel dışından farklı olarak soyut kavramlarda değil, imgelelerde dışından yürütme içidir. (Tam karışılmasa da bir yanlış anlaşılmayı da gözde alarak buna "görüntülerde düşünme" diyelim.) Çünkü insanın çevresi ile ilişkisi her zaman somut olup, soyutlanımsal biçimde değil imgesel biçimde kavranıp verilebilir ancak.

Sanatsal imgeler ise doğası gereği duygusal bir bileşeni içerir. İnsanın duyurğuna dönüktir ve her zaman koşulsuz bir tepki uyandırır. Bu nedenle bilgi ve düşünce ağsının, şairin iç dünyasında duyulan ile kaularak ayırtılmıyacak biçimde imgelelerle iletilmesi esastır. Gerçek şiirde biz bu ögeleri, şiirin iç bütünlüğünden, imgelerin iç dünyamıza yaptığı yankılanmalardan, uyandırdığı çağnımlardan, ses ve ritimlerin yüreğimize üzerinde bıraktığı izlerden çıkarırız, çıkarmalıyız.

Yaşamsal olgu ve nesnelerin imgeye dönüştürülmesine gelince, bu, şairin bilgi ve deneyim birikiminin yanısıra esas olarak yeteneği ve duyadığının derinliği ile doğru orantılıdır. Yukarıda değindirdiği gibi sanatsal imgeler duygusal bir bileşeni -içsel bir yaşammışlığı- içerirler ve her zaman yaratıcı düşünce, sanatçı fantazisinin bir ürünüdür. Şair imgeyi çeşitli söz sanatlarıyla elde edebileceği gibi dilin en yalın araçlarıyla belirtilebilen görsel ayrıntıdan utasaca seçerek de elde edebilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken, imgelemenin, insanı çevresinden ayırmaya, ona bencil, soyut bir di ya yaratmaya eiveriği bir yeti olduğudur. Şair yalnız bu doğal itlim ve içgüdüsel gücün oyununa kendini kaptırmasa hiçbir zaman yetkinliğe ulaşmaz. O nedenle şairin imgelemi sürekli olarak usun ve gerçekçi düşüncenin yasalan tarafından denetlenmelidir.

Sonuç olarak, unutulmamalıdır ki, bir başma bilgiyle şiir yazılamaz. Yaşam ve insanın bilgisine ulaşarak ise bizi dünyaya bulutluk bakmak durumunda bırakır. Bu da dünyaya biraz daha bulutluk taşımadan öte bir işe yarayacaktır. Oysa şiirin amacı da, diğer sanat yapıtları gibi, dünyamıza açıklıklar getirmek, dünyamızla ilgili herşeyi apaçık klmaktır.

●YARIN

Gectiğimiz ayın ilk haftasında "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun kimi maddelerinin değiştirilmesi ve kimi maddeler eklenmesine ilişkin tasarı gündeme geldi ve yıllardır olmadık biçimde kamuoyunun ilğai içinde, büyük çatışmalara geçti.

Tasan için çeşitli yorumlar yapıldı:

Teoman Evren (Türkiye Barolar Birliği Başkanı): "Tasan bir polis devleti kurmaya yönelik adımdır ve tasarı getireceği sonuçlar bakımından son derece tehlikeli nitelik taşımaktadır... Bu yasadın sonra polisin yargısal denetimini hiç mümkün olmayacaktır."

Gwyn Morgan (AET Ankara temsilcisi): "Bu tasarı yasalaşırsa, Türkiye-AET ilişkilerine adeta öldürücü bir darbe iner. İkili ilişkiler en az 5 yıl için dondurulur, ikili ilişkilerin canlandırılmasına ilişkin girişimler tüenden rafa kaldırılır."

Vehbi Batuman (HP milletvekili): "Hoşgeldin Hitler. Bu tasarıyla ancak SS birlikleri kurulur."

Rahşan Ecevit (DSP kurucularından): "İnsan hakları ve demokrasi açısından, bu yasa tasarılarının iletir tutar yanı yok. Bu yasa Anayasa'nın 17-23. maddelerinden kaynaklanıyor. Anayasanın bu hükümleri değişmediği, herhangi bir iktidar, sokak terörünü önleme bahanesiyle, sivil terörü dayanan bir yönetim kurabilir."

Tasarıyı savunan Başbakan Özal ise "12 Eylül sonrası otorite askerin elindeydi. Sıkıyönetimin çok büyük yetkileri vardı. Bütün polise verdiğimiz yetkiler bunun onda biri bile değildi. Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda ortaya çıkacak otorite boşluğunu doldurmak lazımdır" demektedir.

Anayasa'nın 122. maddesine göre, sıkıyönetim "anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni veya temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü

Tartışılan Bir Kanun ve Birkaç Saptama

ERHAN CÖMERT

hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşürebilecek şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle ilan edilir"

Buradan varılacak mantıklı çıkarım şudur: Sıkıyönetim'in varlığı bu yukarıda saydığımız nedenlerden ötürüdür. Dolayısıyla bu nedenlerin ortadan kaybolması, sıkıyönetimin kaldırılmasını gerektirir. İşte bu noktada Özal'ın tasarıyı savunan sözleri kendi içinde çelişiyor ve demagoji ortaya çıkıyor. Şöyle ki: Sıkıyönetim, anayasanın ilgili maddesinde sayılan nedenlerden ötürü ilan edilmiştir. Sıkıyönetimin kaldırılması bu nedenlerin de ortadan kaldırıldığını gösterir. Öyleyse sıkıyönetimin boşluğu doldurulacak bu otorite neye, kime karşı kullanılacak? Ya da: Yeni tasarıyla sıkıyö-

netimin boşluğu doldurulmak isteniyor. Böylece de sıkıyönetimi doğuran nedenlerin ortadan kalkmadığı savunulabilir. Öyleyse sıkıyönetim neden kaldırılıyor?

Özal'ın mantığını anlamaya çalışalım. "Sıkıyönetim amacı devlet güvenliğini yönetmiş 'belli tehlikelerden' önlemek olduğuna göre, özgürlük kısıtlamaları da bu amaca yönelik olacaktır. Buradan çıkan sonuç şudur ki, temel hak ve özgürlükler düşüncesi açıklamaları, dernek ve sendikalarla öteki kitle örgütlerinin yasal çalışmaları, şiddet hareketleri niteliğini taşımayan tüm hak arama ve kullanma girişimleri ve çalışmaları, sıkıyönetim kanunun dışında kalmak zorundadır. Çünkü bu tür çalışmalar, olağan yönetim biçiminin içinde kalan demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasından ibarettir. Anayasanın olağanüstü haller için koyduğu hükümler, olağan hallerde uygulanırsa, bu, anayasaya ters düşeceği gibi, demokratik rejimin de ortadan kal-

dırılması sonucunu doğurur."

Bu yazıda, tasarıların içeriği ve maddelerine girilmedi. Çünkü ydılar ilk kez mecliste olan "birşey" halka bu denli yansıdı ve insanlar konu hakkında bilgilenemedi. Sızırsız halkın çoğunluğu "kanunu" ve getirdiklerini bilmektir. Bu yazıda olayın özüne ilişkin birkaç saptama yapılmaya çalışıldı. Kıssaca birkez daha belirtirise: Bu yeni ya da bir ilk girişim değildir. "Kanun, yasa denetimini, idarenin herhangibir değeriyle ve nitelemesine yer bırakmayacak derecede, yalnız maddi olayların tesbiti ile yapılabilecek kadar kolay bir hale getirmişse (idarenin) takdir yetkisi yoktur. Bunun dışında ise idare, kanun belli bir açıklığa sahip olmadığı için, her türlü yasa denetimi dışı kalacak şekilde takdir yetkisine (dolayısıyla hareket serbestisine) sahip bulunacaktır." Nitekim yasaların belli bir açıklığa sahip olmamaları yizünden idare elini kolunu sallaya sallaya hukuka aykırı işlemler yapabilmektedir. Oysa idare takdir yetkisini kullanırken gerekli araştırmaları yapmak ve varolan durumu kanaat yaratıcı delillerle kanıtlamak zorundadır. Özellikle kolluk güçlerinin ve yargının uygulamalarında bu önem kazanır. Bu, bize hukukun özü 'masumluk karesini' anımsattı; bir kimsenin suçlu olduğunu ispatlanmadıkça, o kişi masumdur. Oysa Özal ve (iş) arkadaşlarının gözünde 'bir kimsenin suçlu olmadığını ispat etmedükçe, suçludur', hatta masum olduğunu ispat etme bile suçludur. Barış Demegi ve DISK yargılamaları sürerken sarfettiği sözler bunu göstermektedir. Ve işte düşünün, mahkeme sürerken Özal'ın yasaları ve hukuka aykırı suçlaması, Polis Görev ve Yetki Yasası tasarıları gibi girişimlerle daha da güçlenecek olan hareket serbestiliğiyle (ve bu sayede) ne yönde ve neler yapılabileceğini gösteren bir uyardır.

İlk büyük miting

o Yaza ve Fotoğraflar:
alper Özdemir cem dereloğlu

1 9 Haziran Salıvı'nın ardından İstanbul Saraycılar meydanı hareketlenmeye başlamıştı. Alanda hazırlanan sığınak miting için İstanbul dışından gelen kalebaşık grupların ilki SODEP Ankara örgütü oldu. Saatler il ve gece örgütleri de mitingün başlamasıyla olan 14.00'e kadar üç ayrı kolonla yürüyerek Saraycılar'a geldiler. Alanda çok yoğun güvenlik önlemleri alındığı dikkat çekiyordu. Mitingün başlamasıyla çıkan tedbirler kısıtlı bir şekilde alına alan polislerce işler hızla arandı.

2 Rıfat SİL, Zehra Livanlı ve Sazan Akku'lu bir parçaları saraycılar mitingüne katılanlara izin verilmemesinden benzeri yapılandı. Bu arada miting atmosferi de tyden iyiyse benimsenmeye başlandı. Demokrasi ve etkin, seçim istediği beyten sloganlarla birlikte "Zindanlar Boşalsın, Genel Arı" özellikle öne çıkıyordu. "Yokluk Kader Değildir", "Despotizm Sıc Olmaz" gibi pankartlar taşıyan etrafı gürleyen Erdoğdu'lu bir örgüt büyük ilgi topladı.

3 Tasarının son noktaları ve etrafı dogrudan doğruya 1981 istemleri de var oluyordu. "Kaldım, Gelişim, Barış", "Paralel Eğitim Son", "Eğitimde Özgürlük", "Yokluk Meydanı" pankartları taşıyan gençler Tarkan Akay'ın konuşmalarını dinliyor ve konuşmalarıyla destekliyorlardı. Tarkan Akay'ın konuşmasında Türkiye'de olan ekonomik sorunlar, içinde kadının durumuna da değindi.

4 SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü mitingün son konuşmacısıydı. İnönü'den tam anlamıyla demokratik düzenin sağlanması için anayasa değişikliği ve erken seçim istedikleri, mitingün katılan tüm üyelerden büyük destek gördü. Saraycılar meydanına toplanan 50 bin kişi 35 derneğin üzerindeki tribünler kısıtlı saatler boyunca yerinden ayrılmayarak, konuşmaları tak bir ağızdan taşıyorlardı. "DEMOKRASİ"

Dernekleşme sürecin-
de 5. basamağı oluşturan E.Ü.Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nin kuruluş üyeleriyle YARIN dergisi olarak bu bağlamda şöyledik. Konuya açılım getirmesi dileğiyle.

Kurucu arkadaşlar, dernek için başvurularının önemini şöyle özetlediler: "Çıkış noktamız, bir seçeneğe sunmak. İnsanı kendi haklarına sahip çıkmasına yabancılaştırmamanı karşısında olmak. Öğrenci gençlik düzeninde öğrenci derneği kendi içinde demokratik işleyişe sahip böylece bir kurum. Öğrencilerden gelen bu ilk adımda son biçimini alan çoğunluğun kararın geçerli olacaktır. Unutmamak ki biz burada öğrenci olmanın doğan mesleki sorunların çözümü, söz sahipliği için örgütleniyoruz. Bu anlamda öğrenci derneği, seçeneğini demokratik bir yapı oluşturarak sunar. Bunun dışında siyasal bir işleyiş güdemez. İşleyiş, tüzükle de belirlenmiştir. Tüm üyelerce benimsenmiş, denenmiş, doğruluğu, yerinde olduğu görülmüş taavüdan, karadann yeni baştan tartışılması ise yerin-

EÜ Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Kurucuları: KAYGIMIZ DEMOKRASİ

de saymaktır, derneğe zarar getirir. Bunun önlenmesi demokratik merkezîyetçilikle olur. Dernek içi demokratik bir merkezîyetçilik sağlandığında ise tartışma konusu o andan sonra alınacak kararlara ve bunların yinelenmesinin nasıl olacaktır.

AYŞE ■ Merkezîyetçilik ilk bakışta demokrasi ile ters düşüyor gibi görünür. Belirli bir çoğunluğun istemi üzerine seçilmiş olsa da sonuçta herşey tek bir kişi ya da kurula kalıyor gibi görülmüyor. Bu, ağırlıklı merkezîyetçilikte gerçekten böyledir. Ancak bizim aşındığımız demokratik bir merkezîyetçilik

liktir. Belirli amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmalarda kargaşaya meydan vermemek ve işleyiş düzenlemek için bir merkez gereklidir.

AYNUR ■ Bazı arkadaşlarımız diyorlar ki; dernek kabî merkezîyetçi bir hale gelebilir. Olayları böyle dışardan izlemek yerine kararlar alınırken ve alınmadan da gerçek özerk ve demokratik üniversiteler için çabalar, girişimler, tartışmalar başlayacaktır. Yakınmaların iletmesiyle kalınmayacak, çözüm yolları üzerinde tartışılacak, seçeneğin sunulacaktır."

YARIN ■ Dernek içinde

demokratik işleyiş nasıl olacaktır?

RAKAN ■ Demokratik işleyiş, seçimle görev vermemeye, seçimle görevden alınmaya, aynı zamanda üyelerin aktif çabalarına dayalı katılımıdır. Her görüş ve karar tartışılır, oylanır. Öğrenci kitlesinin kendi hak ve çıkarlarını ilgilendiren kararlara alınmasında söz sahibi olması, yönetime ve denetime demokratik katılımı zorunludur. Dernek içi demokrasiden bunu anlıyoruz. Ve bunu sağlamak için tüzük çalışmalarında dikkatli davranarak, çalışmaların yönlendirilmesi ve işleyiş, bütünüyle, genel kurulda seçilmiş yönetim kuruluna bırakılmıyor. Ana çalışma birimleri ve bunlara bağli alt çalışma birimleri oluşturulacak. Bununla öğrencilerin aktif olarak çalışmasını gözetiyoruz. Bu birimlerde görev almak isteyen öğrenci başvurarak, çalışacak. Yapılacakları da kendisi seçilecek. Çalışmaların ise genel kurulda üyelerce seçilmiş olan yönetim kurulu onaylayacak.

önce kalmaları, izleyici kalmamalarını diliyoruz.

■ Sizce öğrenci derneğindeki kitleliliğin önemi ne? AYŞE ■ Burada önemli olan derneği kurmak değildir. Nitekim yedi kişinin biraraya gelmesiyle dernek kurulabilir. (Tabii normal koşullarda) Asıl önemli olan derneğe demokratik bir işlelik kazandırma. Demokrasinin sözcük anlamından da anlaşılacağı gibi bu da ancak geniş kitlelerin katılımıyla gerçekleştirilir.

Katılmak, öğrenciler için demokratik bir hak olduğu gibi, onların toplumda demokrasiye işlerlik kazandırması için uygulamakla sorumlulukları bir görevdir.

ALP ■ Ben, kuruluş aşamasında bizim okuldaki öğrencilerin ilgisi, katılmaya değinmek istiyorum. Daha kuruluş aşamasında geniş bir tabanın bizi desteklemesi (ve denemesi) bürokratik sorunları daha kolay karşılayabilmemizi getirdi. Çalışmalarımız bundan sonra da bu bütünlük bağlamında sürmeli.

■ Okulunuzda katılım bu denli olmasaydı, siz yine başlurur muydunuz?

AYNUR ■ Medfedeğimiz düzeyde katılımı sağlayamazsak -ki bunda yurt genelinde yaşanan yılmılık verici örnekler etken olacaktır- boş bir adım atmış olacağımızı sanmıyorum. Çünkü yapılan vadîğini duyurulmalıdır, sınırlara karşı hakkını arayışdır. Ve örnek olacaktır.

İŞİ. ■ Derneğin amacı kavrandıktan sonra bence katılım çok fazla olur. Madem sorun kendi sorunumuz ve bîz buna çözüm getireceğiz.

■ Son olarak değinmek istediğiniz birşey var mı?

NEJAT ■ Umutla başladık işe. İzin verilmemesi, tûmden yadınması için bir gerekçe yok. Anayasal haklarımız olan öğrenci derneklerinin kurulması Türkiye'de demokrasiye giden yolda önemli bir adım olacak. Türkiye'de başvurmuş olan beşinci derneğiz. Diğer fakültelerde de bu girişimler somutlanırsa, talep artarsa yerleşmesi, vadik kazanması daha hızla olacak. Kuşkusuz bu konuda öğrencilerin çabası yeterli değil. YÖK ve anayasanın bu konudaki çelişkisi ve uygulamanın nasıl olacağı yolunda barolardan yorum ve destek bekliyoruz. Bundan da. Kimi siyasal parti panellerinde bu hak gündeme geliyor. Onların da desteği gerekli.

Kültür Merkezi mi, Kültür Engelleme Merkezi mi?

İzmir Atabürk Eğitim ve Gençlik Merkezi, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca bağli merkezlerden biri. Bunun, gençlerin işlerinden ve okullarından kalan zamanlarını, daha üretken daha yaratıcı kılmak için çalışmaları sürdürdükleri, daha doğrusu engellere karşı sürdürmeye çalıştıkları bir yer. Yöneticilere göre yalnızca "öğrenme ve beceri geliştirme" söz konusu merkezde. Bu nedenle tüm yıl boyunca çalışmalar ürünlerini sergilemiyor. Böyle bir tutum da, katılan üyelerin her yıl toplu gruplar halinde uzaklaşmalarına neden oluyor.

Son aylarda eklenen "keyfi" uygulamalar sonucunda çalışmak neredeyse olanaksız hale geldi. Uygulamaların Gençlik Merkezi yönetimini de aşip, mülki amirlikten kaynaklandığı söyleniyor. Yeni bir kararla saat 17'den sonra çalışma yapmak yasaklandı. Oysa çoğu gençcin ayırdabildiği zamanları, saat 17 sonrası.

Engellere bir örnek de, 17 Mayıs-10 Haziran tarihleri arasında açılan katkâtı sergisi. Sergiyi 62 katkâtîyle gerçekleştirmeye çabalayan 15 kadar çizer, yapıtlarını asacak pano bile bulamadılar. Salonun kapısı genellikle kilitli tutulduğundan sergi pek fazla izlenemedi.

Gençler kafasında oluşan "kültür merkezi mi, kültür engelleme merkezi mi" sorusuna işleyişe yanıt getirilmesini istiyorlar.□

Peşin Ödemeyen Yurttan Atılır!

Yurtların boşalma zamanlarına rastlayan Haziran-Temmuz ayları beraberinde öğrencilere yeni sorunlar getirdi. YARIN İzmir bürosu bu bağlamda İzmir'deki üç yurdun (Zübeyde Hanım Kız Öğrenci Yurdu, İnciraltı Ö.Y. ve Bornova Ö.Y.) temsilcilerinden oluşan üç öğrenciyle görüşti. Temsilcilerin açıklamaları şöyle:

"Kredi Yurtları Genel Müdürlüğü'nün belirlediği, Yurt İdare ve İşletme Yönetmeliği'nin 17.maddesine göre, 85-86 öğretim yılında yurtta kalmak isteyen yurt öğrencilerinin, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarını kapsayan 7200 TL yi, bu aylarda yurtta kalmadıkları halde vermeleri gerekmektedir.

İstenilen toplu parayı yatırmayan öğrencilerin yurtla ilişkisi kesilecek ve müdürlerin de teker teker yaptıkları konuşmalarda belirttikleri gibi gelecek öğretim yılında yurda alınmaları zorlaşacaktır. Bunun yanı sıra okul harçlarının da haziran ayı içinde yatırılması zorunluluğu öğrencileri ikinci bir yük getirmektedir.

Bazı yurtlarda tümüyle "keyfi" denilebilecek uygulamalar da görülmektedir. Şözelimi, Zübeyde Hanım Kız Öğrenci Yurdu'nda ek olarak ekim ücreti de peşin alınmaktadır. İlgili yönetmeliğin 12.maddesine göre, öğrenci ilenki aylara ait yurt ücretini "istese" peşin ödeyebilir.

Temsilciler, öğrenciler adına bu ücretlerin alınmamasını en azından taksitler halinde alınmasını istiyorlar.□

ÜNİVERSİTELERDE "TÜRK LÜK"

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden geçen (46) sayımızda söz etmiştik. Türk-İslam Felsefesi Kürsüsü başkanı Nihat Keklik'in son incilerini de bu sayımızda duyuraltım...

- Sevgili çocuklar siz küçüksünüz, ekonomiyim, zammış, Amerikaymış boş verin, sizin uğraş alarınız değil, bırakın bunlanuğraşanlar var
- Çocuklar dünyanın en haklı ve doğru yolu İslam'dır. Sizi bu yola katılmaya çağınıyorum.
- İslam sunge ve bayrağını çekinmeden kullanın.
- Unutmayın çocuklar dünya hala türkten korkuyor, bunu unutmayınız.
- Çocuklar bizim smızanımız çok gen ışı, koruyamadık. Belki bu topraklarımız bir gün gene bizim olacak
- Size kitap okumanızı söylemişim. Bir arkadaşınız da utanmadan koltuğunun altına bir kitap sıkıstırılmış. Düşünüyorum... bilmem de. ne varın. Bu kitaplar kötü kitaplardır. Bunlar felsefeyle alay ediyorlar.

Bunlar da Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Türk Dili Sorularının bir bölümü:

- "Biz imparatorluklar kuran bir milletiz. Dilimizde arapça Farsça kelimeler yanında İngilizce Fransızca, Latince v.s. kelimeler de vardır. Ancak biz bu kelimeleri bin yıla yakın bin zamandan beri konuşa, konuşa türkçeleştirmiştik. O kelimeleri yazı dilimize de konuşma dilimize de yerleştirmiştik. "Kitap" akıl mesela gibi kelimeleri dağdaki çoban biliyor ve kullanıyordu. Çankaya'daki cumhurbaşkanı da türkiye dışındaki türkler de...

(...) Yunus türkçesinde ısı, sahip demekti. Şimdi biz sapsiz çocuk yerine "ısısız veya ıssız çocuk" mu diyelim. Uşu her zaman akıl yerine nasıl koyabiliriz. Uşlu çocukla akıllı çocuk aynı anlama mı geliyor? Her akıllı çocuk uşu olabilir ama her uşu çocuk akıllı mıdır. Tirmarhanelik delilerin bile uşu uşu otuğuunu çok görmüşüzür. ama onları kullanılmaları için tımarhanenin yolunu tutmuşuzdur.

Soru: metni noktalama ve imla bakımından doğru bir şekilde yazınız. (Ahntı Yavuz Bülent Bakiler'in Üsküpten Kosova'ya adlı kitabından)

A.O. TIP FÜKÜLTESİNDE BAŞARI ORANI "MÜTHİŞ" ARTTI

YÖK başkanı üniversitelerde başan oranının arttığını söylüyor. Yaklaşık 40 bin öğrencinin, bu yıl sonuna kadaratılmamının beklendiği ülkemizde oldukça ilginç ve o kadar ciddiye alınmaz bir söz. "Başan oranının artmasına" yönelik en "garip" olaylardan biri de herhalde bu yıl AÜ Tıp Fakültesinde yaşanmakta

Son dört yıl içerisinde not sisteminin beş kez değiştirildiği fakülte de son değişiklikle bu öğretim yılının bitmesine bir ay kala yaşanan. Yeni sisteme göre vizelerden yüzde 40'ın altında alınan her notun yüzde 40'a farkı vize toplamından düşülecek, sınavlarda 4 yanlış 1 doğruyu götürcekti. Böylece sıfır altında not alma "hakkında" da" sapsizsiniz. Ayrıca "komite" sistemine geçildi. Buna göre finalde

tüm dereler birlikte hesaplanacaktı. Örneğin; 1. sınıfta yedi dersten beşi tek, diğer ikisi de tek sınav halinde yapılıyor. Hepsini birlikte hesaplanıyor ve kafanızda tüm derelerden birden kabıyorusunuz

Ancak sonuçta "umduklarının" da istüende öğrenci kalınca bu sistemin 1. dönem için uygulanmayacağı açıklandı. Buna rağmen 1. sınıftan 67, 2.sınıftan 43, 3.sınıftansa 70 kişi toplam 180 kişi "vizesiz" olarak sınıfta kaldı. Tabii bunun bir de finaller sonrası var...

A.Ü. Tıp Fakültesinde öğrenciler iyi bir doktor olabilmek için değil sınavı geçebilmek için çalışmaya zorlanmaktalar. Amaçlanan buyusa gerçekten başanyorlar. YÖK başkanı istediği kadar "üniversitelerimizde başan oranı, yükseliyor!" desin.Ç

"...BASIN TARAFINDAN ESGEÇİLMEKTE"

Size her üç kişiden birisinin, dostunun ve akrabasının da içinde olduğu "içerlerden" birinden sözedeceğim. Burada ismiyle de özel olan Çanakale cezaevi. Sizin de bildiğiniz gibi burası en iyi "içerlerden" biri olarak görülüyor. Burada son olarak bakanlık emridir denilerek, benzer cezaevleri ile yazılmak yasaklandı, ailelere yazışmalar da kaldırıldı. Dışardan gelenlerin getirdikleri kitap ve benzeri her türlü yayın alınmamasına başlandı. Yaşam ve beslenme konularına ise sayfalar dolusu yazılar konu olacak nitelikte. Bir de iki üç yıldır bir toplu isyan ve işkence davası sürüyor. Önceleri basında çıkmasına karşın uzun süredir (malum önemli haberlerin olmasından dolayı) basın tarafından es geçilmekte.

● 8.sendü
çanakale cezaevi

ABDULLAH ORKAN

ABDULLAH ORKAN

"GİDEN BAHARDAN, GELEN YAZDAN SÖZETMEK VARKEN..."

"Sherhaba Sizlere yazmayalı yaklaşık bir yıl gibi bir zaman oluyor. Burada bizim açımızdan iyi yönde bir değişim oldu diyemem. Sizlere ilk yazdığım sıralarda "tek tip" elbise giymişyordum. O zamanlar bu konumumuz dolayısıyla çeşitli ihtiyaçlarımızdan mahrum bırakılıyorduk; cezası biten insanlar salıverilmiyor, ailelerle görüştürülüyor, havamızdan, yememizden içmemizden akıl almaz kısıllamalar yapılyordu. Hakkımızta yaşadığımızda ise "tek tip" elbise giymemiz önerilyordu. Yeterli besin alınmadığı için vücudumuz tam olarak işlevini göremiyor, romatizmalar, mide hastalıkları ve hemoroid tüniinden hastalıklarla yakalanıyorduk. Bu koşullar şimdi de sürüyor. Tahliye olanayanlar arasında ben de varım. Atadan geçen süre içinde arkadaşlarla bir değerlendirme yapıp "tek tip" elbise giymeye karar verdik.

Yeni konumumuz dolayısıyla bir takım haklarımız geri verildi. (...) ancak hala

tahliye olamıyoruz. Zaten buaya geldik geleli tahliye veremedik.(...) Elbise giyeli yaklaşık yedi ay olmasma karşın cezası bitenler hala burdayız. Ve ben de ondokuz aydır buradayım. Burada fazladan yatıyorum.

Bir de yemek sorununuz var ki bu sorunu dile getirmekten bıktık usandık. Adalet bakanlığına bir çok kez dilekçe ile başvurduğumuz karşın bir sonuç alamadık. Bu konuda idarenin de yapabileceği bir şey yok.

(...) Size mektup yazmaya başlayınca hep bu sorunlar kafamı dolduruyor. Hiç de hayal edip de iyi şeyler yazmak gelmiyor içimden. Giden bahardan, gelen yazdan söz etmek varken. Yeni yeni kitaplardan konuşmak varken illa da bu sorunlar yığılı seriyorum gözleriniz önüne (...)

● mehmet öz
özel tip kapalı cezaevi
C/2 kış. bantın

ÜÇ DAKİKALIK PROPAGANDA

1 SANTIAGO-ŞİLİ/Saat 13:00. Önceden kararlaştırılan bir sokak köşesinde bir grup gazeteci ve fotoğrafçı, birbirleriyle ilgisiz gibi topkılıyor. "Yeraltı" basını da orda. Ağzından ağza yayma yöntemiyle, ordunun "savaş divanına" karşı bir gösteri yapılacağı duyurulmuş durumda.

2 SAVAŞ DIVANI, "muhtemel sol teröristleri" ölüme mahkum eden bir çeşit askeri mahkeme. Beş kişi yargılanmak üzere ve bunlardan üçü için askeri savcı ölüm cezası istiyor. Ölüm cezası, verildikten 24 saat sonra yerine getiriliyor.

3 SAAT 13:05, bir grup kadın "sozkhonusu kişilerin yakınları mı?" beliriyor. Birkaç rulo afiş, koldırında açıyorlar, zamlayıp duvara yapııştırıyorlar. Anında yok oluyorlar. Afişlerde, "Şililer, kurtarın bu insanları!" ve "Canları söz konusu, kurtarın!" yazıyor.

4 FOTOĞRAFÇILAR derhal kameralarını doğrultup peşpeşe resim çekiyorlar. Az ileride iki trafik polisi, bir kez olsun başlarını bile çevirmeden trafiği yönetiyorlar. Şili'de polisler, birbirlerinin iş sahalarına kesinlikle girmezler.

5 13:08, askeri polis jipleri geliyor; ellerinde otomatik silahlar var. Ama daha önce, saçlarına ok düğmüştü yaşı bir kadın afişlerin çoğunu yırttı bile. Pinochet yanlısı ve "yurtsever" bir vatandaş. (Böyleleri hold var!) Askeri polis, kimseyi yakalayamadan gidiyor. Afişler yarıktık ve kıvrık olarak yerde yatıyor. Yoldan geçenler, durulayıp ne yazdığını okumaya çalışıyorlar.

6 KAÇ KİŞİ gördü bu gösteriyi? On? On iki? Ya da on beş? Bunun için kadınlar özgürlüklerini tehlikeye attılar. Değer miydi? Şili'lere göre bir kişi için bile değer. □

Dünya Barış Konseyi'nin Çağrısı

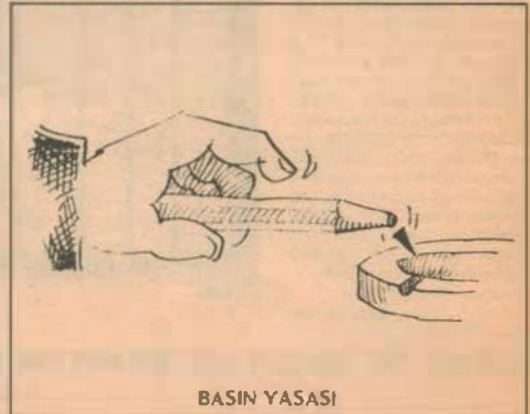
Dünya Barış Konseyi geçtiğimiz ay yayınladığı bir bildiriye, egemenliği ABD'nin söylemleri yüzünden tehlikede bulunan Nikaragua ile dayanışma hareketine hız verilmesini istedi. Bİlindiği gibi ABD, Nikaragua'ya karşı ilan edilmemiş savaş yürütüyor ve bu ökeye ticaret ambargo uyguluyor. □

Aruba Adasında Bir Dolara Rafineri Satışı

Aruba adası son günlerde birdenbire arajans haberlerinde sıkça yer almaya başladı. 190 km karelik yüzölçümü ile Aruba, Karambler'deki en küçük adalardan birisi ve Hollanda antaletinin bir parçası. 70 bin nüfusu var.

Adanın birdenbire ginde gelmesinin nedeni, adanın tek ekonomik etkinliği olan petrol rafinerisi, uluslararası Exxon şirketi tarafından kapatılıyor. Rafinerinin, adanın tek ekonomik etkinliği olarak ada nüfusunun yüzde 40'ının geçim kaynağı olmasının yanı sıra adadaki diğer tüm etkinliklerde rafineriye bağlı. 60 yıl önce kurulan rafineri şimdiye değin turizm de dahil olmak üzere diğer ekonomik etkinliklerin gelişimini sürdürmüştü.

Exxon adaya ucuz iş gücü bulmak için bölgenin en büyük hidrokarbon monopolünü oluşturmak üzere gelmişti. O yıllarda bu gün olduğu gibi, adada emeğe ödenen para Venezuela'dakinin kat kat altındaydı. Exxon'un 60 yılda elde ettiği kâna düşünmek olanaksız. Buna karşın ada yoksulluktan, eğitimsizlikten, az gelişmişlikten kurtulamadı. Exxon şimdi petrol fiyatlarında kâr etme, teknolojik sorunlar gibi daha bir çok kâr getirici nedenlerden dolayı adadaki rafineriyi kapatıyor. Başka bir önerisi ise inanılmaz gibi gönmüş de rafineriyi Aruba'ya bir dolar karşılığı satmak. Böylece rafinerinin oldukça yüksek olan işletme giderlerinden kurtulacak ve rafinerinin ürettiği petrole satın alacak, pazarlayacak ve kârını siirdirmiş olacak. Rafineriyi satmamasının nedeni ise: ABD kanunlarına göre bu tür özel mülkiyetlerin hibe edilmesi yasak. □

BASIN YAŞASI

YARIN OKUMAK SUÇ MU?

Yasal sınırlar içinde çıkan bir dergiyi okumak elbette suç değil. Bunu pek çoğumuz gibi yetkili konumdaki tüm sorumlular da bilirler. Ancak son günlerde bize gelen mektuplardan anlaşıldığı kadanyla bilinçler unutulmuş ya da bilinmezlikten gelmiyor.

Dergimizi Adapazan'da yayınlamaya çalışan bir okumamız özellikle Hak Yol Vakfı'nda toplanarak söylenen bazı kişiler tarafından zincirli sopalarla saldırıya uğradı. İTÜ Mühendislik Fakültesi öğrencisi olan okumamız dergimizi okulda yayınlamaya çalışmasının, SODEP'in Gençlik paneline katılabilmek için grupla katılmalarının ve ramazan başlarında okullarda öğrenciler üzerinde baslatılan psikolojik baskıların yarattığı tehditlere de atılmamasının bazı kişilerin hoşuna gitmediğini belirtiyor. "Sınıflarda yazı yazılmaya başlandı bazı arkadaşlarda birlikte yazdın sildik. Çevremdeki arkadaşlardan ben den uzaklaştırmaya çalıştılar. 12 Eylül öncesi yaptıkları gibi fiziksel güç uygulamayla tehdit ediyor. En son öğrenci derneği için başuramamız onları iyice tedirgin etmiş olmalı ki kapıma bomba süsü verilmiş paket bıraktılar. Son olarak 28 Mayıs gecesi arkadaşlarımdan dera çalışmaktan dönerken eve gideceğim sırada birisi bana seslendi. Ne olduğumu anlayamadım yena döndüm. Kafama gelmesi istenen zincirli sopa boynuma

gelmişti."

Diğer mektup İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi bir okumamızdan geliyor. Okulunun ara tatili sırasında Antakya'ya gitmek üzere otobüse binen okumamız Ankara'ya yaklaştıkları sırada yapılan bir kimlik kontrolü arasında gelişen olaylar aktanıyor. "O ana kadar bir kaç kez arandığım için yine kimliğini çıkardım. Ancak polis kimliğimle ilgilenmedi ve bir el çantam olup olmadığını sordu. El çantamdan Yarn dergisini çıkardım ve komiserlere verdim. Dergiyi inceleyen komiser yüksek sesle "bu kiminse hemen aşağıya inisi" dedi. Otobüsteni herkes aşağıya inisi. Bana derginin yasal olmadığını söyledi ve yasal olduğunu belirttimde bir tokat atarak neyin yasal neyin yasal olmadığını ben daha iyi bilirim" dedi. Daha sonra valizimi aradılar ve bu sırada cebimden çıkan hesap makinesini haberdar etme aracı olup olmadığını anlamak için söktüler. Kum-

lümünü istedikler ve dosyasını Antakya'dan sordular. Bu sırada otobüsten inen yaşlı bir bayan "Bu çocuğun öğrenci olması suç mu? Öğrencilere ve gençlere böyle kötü davranıyor ve sonra onlardan ülkeye yardım etmesini istiyorsunuz" diyerek çıkıştı. Dosyamda bir şey çıkmamasına son derece sinirlenen komiser kimliği i yüzüne fırlatarak "...eğer bir daha bunun gibi içinde demokrasi hem de büyük harflerle demok-rasi yazılı bir yayın okursan sünlürsün" dedi.

Bu iki olay demok-rat insanlara yapılanların yalnızca bize yansıyan kısa bir bölümü. Bu olaylar elbette ki insanları Yarn okumaktan ya da demokratikleşme yolunda görev ve sorumluluklarını yerine getirmekten alıakoyamayacaktır. Ancak bu güne kadar terör eylemlerinin soldan, demokratik güçlerden kaynaklandığını ideri sürenler artık kafalarını bu yana da çevirmeliler. Polis yetki yasasının meclisteki tüm muhalefete karşın birlik ve beraberlik ruhu içinde geçirildiği bu günlerde hepimiz kafalarımızı bu taraflara çevirmeliyiz.

Heriki olay da dergiyi mektupla iletilmiştir, ilginçler için belirtilir.

• yarn

TOPLUMSAL SORUMLULUK ADINA ÇAĞRI

Tıp/Sağlık alanında karşılaşılan sorunlar ihtiyacı olan berkesin ihtiyacı olduğu zaman, gereken miktarda sağlık hizmetinden yararlanamaması, buna yönelik kurumlaşmanın olmaması, öncelikle ise baskın en acil sağlık sorunlarına gerçekten eşitlik anlayışıyla yaklaşıl-maması biçiminde toplumsal boyutlardadır. Türkiye'de sorumluluğu resmi olarak üstlenmiş kişi ve kurumlar tarafından da sorun böyle dile getirilmektedir. Herkes eşit ve etkin, çağdaş anlamda sağlık hizmetini bilimsel gelişmeler ve ülke koşullarına uygun olarak sunmanın "amaç olduğu" belirtilerek, sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu, formülasyonu yapılmış ve bu 224 sayılı kanunlaştırılmıştır. Böylece 1961 yılına kadar olan kargaşanın giderilmesi "amaçlanmasına" rağmen sosyalizasyon 1981 yılına kadar ancak sınırlı bazı bölgelerde uygulanabilmiş, bu yolda başlayarak 'Meclisli Hizmet' uygulaması ile yaygınlaştırılmıştır. Şu anda Türkiye'deki uygulamanın bazı maddeleri değiştirilmiş olsa bile 224 sayılı yasanın getirdiği örgütlenme olduğu söylenebilir. Dolayısıyla 224 sayılı yasanın ve uygulamasının, O'nu yaratan koşulların sağlıklı değeriendirilmesi, herkesin eşit ve etkin sağlık hizmetinden yararlanmasının gerçekten istenip istenmediğinin ötesinde, neyin amaçlanmış olabileceğinin anlaşılmasında çok önemlidir. Ayrıca bu modelde, temel kurum olan sağlık ocağının ilk ve en önemli görevi olarak gösterilen koruyucu hekimliğin Tıp/Sağlık geneli içinde ne olduğunun, hangi koşullarda uygulanabilir olduğunun ve hangi toplumsal formasyonun misyonu olabileceğinin araştırılması da gene bu açıdan önem taşır. Çünkü 1981 yılından beri yayın olarak uygulanan sosyalizasyonun şu ana kadar pek çok sorunu çözmede başarılı olamadığı, hatta mevcut sorunları katmerleştirdiği bir gerçektir. Ve bu gerçeğin ilk önce ve en çok tam olarak bura ya bağlanmasalar bile-sağlık hizmetine ihtiyacı olan halk kit-leleri son zaman sorumluluğu duyan hekimler yaşamaktadır. Halkın en acil sağlık sorunlarının tespiti, bunlara gerçek eşitlik anlayışı ile çözümlü yaklaşım, bunun kurumlaşma çalışmaları, neye karşı, ne için nasıl bir sağlık anlayışı sorunlarının üzerine gitmek gerekmektedir.

Bu nedenle tıp/sağlık ve sorunları üzerinde düşünülmesi, yaratıcı emekle derinleşen/aktarıp yaygınlaşarak halkı kurtaran tezlemelerin

yapılması bir sorumluluktur. Bu çalışmalar, sorunların diğer toplumsal sorunlarla bağlantılarının gösterilmesini, alternatif çözümlerin bulunmasını, bunların yaşama geçirilme koşulları için mücadele edilmesini de kapsamaktadır. Kendi koşullarında çağın sorumlu yaklaşım bunu gerektirir. Mevcut olanı bu mantıkla reddederek gerçekleştirilen tekil tepkiler elbette daha genelde olgunlaşacaktır. Bu anlamda tıp/sağlık alanındaki sorunları, bağlantılarını gözetenek, toplumsal boyutlarda daha iyisi adına, çözüme/yenilemeye karşı çözmek doğrultusunda çalışma, iyi niyetli yaratıcı işbirliklerinin zemindir. Ayrıca böylece çalışmaların, mevcut hekimlik meslek kuruluşları tarafından ayrıca desteklenmesi, ötesinde ön ayak olunması da gerekir. Bu doğrultuda mesleki örgütler içerisinde bu kurumlar -eğer değillerse- daha sorumlu davranmaya zorlanmalıdır. Bütün çabalara karşın sonuç alınmazsa bile, böylece bir süreç kendine taraftar bulacak ve mevcut olanın dışında daha sorumlu bir oluşumu bembertinde getirecektir. Bu ise o zaman ayrılmış mutlaklaştırmak anlamına gelmeyecektir.

Türkiye'de kendi koşullarında bu sorumluluğu duymadıkları olduğuna inanıyoruz. Görüşler ne kadar çizgiler farklılıklar taşısa da koşulların daha iyisi için değiştirmekten yana olmaları, daima ortak noktalar bulabilmeleri. Süreci içinde bu noktaların daha nitelikli bir doğrultuda geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çabalara etkililiğinin ilk ve en önemli şartıdır. Bu amaçla konunun doğrudan içinde olmaları anlamında çağdaş sorumluluğu duyan hekimleri, tıp/sağlık bilginin, hekimlik mesleğinin olumsuzlanarak, amatörce kullanılması gerektiği inancıyla, sorumlu ügilenenleri böyle bir süreçte katkıda bulunmaya çağırıyoruz. Amaç yaratıcı emekle daha ileri olanı ortaya koymaktır. Bu süreçte bir kimsenin ya da grubun tekelinde görülmemelidir. Koşullar er ya da geç bu süreci olgunlaştıracak ve onu sürükleyip, çekip çevirecek kâfalar yaratacaktır.

•Doktor İlker Belek
PK 40 Sinop

İFSAK'DA AYIN FOTOGRAFI

• İFSAK'ın her ay üyeleri arasında düzenlediği Ayın Fotoğrafı Yarışması'nda Siyahbeyaz ve renkli baskı dalında Sedat Tosunoğlu'nun yapıtı "Ayın Fot. grafi" seçildi. Orhan Karalıoğlu ve Basri Arı'nın birer yapıtı ikinciliğe, yine Orhan Karalıoğlu'nun bir yapıtı da üçüncülüğe değer bulundu. Ayrıca, Barboros Altındiş'in 2. Basri Arı, Muzaffer Sütlüoğlu ve Alberto Modiano'nun birer yapıtları da sergilenmeye değer bulundu.

Saydam dalında ise, Barboros Altındiş'in saydamı "ayın saydamı" seçilirken, Metin Tutkal ikinciliği, Aramis Kalay üçüncü üğü kazandılar. Aramis Kalay, Orhan Karalıoğlu ve Uluc Özgüven'in birer saydamları gösterime girmeye değer bulundular.□

İFSAK 4. İSTANBUL ULUSLARARASI FOTOGRAF YARIŞMASI

• İki yılda bir yinelenen ve daha önce üç kez gerçekleştirilen, İFSAK, İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nın Dördüncüsü bu yıl yapılacak.

İstanbul Valiliği'nin düzenlediği Milli Egemenlik Haftası İstanbul İl Kutlama Programı içinde olan yarışmaya katılım 8 Ekim 1985 günü bitecek.

Serbest konulu yarışma; siyahbeyaz baskı, renkli baskı ve saydam olmak üzere üç ayrı bölümden oluşuyor. Bir kişi her bölümde dönder yapıtı yer alabiliyor.

Yarışmada; İFSAK, FIAP ve kamu kuruluşlarının ödülleri dağıtılacak.□

4. ULUSLARARASI FOTOGRAF YARIŞMASI ÖDÜLLERİ

• İFSAK'ın düzenlediği 4. İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nda verilecek ödüller belli oldu.

Yarışmaya Kültür ve Turizm Bakanlığı üç plaket ödülü ile, İstanbul Valiliği Gençlik Ödülleri ile ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Manzarı konusunda üç ödül ile katılırken, Fotoğrafik Tanıtım Laboratuvarı En iyi enstantane fotoğraflarını ödüllendirecek.

Fotoğraf Sanatı Uluslararası Federasyonu (FIAP) yarışmayı madalya ve mansiyonları ile destekliyor.

İFSAK ise; Deneyisel, Hareket, Çıplak, Foto-Jurnalizm konularında 12 ayrı ödül koyarken, Sevgi, Duygusallık konularında "Baha Gelenbevi Ödülü" veriyor.

Yarışmada ayrıca UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun ödülleri var.

4. İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'na katılım 8. Ekim 1985 günü bitiyor.□

MUĞLA BELEDİYESİ FOTOGRAFÇILARI KONUK EDİYOR

• Muğla Belediyesi "2. Muğla Kültür-Sanat ve Turizm Festivali" bünyesinde "YAŞAYAN MUĞLA" başlıklı bir fotoğraf yarışması düzenledi.

Siyahbeyaz baskı ve Saydam dallarında düzenlenen yarışmaya son katılım 6 Eylül 1985 olarak belirlendi.

Muğla Belediyesi; İFSAK ve AFSAD üyesi fotoğrafçıların yazılı belge getirmeleri koşuluyla, Muğla'da konaklamalarını bedelsiz karşılayacak.□

AFSADLILARIN YURT DIŞI BAŞARILARI

• İspanya'nın Reus kentinde düzenlenen "Çağının Tanığı Fot. grafi" konulu fotoğraf yarışmasında AFSAD üyesi Çerkez Karadağ'ın bir siyah beyaz yapıtı sergilenmeye değer bulundu. AFSAD üyesi Ali Rıza Ahalin'in 5 adet siyah beyaz fotoğraftan oluşan portofoliosu "Amateur photographe" dergisinin Nisan 1985 sayısında yayınlandı. Yine Romanya'da düzenlenen serbest konulu fotoğraf yarışmasında Rıza Aral'ın bir adet saydamı gösterime alındı.

AFSAD'DA AYIN FOTOGRAFI

Gülümser İşçelebi

İLHANILHAN KİTABEVİ

TÜRKÇE
İNGİLİZCE-FRANSIZCA-ALMANCA

DİL-SÖZLÜK
TOPLUMSAL BİLİMLER
EDEBİYAT

Bayındır Sokak 27/A Yenışehir Ankara
Telefon 33 14 22

TEMMUZ (55) SAYISI ÇIKTI

Mikrolar Büyük Biradere Karşı

- MIKROLAR BÜYÜK BİRADERE KARŞI / Aydın Özcan
- SANAYİDE ROBOTLAŞMANIN OLASI ETKİLERİ / Serdar Sayan
- BİLGİSAYARLAR VE EĞİTİM / Gürel Tüzün
- MIKRO BİLGİSAYARLAR DÜNYASINDA ÇOCUK: TOPLUMSAL İLİŞKİLERDEN KOPUŞ MU? / Ali Gülmöz
- BİLGİSAYAR PAZARINDA / Mustafa Yaşacan
- İNSAN VE BİLGİSAYARDA VERİ İŞLEMİ / Victor Tyukhtin
- DİL VE BİLGİSAYAR / Hüseyin Kılıç

- FARUK EREM'LE "TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER ÜZERİNE" SÖYLEŞİ / Nevzat Helvacı
- HALUK GERGER'LE "YILDIZLAR SAVAŞI ÜZERİNE" SÖYLEŞİ / A. Tufan Aydın
- "HAYIRLI OLSUN" YA DA TÜRK BASININ DURUMU VE GELECEĞİ / Toktamış Ateş
- MOZAMBIK'TE GÜNEY AFRIKA TERÖRÜ / Staffan Bergström
- Lars Salemark
- NAZİ İRKÇİLİĞİ VE SADİZM / Selçuk Aisan
- POPÜLER BEĞENİ VE BİR FİLM / Tuğrul İnal
- BİR YUDUM SEVGİ / Kemal Ateş
- SON SINEMA USTALARINDAN BİRİ: YUTKEVİTCH / M. Tali Ongoren
- ULUSLARARASI ANLAYIŞ EĞİTİM YOLUYLA GELİŞTİRİLEBİLİR / M. Semih Gemalmaz
- SPORUN YAŞAMLA İÇİCELİĞİ / Sönmez Targan
- ÇOCUK SESLERİNİN "AYŞE ABLA" SI ARAMIZDAN AYIRILDI / Azime Korkmazgüli
- KİTAPLAR "AKAN SULARA KARŞI" / Dursun Kut

Çizgileriyle

Nezih Danyel • Latif Demirci • Emin Bebek

YARIN
abone
kulübü

üçüncü yıl kutlu olsun!

Abone Kulübümüz bu sayımızla üçüncü yılına giriyor. Geçen iki yıla baktığımızda bir dergi için olabilecek en iyi biçimde okudanızla iletişim kurabildiğimize inanıyoruz. Bunun en iyi göstergesi de iki yıl boyunca yaptıklarımız. Okudanızı yaptığımız çağrılar sonucu düzenlediğimiz dört abone kampanyası ile abone sayımızı dört katına, yu üç katına çıkarttık. Abone kampanyaları dışındaki dönemlerde de yine büromuza kadar gelen okudanızı yeni okurlar, yeni sanatçılar

getirdiler. Abonelerimizle kurduğumuz ilişkilerin getirdiği karşılıklı güven ve destekle pek çok engellemeyi kolayca atlattık. Çağrılarımıza istekle yanıt veren ve elinden gelen çabayı gösteren, girişimlerimizi ten ikle destekleyen yapıcı eleştirilerde bulunan ve aksaklıkları hoşgörü ile karşılayan okudanızı teşekkür ediyoruz. Sevgi ve dostlukla...

• YARIN ABONE KULUBU

yepyeni bir etkinlik daha!

Yarın Abone Kulübü olarak müzik konusunun işlendiği bu sayımızda söylenenleri daha da somutlaştıracak bir girişimde bulunuyoruz. Yüreğiyle, sesiyle halkın özgürlük ve demokrasi savaşımına destek olmuş, evrensel değerlerde ezgiler yaratmış dünyaca ünlü sanatçıların kasetlerini veriyoruz. İnti-İlimani, Victor Jara, Quilapayun, Pete Seeger, Isabel Parra, Woody Guthrie, Daniel Viglietti, Atahualpa Yupanqui ve Teodorakis gibi sanatçı ve topluluklarla başlayacak olan bu girişimimiz, okur ve abonelerimizden gördüğü ilgi oranında, başka sanatçılara doğru genişleyebilecektir.

Okurlarımızın 1000, abonelerimizin 750 liradan edinebilecekleri Yarın Abone Kulübü kasetlerine ilişkin istemleri Temmuz ayının ortalarında başlayarak karşılayabileceğiz. Evrensel kültürü oluşturan

sanatçıların tanınması, bilinmesinin bir gereksiniminden öte artık bir zorunluluk olduğu düşüncesinden yola çıkarak başlattığımız bu girişimin okurlarımızın destek ve önerileriyle amacına ulaşacağına inanıyoruz.

Yarın'ın ulaşmadığını bildiğiniz yerlerde tanıdığınız, bildiğiniz kitapçı ya da gazete bayileriyle konuşarak ya da bunların adreslerini bize bildirerek ilişkiye geçmemizi sağladığınızda Yarın'ın daha geniş bir kitleye ulaşması yolundaki çabalara siz de katılmış olacaksınız. Bu konuya ilgi gösterecek okudanızı şimdiden teşekkürler.

DERGİMİZE NASIL ABONE OLACAKSINIZ:

Abone olmak isteyen okurumuz bize bir mektupla adını, açık adresini, varsa yaz adresini, ve aboneliğinin hangi sayıdan başlamasını istediğini, yıllık ya da altı aylık abone olmak istediğini belirttiğinde ve 164860 nolu posta çeki hesabımıza abone ücretini yatırdığında abone kaydı yapılacaktır. Okudanızdan özellikle istediğimiz yukarıda belirtilen bilgileri tam ve okunaklı bir biçimde belirtmeleri. 1000 liradan az istekler ödemedi olarak gönderilmeyecektir. Ödemedi posta tutan okur tarafından ödenmekle birlikte çoğu kez posta tutan istek tutanını aşmakta bu da çalışmalarımızı anlamsız kılmaktadır.

Posta çeki ücretsiz gönderilmekte böylece yatırımlar her kuruş kesintisiz elimize geçmektedir. Bu yüzden posta çeki kuponunun fotokopisini gönderen her okurumuza istedikleri gönderilmektedir.

BULUNAN YAYINLARIMIZ DENEME DİZİSİ

Salah Birsel.....	Bir Zavallı Sarı At.....	750.-
Okтай Akbal.....	Yazmak Yaşamak.....	550.-
İlhan Selçuk.....	Ağlamak ve Gülmek.....	400.-
Nadir Nadi.....	Ben Atatürkçü Değilim 5. bası.....	400.-
İlhan Selçuk.....	Düşünüyorum Öyleyse Vurun 6. bası.....	500.-
Prof. Nermi Uygur.....	Yaşama Felsefesi 2. bası.....	350.-
Prof. Emre Kongar.....	Kültür Üzerine 2. bası.....	350.-
Okтай Akbal.....	Yaşayıp Görmek.....	250.-
Ahmet Rasim.....	Anılar ve Söyleşiler.....	300.-
Vedat Nedim Tör.....	Kemalizmin Dramı 2. bası.....	300.-
Prof. Akşit Göktürk.....	Okuma Uğraşı 2. bası.....	250.-
Prof. Macit Gökberk.....	Değişen Dünya Değişen Dil.....	250.-
Nadir Nadi.....	Uyarılar 3. bası.....	350.-
Hıfzı V. Velidedeoğlu.....	Yol Kesen Irmak.....	350.-
Prof. Nusret Hızır.....	Felsefe Yazıları 2. bası.....	350.-
Mehmed Kemal.....	Şairler Dövüşür.....	250.-
Okтай Akbal.....	Dünyaya Açılmak.....	200.-
Samim Kocagöz.....	Roman ve Yazarlık Onuru.....	200.-

TARİH — ANI — GEZİ — OLAY DİZİSİ

Salih Bozok-Cemil S.Bozok.....	Hep Atatürk'ün Yanında.....	750.-
Türk Hukuku Kurumu.....	Hukuk Devleti ve Velidedeoğlu.....	400.-
Mücap Ofloğlu.....	Bir Avuç Alkış.....	1200.-
Nuri Onat (Yayına hazırlayan).....	Cumhurbaşkanı Gazi M.Kemal Paşa'nın Sonbahar Gezileri.....	400.-
T.B. Tavernier.....	Topkapı Sarayı'nda Yaşam.....	400.-
Mehmed Kemal.....	Türkiye'nin Kalbi Ankara.....	350.-
Hıfzı V. Velidedeoğlu.....	Söylev (cilt 1 ve 2) 14. bası.....	1000.-
Kemal Üstün.....	Menemen Olayı ve Kubilay 3. bası.....	250.-
Meral Tolluoğlu.....	Babam Nurullah Ataç.....	200.-
Ebubekir Hazım Tepeyran.....	Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları.....	300.-
Talip Apaydın.....	Köy Enstitüsü Yılları.....	300.-
Cemal Madanoğlu.....	Anılar 1. bölüm.....	500.-

BAĞIMSIZ DİZİ

Philipp Soupoult.....	Şarlo.....	200.-
Kemal Özer.....	Sanatçılarla Konuşmalar.....	200.-
Atena Deponte.....	Yaşayan Kosta.....	200.-
Mümtaz Zeytinoğlu.....	Ulusal Sanayi.....	200.-

(KDV, fiyatların dışındadır)

Not: 4000 liradan aşağı bütün siparişleri ödemeli gönderemediğimizi üzülerek belirtiriz.

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
februari
47 '85
KDV dahil
250 TL

YARIN

HALKIN MÜZİĞİ SINIR TANIMAZ

biten bir
öğrenim yılıyla,
doğan umutlara
francisco
juriz

1960-70 dönemi
"gençlik liderleri
tartışıyor"